Európska únia
Európsky sociálny fond

Operačný program
VZDELÁVANIE

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

VZDELÁVACÍ PROGRAM

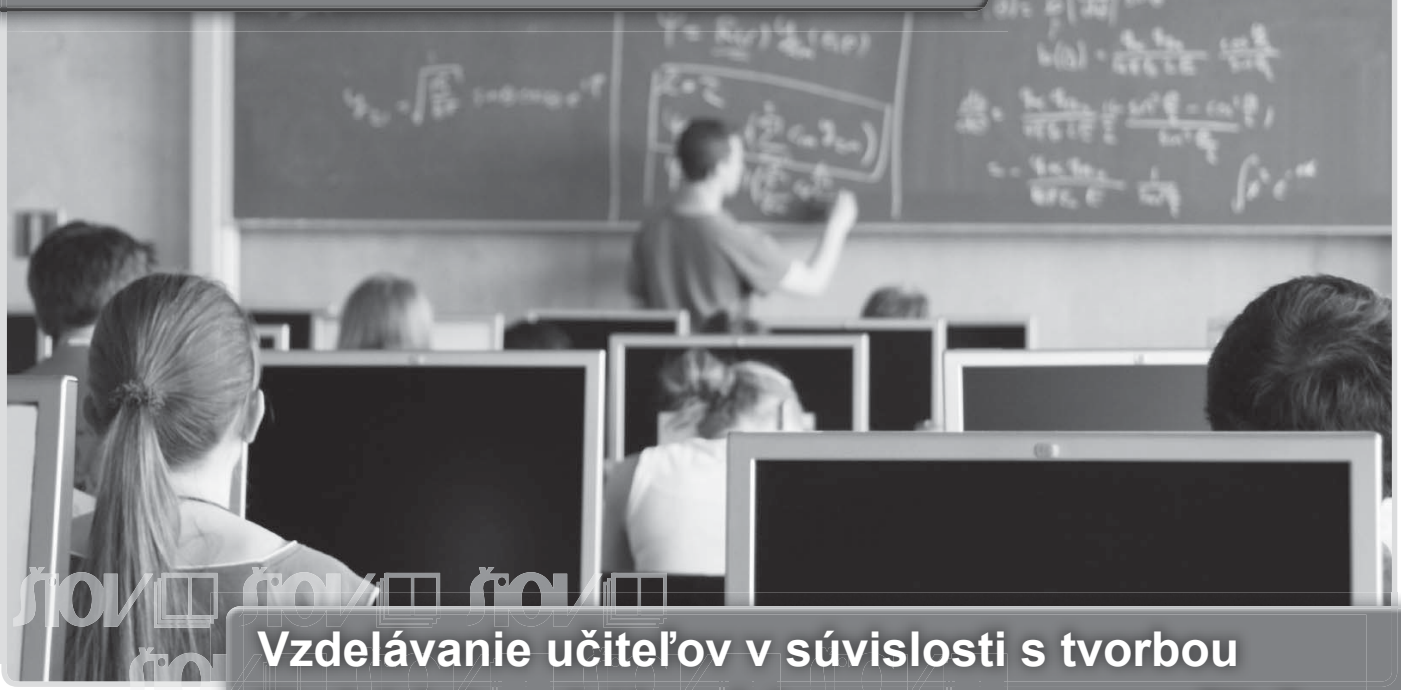

Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov pre učiteľov gymnázií - multiplikátori, frekventanti

(kontinuálne aktualizačné vzdelávanie)

Štátny inštitút odborného vzdelávania, Bellova 54/A, 837 63 Bratislava
Tel.: 00421 2 54 77 67 74, www.siov.sk, siov@siov.sk

Bratislava 2011

Názov: Vzdelávací program, Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov pre učiteľov gymnázií - multiplikátori, frekventanti, (kontinuálne, aktualizačné vzdelávanie)

Recenzia: Doc. RNDr. Zbyněk Kubáček, CSc.

Vydal: Štátny inštitút odborného vzdelávania

Zostavenie diela koordinovali: RNDr. Mária Siváková, PhD.

Z podkladov odborných zamestnancov: PhDr. Samuel Jovankovič, PhDr. Darina Gogolová, PhDr. Zdenka Janasová, PaedDr. Monika Reiterová, Mgr. Peter Kelecsényi

Odborná spolupráca: RNDr. Mária Nogová, PhD.

Rok vydania: 2011

Vytlačil: 68 s. r. o.

Sídlo: Mateja Bela 6, 811 06 Bratislava

Neprešlo jazykovou úpravou.

Vzdelávací program pre gymnáziá sa vydáva ako školiaci materiál pre pedagogických zamestnancov kontinuálneho, aktualizačného vzdelávania podľa zákona NR SR č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sa zabezpečuje prostredníctvom národného projektu:
„Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“, cieľ Konvergencia, Kód ITMS projektu: 26110130085
„Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“, cieľ RKaZ, Kód ITMS projektu: 26140130015
v rámci plnenia aktivity č. 2.1 Príprava, aktualizácia a vyhodnotenie vzdelávacieho programu (kurzy).

© Štátny inštitút odborného vzdelávania

OBSAH

Štruktúra vzdelávacieho programu „Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“ 7

ÚVOD **11**

1. KURZ
VÝCHODISKOVÁ ETAPA TVORBY ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU **13**

1. MODUL:
PRÍPRAVNÁ FÁZA TVORBY ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU 14
Vzdelávací výstup 1
Ovládať zámery kurikulárnej reformy a funkciu dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov 15
Vzdelávací výstup 2
Vedieť plánovať tvorbu školských vzdelávacích programov 30
Vzdelávací výstup 3
Ovládať procesy a metódy samohodnotenia školy 33

2. KURZ
TVORBA KOMPETENČNÉHO PROFILU ABSOLVENTA **43**

1. MODUL:
OPIS PROFILU, CHARAKTERISTIKY A KOMPETENCIÍ ABSOLVENTA PROGRAMU 44
Vzdelávací výstup 1
Vedieť sformulovať charakteristiku absolventa programu 45
Vzdelávací výstup 2
Ovládať princípy tvorby výkonových štandardov na stanovenie profilu absolventa programu 47

2. MODUL:
CHARAKTERISTIKA ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU 56
Vzdelávací výstup 1
Vedieť popísať školský vzdelávací program 57
Vzdelávací výstup 2
Vedieť stanoviť organizáciu vzdelávania 59
Vzdelávací výstup 3
Ovládať nevyhnutné požiadavky na bezpečnosť, hygienu pri práci a zdravie žiaka 60

3. MODUL:
TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU 61
Vzdelávací výstup 1
Vedieť sa orientovať v rámcovom učebnom pláne 62
Vzdelávací výstup 2
Ovládať prácu s disponibilnými hodinami 63
Vzdelávací výstup 3
Zostaviť učebný plán 64
Vzdelávací výstup 4
Formulovať poznámky k učebnému plánu 64

3. KURZ
TVORBA UČEBNÝCH OSNOV V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME 65

1. MODUL:
OPIS CHARAKTERISTIKY A CIEĽOV VYUČOVACIEHO PREDMETU, TVORBA VÝCHOVNÝCH A VZDELÁVACÍCH STRATÉGIÍ 76
Vzdelávací výstup 1
Vedieť sa orientovať v štruktúrovaní obsahu výučby v rámci učebných osnov a správne stanoviť učivo 70
Vzdelávací výstup 2
Ovládať opis charakteristiky vyučovacieho predmetu 71
Vzdelávací výstup 3
Ovládať formulovanie cieľov vyučovacieho predmetu 72
Vzdelávací výstup 4
Vedieť sa orientovať v hodnotení kľúčových kompetencií 73
Vzdelávací výstup 5
Ovládať postup stanovenia výchovných a vzdelávacích stratégií 74

2. MODUL:
TVORBA STRATÉGIE VYUČOVANIA, STANOVENIE UČEBNÝCH ZDROJOV A MEDZIPREDMETOVÝCH VZŤAHOV 78
Vzdelávací výstup 1
Vymedziť metódy, postupy a formy práce v danom vyučovacom predmete 80
Vzdelávací výstup 2
Vedieť určiť medzipredmetové vzťahy v danom vyučovacom predmete 80
Vzdelávací výstup 3
Určiť učebné zdroje v danom vyučovacom predmete potrebné na efektívne učenie 80

3. MODUL:
STANOVENIE VZDELÁVACÍCH VÝSTUPOV, KRITÉRIÍ, METÓD A PROSTRIEDKOV HODNOTENIA 82
Vzdelávací výstup 1
Vedieť stanoviť vzdelávacie výstupy vo vyučovacom predmete 83
Vzdelávací výstup 2
Formulovať kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov 86
Vzdelávací výstup 3
Definovať metódy a prostriedky hodnotenia 89

LITERATÚRA 98

ŠTRUKTÚRA VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

NÁZOV PROGRAMU:

„Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov“

Časová dotácia: 60 hodín

Priznaný počet kreditov: 14 -15

Z toho je 12 kreditov (60 hodín) priznaných na vzdelávací program a 3 kredity na záverečnú prezentáciu pred skúšobnou komisiou (mutiplikátori). Pre frekventantov kurzu 2 kredity za záverečnú prezentáciu pred lektorom a účastníkmi aktualizačného vzdelávania.

Forma vzdelávania: Kontinuálne aktualizačné vzdelávanie.

Organizácia vzdelávania: Kontinuálne vzdelávanie prebieha v 3 kurzoch rozpracovaných do modulov:

1. kurz „Východisková fáza tvorby školského vzdelávacieho programu“– 20 hodín.

1. modul „Prípravná fáza tvorby školského vzdelávacieho programu“.

2. kurz „Tvorba kompetenčného profilu absolventa“– 20 hodín.

1. modul „Opis profilu, charakteristiky a kompetencií absolventa programu“ – 6 hodín.
2. modul „Charakteristika školského vzdelávacieho programu“– 6 hodín.
3. modul „Tvorba učebného plánu “ – 8 hodín.

3. kurz „Tvorba učebných osnov v školskom vzdelávacom programe“ – 20 hodín.

1. modul „Štruktúrovanie obsahu vzdelávania všeobecnovzdelávacích predmetov s dôrazom na tvorbu podtém a učebných zdrojov“ – 6 hodín.
2. modul „Štruktúrovanie obsahu vzdelávania všeobecnovzdelávacích predmetov s dôrazom na tvorbu očakávaných vzdelávacích výstupov a medzipredmetových vzťahov“ – 6 hodín.
3. modul „Štruktúrovanie obsahu vzdelávania všeobecnovzdelávacích predmetov s dôrazom na tvorbu kritérií hodnotenia vzdelávacích výstupov, metód a prostriedkov hodnotenia“ – 8 hodín.

Dĺžka vyučovacej hodiny: 60 minút

Vstupné požiadavky na štúdium: pedagogická a odborná spôsobilosť frekventantov kurzu.

Cieľ vzdelávania: Prehĺbiť, zdokonaliť a rozšíriť pedagogické a odborné vedomosti, zručnosti a kompetencie pri príprave a realizácii školských vzdelávacích programov.

Obsah vzdelávania: Obsah vzdelávania je vymedzený v opise modulu a relevantnom učebnom texte.

Učebné zdroje:
V rámci výučby multiplikátori aj frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“* pre gymnáziá. K jednotlivým témam vzdelávania využitú aj literatúru uvedenú na konci materiálu.

Metodické prístupy a metódy výučby:
Výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, E-U-R (komunikatívny model trojfázového vyučovania a učenia), I.N.S.E.R.T. (riadené poznámky, kritické čítanie a čítanie s porozumením), samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, príklady z pedagogickej praxe, storytelling.

Materiálno – technické prostriedky výučby:
Počítač, premietacie plátno, dataprojektor, flipchart, ekologická (magnetická) tabuľa.

Hodnotenie:
Metódy a nástroje výučby, vyhodnocovanie dosiahnutých výsledkov je ustanovené v metodológii aktivity č. 2.1. Príprava, aktualizácia a vyhodnotenie vzdelávacieho programu (kurzy). Frekventanti môžu byť hodnotení aj na základe nasledujúcich kritérií:

- presnosť vyjadrovania sa,
- schopnosť aplikácií,
- schopnosť tvorivosti,
- správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce a využívať nasledovné prostriedky hodnotenia:
- ústne - riadený rozhovor,
- vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní,
- precíznosť spracovania témy, vecnosť, konkrétnosť, aplikovateľnosť.

Kategória pedagogických zamestnancov:
Vzdelávanie je určené pre kategóriu učiteľ gymnázia podľa akreditovaného vzdelávacieho programu MŠVVŠ SR.
Pre multiplikátorov navyše odborná spôsobilosť v oblasti tvorby metodiky, koncepcií, a pod., 5 rokov priamej pedagogickej praxe, kompetencie vyplývajúce zo zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve, skúsenosti pri tvorbe a implementácii obsahu vzdelávania, predsedovia školských predmetových komisií, členovia manažmentu školy.

Ukončenie vzdelávania: Podľa §35 ods. 4 a §39 odsek 3 Zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa vzdelávací program pre multiplikátorov ukončuje záverečnou prezentáciou pred 3-člennou skúšobnou komisiou. Predsedu skúšobnej komisie a jej ďalších členov vymenováva riaditeľ

ŠIOV, prijímateľ národných projektov. Pre frekventantov sa ukončuje záverečnou prezentáciou pred účastníkmi a lektorom aktualizačného vzdelávania.
Podľa §6 Aktualizačné vzdelávanie, ods. 7 vyhlášky MŠ SR č.445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancoch má záverečná prezentácia charakter rozpravy, v ktorej autor preukáže znalosť problematiky a odpovie na otázky členov komisie. Témy záverečných prezentácií spracujú v rozsahu minimálne 10 - 15 snímok Power Point.
Po ukončení prezentácie zhodnotí komisia/lektor u každého účastníka:

- úroveň spracovanej prezentácie
- správnosť odpovedí účastníka v rámci prezentácie.

Po úspešnom ukončení vzdelávania získa multiplikátor 15 kreditov, frekventant 14 kreditov:
12 kreditov - za rozsah vzdelávacieho programu (60 hodín, hodnota 1 kreditu = 5 hodín).

3 kredity multiplikátor za prezentáciu pred trojčlennou komisiou
2 kredity frekventant za ukončenie vzdelávania záverečnou prezentáciou pred účastníkmi a lektorom aktualizačného vzdelávania.
Navrhovaný počet kreditov je primeraný rozsahu, náročnosti a spôsobu ukončovania vzdelávania a je v súlade s ustanovením § 12 vyhlášky MŠ SR č. 445/2009 Z. z. o kontinuálnom vzdelávaní, kreditoch a atestáciách pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Hodnota 1 kreditu = 5 hodín.
Dokladom o ukončení vzdelávania je osvedčenie udeľované absolventom štúdia po splnení nasledovných požiadaviek:

- aktívna účasť na pedagogickom procese (minimálna 80 % účasť),
- úspešná prezentácia pred skúšobnou komisiou (lektorom)

Ak sa účastník z vážnych dôvodov nezúčastní prezentácie v určenom termíne, môže prezentáciu absolvovať v náhradnom termíne.

Po úspešnom ukončení vzdelávacieho programu účastník (multiplikátor) získa oprávnenie vykonávať lektorskú činnosť v ďalšom kontinuálnom vzdelávaní učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov, frekventant spôsobilosť zostavovať školské vzdelávacie programy.

Program vytvára podmienky pre overenie profesijných kompetencií podľa §35 ods. 6 zákona NR SR č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, článku 2, ods.11 Smernice č.18/2009 – R.

Názov záverečnej prezentácie:
„Navrhnite modul ŠkVP pre učebný predmet, ktorý vyučujete na vašej škole“.
Doklad o absolvovaní: Osvedčenie o absolvovaní kontinuálneho vzdelávania, v prípade

multiplikátorov potvrdzujúce spôsobilosť vykonávať lektorskú činnosť v oblasti ďalšieho vzdelávania učiteľov gymnázií pre tvorbu školských vzdelávacích programov, v prípade učiteľov gymnázií pre tvorbu školských vzdelávacích programov.

ÚVOD

Vzdelávať učiteľov k tvorbe školského vzdelávacieho programu vyžaduje veľa tvorivých nápadov, ktorými lektor vzbudí vnútornú motiváciu učiteľov, aby sami pocítili, že je potrebné zmeniť spôsob vyučovania. Tvorba školského vzdelávacieho programu nie je administratívna záležitosť. V prvom rade je treba zmeniť myslenie a až potom sa sústrediť na tvorbu pedagogického dokumentu, ktorý je nejaký „papier“. Aby ŠkVP nebol len „papier“, ale bolo za ním cítiť ľudí – riaditeľov, učiteľov a žiakov, je potrebné sa postaviť k tvorbe ŠkVP ako k materiálu, ktorý bude vyjadrovať imidž školy, bude dobre čitateľný a zaujímavý pre potenciálnych čitateľov.

V druhom rade je potrebné, aby pri vzdelávaní o školskom vzdelávacom programe boli aj frekventanti vtiahnutí do tímovej atmosféry, spoločne rozmýšľali ako vytvoriť školský vzdelávací program, spoločne rozmýšľali o cieľoch vzdelávania, obsahu, kompetenciách.

Je lektorovo majstrovstvo, ako dokáže frekventantov zaujať a oni nemajú pocit, že tam chodia len kvôli kreditom.

Preto ešte pred samotným obsahom vzdelávania venujte veľký priestor tímovej práci, zoznamovaniu sa, vymieňaniu si skúseností, čo na tej - ktorej škole funguje, resp. nefunguje.

1. KURZ:

VÝCHODISKOVÁ ETAPA TVORBY ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU PRE GYMNÁZIÁ

Časová dotácia: 20 hodín

Cieľ:
Prehĺbiť vedomosti a zdokonaliť zručnosti a spôsobilosti pripravovať a plánovať tvorbu školského vzdelávacieho programu, analyzovať prácu školy, požiadavky a potreby školy.

Priznaný počet kreditov: 4

1. modul Prípravná fáza tvorby školského vzdelávacieho programu.

Hodnotenie: 1. modulu
Po ukončení modulu frekventant vypracuje prácu v rozsahu max. 2 strán.

Názov záverečnej prezentácie:
„Očakávania učiteľov od zavedenia dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov“.

1. MODUL
PRÍPRAVNÁ FÁZA TVORBY ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Časová dotácia: 20 hodín

Cieľ: Vedieť plánovať tvorbu školských vzdelávacích programov, analyzovať prácu školy, osvojiť si procesy a metódy samohodnotenia školy vo vzťahu k jej výsledkom, sociálnemu prostrediu, identifikovať vzdelávaciu stratégiu školy a vedieť hodnotiť prácu učiteľov.

Priznaný počet kreditov: 4

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“*, ktorá bude zásadným študijným materiálom v module. Pri individuálnej alebo skupinovej práci frekventanti použijú štátny vzdelávací program ISCED 3. Pri svojej práci a štúdiu môžu využívať aj odporúčanú literatúru uvedenú na konci publikácie a týkajúcu sa tejto témy.

Metodické prístupy a metódy výučby: výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky: Pri práci, vzdelávaní a učení sa, bude použitá didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:

	Tematický celok	Téma – obsah	Spolu
1.	Úvod do vzdelávacieho programu	Reforma vzdelávania nový obsah vzdelávania, žiak v novom prostredí. Vzťah ŠVP a ŠkVP.	4
2.	Zmena prístupu k vzdelávaniu	Od pasívneho učenia k aktívnemu učeniu sa, ako sa správne učiť, úloha učiteľa vo vzdelávacom procese.	4
3.	Prípravná fáza tvorby ŠkVP	Kroky tvorby ŠkVP, ako spracovať jednotlivé časti ŠkVP.	4
4.	Pedagogický zbor a ŠkVP	Motivácia Spoločná a tímová práca učiteľov, teambuilding, očakávania učiteľov od ŠkVP.	4
5.	Škola a ŠkVP	Všeobecná charakteristika školy Analýza podmienok školy, potreby a možnosti učiteľov, potreby a možnosti žiakov, rodičov, zriaďovateľa, širšej verejnosti.	4
	Spolu		**20**

Výstupy vzdelávania: Frekventant má:

VV1: Ovládať zámery kurikulárnej reformy a funkciu dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov

VV2: Vedieť plánovať tvorbu školských vzdelávacích programov.

VV3: Ovládať procesy a metódy samohodnotenia školy.

Vzdelávací výstup 1:

- **Ovládať zámery kurikulárnej reformy a funkciu dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov.**
- **Zhodnotiť politické východiská**
- **Vysvetliť, v čom spočíva zmena prístupu k vzdelávaniu a nový obsah vzdelávania**

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich **kritérií hodnotenia:**

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné **prostriedky hodnotenia:**

- Ústne - riadený rozhovor.
- Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní.

Písomná práca - *„Očakávania učiteľov od zavedenia dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov“.*

Táto časť patrí k najdôležitejším častiam vzdelávania, pretože v tejto časti musia frekventanti uvažovať nad tým, čo sa im v ich práci doteraz darilo, čo sa nedarilo, kriticky sa pozrieť na výsledky svojej práce, pozrieť sa na názory žiakov a zamyslieť sa, v čom sa bude treba zmeniť, akí sú dnešní žiaci a aké stratégie vzdelávania zvoliť v súvislosti s reformou vzdelávania. Nejde o to, zavrhnúť dobré, čo sa doteraz robilo, ale o možnosť skvalitniť svoju prácu.

Reformovaný prístup k výchove a vzdelávaniu je zakotvený v Zákone č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), ktorý prednostne od školy a učiteľov vyžaduje:

- zmeniť ciele vzdelávania,
- podnecovať a rozvíjať kompetencie žiakov,
- naučiť žiakov získavať a rozvíjať manuálne zručnosti, umelecké a psychomotorické schopnosti,
- zmeniť priority vzdelávania, ktoré súvisia s potrebami a požiadavkami žiaka, rodiča

a spoločenského prostredia,
- zmeniť prístup ku žiakovi a vedieť ho motivovať,
- aplikovať nové vhodné vzdelávacie postupy – usmerňovanie procesu vzdelávania,
- podieľať sa na tvorbe obsahu vzdelávania.

Práve škola je tá, ktorá spolu s učiteľmi môže najlepšie:
- spoznať skutočné vzdelávacie potreby konkrétneho žiaka v konkrétnom prostredí,
- komunikovať o vzdelávacích potrebách s rodičmi, prípadne so zamestnávateľmi.

Škola má úlohu zabezpečiť:
- aby žiak prostredníctvom vzdelávania získal poznatky a vzťah ku kultúrnemu dedičstvu spoločnosti, v ktorej žije,
- aby žiak bol pripravený pre prax s využívaním najmodernejších výsledkov vedy a techniky,
- aby žiak vnímal sám seba ako hodnotného človeka, ktorý dokáže prostredníctvom celoživotného vzdelávania kvalitne prežiť svoj život.

Zákonný rámec na zabezpečenie reformy školstva je zavedenie dvojúrovňového cieľového programu vzdelávania pomocou:
- Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP) jednotlivých školských stupňov
- Školského vzdelávacieho programu (ŠkVP) jednotlivých školských stupňov

Štátny vzdelávací program je celonárodný a je hierarchicky najvyšší cieľovoprogramový projekt vzdelania, ktorý:

a) predstavuje prvú, rámcovú úroveň dvojúrovňového participatívneho modelu riadenia škôl,
b) zahŕňa rámcový model absolventa, rámcový učebný plán školského stupňa a jeho rámcové učebné osnovy,
c) vyjadruje hlavné princípy a ciele vzdelanostnej politiky štátu, ako aj demokratické a humanistické hodnoty, na ktorých je národné vzdelávanie založené,
d) vymedzuje všeobecné ciele škôl ako kľúčové spôsobilosti (kompetencie) vo vyváženom rozvoji osobnosti žiakov a rámcový obsah vzdelania,
e) podporuje komplexný prístup pri rozvíjaní žiackych spôsobilostí poznávať, konať, hodnotiť a dorozumievať sa i porozumieť si na danom stupni vzdelávania,
f) je záväzným projektom pre vytvorenie školského vzdelávacieho programu konkrétnej školy, kde sa zohľadňujú špecifické lokálne a regionálne podmienky, požiadavky a potreby,
g) dáva možnosť školám hodnotiť žiakov komplexne a viac sa zameriavať na individuálne rozvíjanie osobného potenciálu žiakov,
h) podporuje samostatnosť škôl a profesijnú zodpovednosť pedagógov za výsledky vzdelávania.

Princípy Štátneho vzdelávacieho programu (ŠVP):

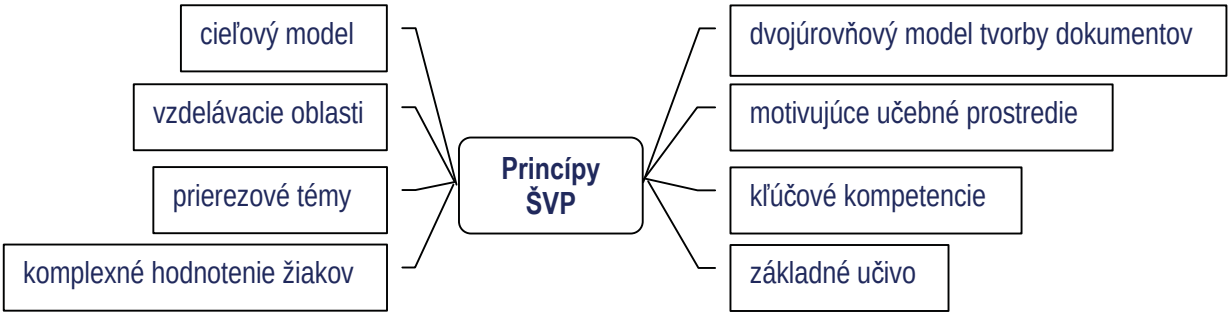

Prečo je potrebný školský vzdelávací program?

V tejto časti je potrebné, aby si učitelia uvedomili, že ŠkVP im dáva priestor na realizáciu, nie je zlodejom ich úväzkov.

Súčasťou dvojúrovňového cieľového programu vzdelávania okrem Štátneho vzdelávacieho programu jednotlivých školských stupňov je aj školský vzdelávací program jednotlivých konkrétnych škôl. Školy po prvýkrát v našich dejinách dostali možnosť vytvoriť si vlastný a konkrétny vzdelávací program, ktorý:

- vychádza zo Štátneho vzdelávacieho programu jednotlivého školského stupňa
- umožňuje realizáciu konkrétnych požiadaviek žiakov, rodičov a lokálno – regionálnych potrieb.

Školský vzdelávací program umožňuje konkrétnej škole ľubovoľne nakladať s celkovým počtom voliteľných hodín. Škola môže do ŠkVP zaradiť:

- *učebné predmety, ktoré rozširujú a prehlbujú obsah predmetov zaradených do Štátneho vzdelávacieho programu,*
- *učebné predmety, ktoré si škola vyberie z ponuky odporúčaných voliteľných predmetov,*
- *učebné predmety, ktoré si škola sama zvolí a sama si pripraví ich obsah,*
- *učebné predmety, ktorých obsah je doplnením učebného predmetu pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorí nemôžu napredovať v rámci bežných vyučovacích hodín a ktorí postupujú podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích programov,*
- *špecifické učebné predmety pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami,*
- *vhodné stratégie vyučovacieho procesu*
- *experimentálne overené inovačné programy do vyučovacej praxe*
- *profilovanie programového zamerania školy.*

Okrem uvedeného, každá konkrétna škola pomocou školského vzdelávacieho programu môže:

- určiť si priority, ktoré najviac vyhovujú žiakom, rodičom a lokálnemu prostrediu,
- aplikovať nové možnosti efektívnej výchovy a vzdelávania,
- odstrániť neefektívne postupy a procesy vzdelávacieho procesu,

- zabudovať svoje zámery a modely vyučovania, ktoré sa v praxi osvedčili,
- vytvoriť priaznivú atmosféru v pedagogickom zbore samým tým, že učiteľom nikto nič nenanútil, lebo si vzdelávací program sami vytvorili,
- podnietiť demokratickú výmenu názorov učiteľov na jednotlivé zložky školského vzdelávacieho programu a nájsť demokratické riešenie problémov,
- zainteresovať všetkých pedagógov o celkový výchovno – vzdelávací proces, jeho ciele a výsledky,
- hľadať väzby a vzťahy medzi vzdelávacími oblasťami, jednotlivými učebnými predmetmi a metódami ich realizácie,
- upevniť a harmonizovať pedagogický kolektív pomocou tímovej práce v tvorbe školského vzdelávacieho programu.

Tvorba a realizácia Školského vzdelávacieho programu predpokladá:
- tímovú prácu učiteľov a manažmentu školy,
- variabilnejšiu organizáciu vyučovania (blokové vyučovanie, individualizácia vyučovania),
- zmeny v hodnotení žiakov.

Systémový prístup k vzdelávaniu sa týka všetkých prvkov a aspektov podporujúcich celý proces vzdelávania, no najmä tvorby kurikula - vzdelávacieho programu. Tento model považujeme za otvorený, dynamický systém, ktorý má schopnosť reagovať na všetky podnety interného a externého prostredia. Významnou črtou tohto systému je skutočnosť, že v centre systému je žiak ako cieľový prvok, ku ktorému sa vzťahuje každá reakcia systému a celková pozornosť všetkých prvkov systému. To bol zmysel a zámer tvorby vzdelávacieho programu, najmä školského – školy ho vytvárali pre žiaka, jeho potreby, predstavy, zámery a individuálne schopnosti. V systéme **stredoškolského** vzdelávania sa tak vytvorili podmienky pre uplatnenie základných vývojových trendov, nových vzdelávacích prístupov na školskej a regionálnej úrovni, ktorými sú najmä:
- rozvoj kľúčových kompetencií a pripravenosť na celoživotné vzdelávanie,
- dôraz na široký profil absolventov,
- rozvoj progresívnych spôsobov konštrukcie vzdelávacieho programu, prispôsobenie vzdelávania a výchovy požiadavkám jednotného európskeho trhu práce.

Preto aj transformačný proces, ktorý sa začal v roku 2008, priniesol v oblasti vzdelávania so sebou celý rad systémových zmien. Pri tvorbe školských vzdelávacích programov tvorcovia sa vo zvýšenej miere venovali nasledujúcim vzájomne súvisiacim otázkam, ktoré sa pri tvorbe školských vzdelávacích programov implicitne vzťahovali k procesu plánovania, realizácie a hodnotenia výchovno-vzdelávacieho procesu na úrovni školy a triedy:
- Prečo vzdelávať? (zmysel, funkcia a cieľ vzdelávania)
- Koho vzdelávať? (deti, dospelí, zamestnanci, atd.)
- V čom vzdelávať? (obsah vzdelávania)
- Ako vzdelávať? (stratégia vyučovania)
- Kedy vzdelávať? (obdobie života, časový úsek, hodinová dotácia)

- Za akých podmienok vzdelávať? (prostredie, legislatíva, manažment, financovanie, organizácia, vzťahy)
- S akým efektom vzdelávať? (kontrola, skúšanie, hodnotenie)

Reforma priniesla otvorený systémový prístup k zabezpečeniu všetkých vnútorných a vonkajších vzťahov v oblasti vzdelávania. Zásadne odlišný prístup k vyučovaciemu procesu znamenal aj významnú zmenu v myslení pedagogických zamestnancov. Museli si uvedomiť, že tvorba kvalitného a reforme zodpovedajúceho školského vzdelávacieho programu je pre učiteľov novou a vysoko odbornou činnosťou, ktorá je tak náročná preto, lebo vyžaduje nielen dobrú znalosť aprobačných predmetov, ale aj vedomosti a poznatky o modernej školskej didaktike a v neposlednej miere pedagogické skúsenosti z výučby a práce s mládežou. Je prejavom novej pedagogickej autonómie a slobody školy, ktorá samozrejme v priebehu implementácie má svoje nesporné prednosti, ale aj úskalia. Reforma vzdelávania je dlhodobý proces, ktorý ešte niekoľko rokov bude prinášať úskalia a problémy.

Prednosti

- školy vytvárajú vzdelávacie programy pre „svojich“ žiakov a dôverne známe podmienky podľa toho, čo dobre ovládajú a spôsobom, ktorý si sami stanovia a ďalej rozvíjajú,
- môžu sa spoločne radiť, pomáhať si, hľadať nové možnosti efektívneho vzdelávania a najvhodnejšie spôsoby ako vyučovať, eliminovať všetko nepodstatné, neefektívne a zaťažujúce,
- môžu prepojiť to, čo doteraz robil každý sám a s rôznymi zámermi (medzipredmetové vzťahy, integrované predmety),
- môžu vytvoriť vzdelávací program, ktorý je ich, ktorý môžu spoločne obhajovať a realizovať, čo sa dá vždy najlepšie iba pri vlastných materiáloch, nie pri cudzích „nadiktovaných“.

Úskalia

- môže dôjsť k zredukovaniu školskej reformy iba na tvorbu štátnych a školských vzdelávacích programov (učitelia si neuvedomujú, že reforma vzdelávania je predovšetkým o novom myslení a novej realizácii vyučovania a vzdelávacie programy a ich tvorba je iba vyústením predpokladaných zmien, vstupnou „programovou etapou“, v ktorej sú ciele a nový spôsob vzdelávania spísané),
- niektoré školy v tvorbe školských vzdelávacích programov vidia iba usporiadanie vzdelávacieho obsahu bez premyslenej situácie a činnosti, prostredníctvom ktorého budú obsah iba realizovať, bez hľadania premyslených väzieb a vzťahov medzi vzdelávacími výstupmi a obsahom vzdelávacích predmetov,
- niektorí pedagógovia si celkom neuvedomujú úplne iný prístup, ktorý môže priniesť so sebou aj určitú osobnú neistotu, názorové konflikty a obavy z nevyskúšaného systému,
- príprava školských vzdelávacích programov sa môže stať záležitosťou iba riaditeľa a niekoľkých „vyvolených“ učiteľov na škole, bez ochoty sa dohodnúť s inými učiteľmi

a osvojiť si ich názory a pripomienky,
- nebudú mať k dispozícii dostatočné množstvo potrebných didaktických a metodických materiálov, mnohé školy nebudú ochotné spolupracovať a podeliť sa so svojimi skúsenosťami alebo zodpovedné inštitúcie, na ktoré by sa mohli s dôverou obrátiť, ich nechajú bez podpory a poradenstva,
- nie sú špeciálne pripravovaní na tvorbu školských vzdelávacích programov.

Najdôležitejšou kategóriou systémových zmien vo vzdelávaní je posun vzdelávania od obsahu k cieľom. Kvalitne pripravený program vzdelávania sa musí odvíjať od otázky prečo? Prečo sa to má žiak naučiť, prečo to má poznať, prečo to má vedieť urobiť.
Vzdelávací program je založený na kompetenciách, to znamená posun vzdelávania od získavania vedomostí, zručností a postojov k ich komplexnému využitiu pri riešení úloh v neočakávaných situáciách.
Pre učiteľov je tu možnosť doplniť si obsah vzdelávania v rámci školského vzdelávacieho programu, a v tomto prípade nemyslíme len obsah vzdelávania, ale aj aktivity, projekty, ktoré pomáhajú žiakom pochopiť obsah vzdelávania a pomáhajú mu aj využiť jeho potenciál pre ďalšie učenie.

Podrobnejšie rozpísané zmeny, ktoré priniesol dvojúrovňový model tvorby vzdelávacích programov:
- *zaviedol nový prístup do vzdelávania založený na výsledkoch vzdelávania, nie na jeho vstupoch,*
- *zaviedol dvojúrovňový model vzdelávacích programov na štátnej a školskej úrovni,*
- *zabezpečil prenos rozhodovacej právomoci a zodpovednosti z úrovne štátu na školy,*
- *rozvíja formulované kľúčové kompetencie,*
- *zmenil štruktúru obsahu vzdelávania v rámci nových prístupov v učebných osnovách,*
- *zohľadňuje individuálne potreby, požiadavky a schopnosti detí a mládeže,*
- *rozšíril priestor pre samostatnosť, tvorivosť a motiváciu pedagogických zamestnancov,*
- *vytvoril priestor na zabezpečenie a zohľadnenie potrieb, požiadaviek a schopností jednotlivcov,*
- *poskytol priestor pre aktívnu účasť všetkých aktérov na tvorbe vzdelávacích programov v procese ich tvorby, realizácie, implementácie, kontroly a hodnotenia,*
- *inicioval vytvorenie podmienok na vytvorenie konkurenčného prostredia medzi školami,*
- *zaviedol nový systém hodnotenia postavený na objektívnom uznávaní výsledkov učenia prostredníctvom súboru štandardov,*
- *prispôsobili systém finančného ohodnotenia pedagogických zamestnancov ich novým výkonom a prepojili ho so systémom ich kariérneho rastu,*
- *vytvoril nové mechanizmy kontroly a hodnotenia kvality vzdelávania a škôl,*
- *zosúladil stupne vzdelania s medzinárodnou klasifikáciou vzdelania (ISCED), s európskym kvalifikačným rámcom a európskymi stupňami vzdelania,*

- *inicioval zmenu školskej legislatívy vo vzťahu k prideleným kompetenciám všetkých aktérov vzdelávacej politiky a vzdelávaciemu procesu,*
- *zaviedlol prehľadné mechanizmy a princípy interného a externého hodnotenia a zosúladil ich do podoby komplexného systému hodnotenia a riadenia kvality,*
- *definoval efektívne nástroje na postupnú realizáciu potrebných zmien,*
- *vymedzii spôsob a podmienky vybudovania a prebudovania systémových mechanizmov a prístupov na všetkých stupňoch vzdelania,*
- *stanovil konkrétne zmeny a pravidlá na úrovni kontroly a vyhodnocovania kvality vzdelávania škôl,*
- *stanovil podmienky, pravidlá a mechanizmy na uznávanie a potvrdzovanie všeobecných a odborných spôsobilostí absolventov škôl,*
- *zabezpečil a definoval podporné mechanizmy garantujúce kontinuálnosť reformného procesu v rámci dlhodobého časového horizontu,*
- *v triedach sa znížil maximálny počet žiakov.*

Funkcia školských vzdelávacích programov
Čo umožňuje Školský vzdelávací program

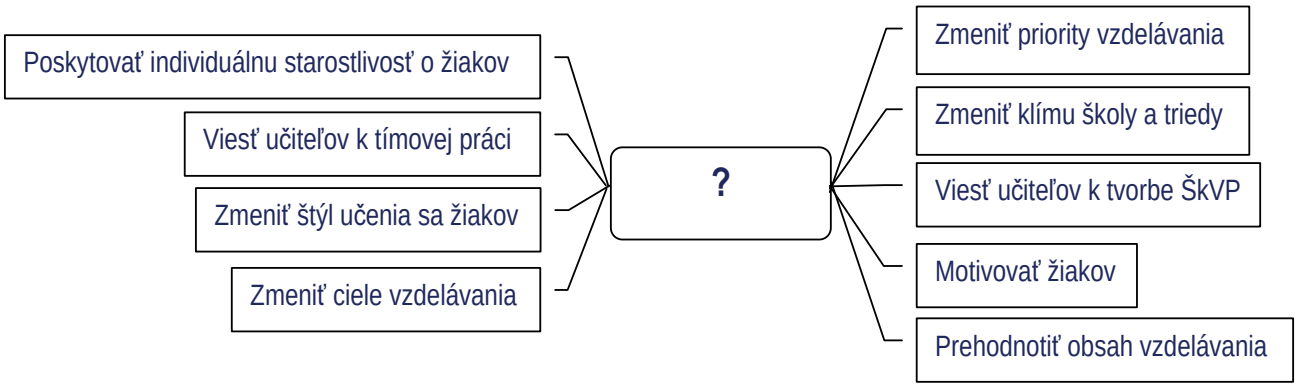

Školský vzdelávací program ako základný pedagogický dokument školy vymedzuje ciele, obsah a podmienky vzdelávania, odporúča zodpovedajúce didaktické postupy a navrhuje metódy overovania a hodnotenia výsledkov realizácie vzdelávacieho programu. Vychádza zo ŠVP a dopĺňa ho podľa aktuálnych potrieb a požiadaviek školy, regiónu a zamestnávateľov. **Výchova a vzdelávanie** podľa školského zákona je založená na týchto **princípoch**:

- *bezplatnosť vzdelania v základných školách a v stredných školách zriadených orgánom miestnej štátnej správy v školstve, ústredným orgánom štátnej správy alebo orgánom územnej samosprávy (ďalej len „štátna škola“),*
- *rovnoprávnosť prístupu k výchove a vzdelávaniu so zohľadnením výchovno-vzdelávacích potrieb jednotlivca a jeho spoluzodpovednosti za svoje vzdelávanie,*
- *rovnocennosť a neoddeliteľnosť výchovy a vzdelávania vo výchovno-vzdelávacom procese,*
- *celoživotné vzdelávanie,*

- *slobodná voľba vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov v súlade s možnosťami výchovno-vzdelávacej sústavy,*
- *zdokonaľovanie procesu výchovy a vzdelávania podľa výsledkov dosiahnutých v oblasti vedy, výskumu a vývoja,*
- *príprava na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia a znášanlivosti, rovnosti muža a ženy, priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a náboženskej tolerancie,*
- *kontrola a hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania a kvality výchovno-vzdelávacej sústavy,*
- *integrácia výchovno-vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky do európskeho vzdelávacieho priestoru so zreteľom na vlastné skúsenosti a tradície,*
- *posilnenie výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zamestnaniami zameranými na rozvoj citov a emócií, motivácie a záujmov, socializácie a komunikácie, na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty a tvorivosť,*
- *vyvážený rozvoj všetkých stránok osobnosti žiaka v školskom vzdelávaní,*
- *zákaz poskytovania alebo sprístupňovania informácií alebo zneužívania informačných prostriedkov, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo k podnecovaniu k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti alebo k ďalším formám intolerancie,*
- *rovnoprávnosť postavenia škôl a školských zariadení,*
- *rovnocennosť vzdelania získaného v štátnych školách, v školách zriadených štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou (ďalej len „cirkevná škola) a v školách zriadených inou fyzickou osobou alebo právnickou osobou (ďalej len „súkromná škola“),*
- *zákaz používania všetkých foriem telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní.*

Školské vzdelávacie programy sú postavené na nasledovných **princípoch**:
- *sú dôležitým kurikulárnym dokumentom celoživotného vzdelávania,*
- *vytvárajú pluralitné, konkurenčné vzdelávacie prostredie a podporujú autonómiu škôl,*
- *kladú dôraz na výsledky vzdelávania, hoci procesuálna stránka výučby je tiež mimoriadne dôležitá,*
- *vytvárajú ich školy podľa ŠVP a pravidiel v nich stanovených,*
- *regulujú vzdelávacie podmienky v danej škole,*
- *za ich vypracovanie a schválenie zodpovedá riaditeľ školy.*

V projekte ŠkVP by mali školy formulovať aj koncepciu a stratégiu svojho pedagogického rozvoja, pretože realizácia a konkretizácia vzdelávacích programov je závislá na aktuálnych potrebách školy, faktoroch mimoškolského prostredia (napr. konkretizácia spolupráce aj s rodičmi), silných a slabých stránkach školy v prebiehajúcom vzdelávacom procese, identifikovaní potrebných zmien a určení postupov, stratégií a opatrení smerujúcich k realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu. Preto v prvom rade, ešte pred samotnou tvorbou školského vzdelávacieho programu,

musí škola pristúpiť k samohodnoteniu kvality vzdelávania, k analýze jej súčasného stavu, identifikácii všetkých príležitostí a prekážok, ktoré budú vplývať na implementáciu vzdelávacieho programu, ako aj k návrhom na odstránenie závažných nedostatkov. Všetky informácie majú svoje opodstatnenie, pretože iba tak sa dá určiť a posúdiť, či sa vzdelávanie podľa projektu ŠkVP môže zaviesť na školu ako efektívne.

Pre spracovanie ŠkVP je potrebné dodržiavať tieto **pravidlá:**

- ŠkVP sa vypracuje za celé obdobie vzdelávania na danom stupni vzdelania a riadi sa podľa cieľových požiadaviek ŠVP,
- vytvára podmienky pre osvojenie si obsahu vzdelávania stanoveného v ŠVP, v priebehu ktorých sa vytvárajú kľúčové kompetencie u žiakov,
- prezentuje profil a stratégiu školy a profil absolventa,
- vytvára podmienky pre tvorivosť učiteľa, využívanie efektívnych foriem a metód výučby, neobmedzuje učiteľa z hľadiska časového a metodického, nakoľko vychádza z konkrétnych potrieb žiakov, odborných a pedagogických skúseností učiteľa,
- stanovuje pravidlá pre hodnotenie žiakov (nástroje a kritériá hodnotenia),
- vzdelávacie programy budú založené na kompetenciách,
- vytvára priestor pre hodnotenie činnosti školy.

ŠkVP je zásadnou zmenou v príprave školy na zabezpečenie a poskytovanie výchovno-vzdelávacích činností. Pokiaľ chcete vytvoriť svoj ŠkVP ako ucelený program, ktorý vedie k spoločným postupom a zmenám, musíte si podrobne preštudovať a pochopiť ŠVP ako celok, venovať zvýšenú pozornosť tým častiam, ktoré sú pre vás nové. Uvedomte si, že významnou zmenou v organizácii školy je skutočnosť, že chcete vytvoriť podmienky k tomu, aby sa žiaci chceli učiť (počas svojho života), aby boli k učeniu motivovaní a aktívne sa zapájali do procesu vzdelávania, uplatnili svoje individuálne predpoklady a schopnosti, aby aj žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vrátane žiakov nadaných, boli začlenení do kolektívu bežnej populácie. Často sa pridržiavame príkladov a postupov, ktoré boli dávno prekonané a nie sú pre súčasný život prínosom. Nedoceňujeme, že „sila“ školy je vo vytvorení príjemného a podnetného prostredia, v možnosti učiť sa spolu a jeden pre druhého.
Veľkou zmenou je aj to, že pri príprave školského vzdelávacieho programu učitelia začínajú pracovať spoločne v tímoch. Zvyknúť si na tímovú prácu je pre učiteľov tiež nové.

Vytvorenie **ŠkVP znamená veľkú zmenu** v prístupe školy k vzdelávaniu. Ide predovšetkým o ciele vzdelávania, kľúčové kompetencie a novo koncipovaný obsah vzdelávania (očakávané vzdelávacie výstupy, učivo), ale aj v myslení pedagogických zamestnancov.

ŠkVP obsahuje súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a postojov, ktoré majú žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania. Je súborom výkonových a obsahových štandardov.

Novo formulované **ciele vzdelávania** predstavujú zameranie vzdelávania, ktoré má škola dosiahnuť, aby sa vytvárali a rozvíjali kľúčové kompetencie. Preto za najdôležitejšiu kategóriu, ktorú prináša ŠVP považujeme **kľúčové kompetencie**, ktoré má každá škola v priebehu vzdelávania u žiakov vytvárať a rozvíjať.

Úlohy:

1. Do tabuľky si zapíšte hodnotenie svojej vlastnej práce za určité obdobie

Toto sa mi podarilo	Toto sa mi nepodarilo

Pri príprave ŠkVP musíte pracovať všetci v tíme.

Ponúkame niekoľko praktických rád ako efektívne pracovať v tíme

V pracovných tímoch máme rôznych učiteľov – inovátorov, nekritických nadšencov, skeptikov, neutrálnych i odporcov. Všetci členovia sú si však v tíme rovní. Nikto nevystupuje z pozície autority. Prácu tímu riadi facilitátor (usmerňovateľ).

Práca tímu, ktorý tvorí ŠkVP je efektívna len vtedy, ak všetci súhlasia s víziou, ktorá vzišla zo spoločnej diskusie.

Predpoklady úspešnej spolupráce sú nasledovné:

- vždy myslíme na cieľ,
- plníme dohodnuté pravidlá,
- rešpektujeme názory iných,
- každý máme určité predstavy, ktoré môžeme ponúknuť,
- každý máme určité schopnosti, ktoré môžeme ponúknuť,
- čím viac podporujeme ostatných, tým bude výkon skupiny lepší.

Akým spôsobom ja ako jednotlivec môžem prospieť k práci tímu:

» dokážem sa rýchlo zorientovať, uvidieť a využiť nové príležitosti
» viem spolupracovať s rôznymi typmi ľudí, neposudzujem ich, ale snažím sa o ich pochopenie
» viem ovplyvniť ľudí bez toho, aby som vyvíjal(a) nátlak
» tvorba ideí je mojou záľubou a zdokonaľujem sa v tom
» viem podporiť ľudí a stavať na ich hodnotných nápadoch
» viem realizovať nastolené myšlienky do praxe
» zvyčajne vycítim, čo je realistické a čo môže fungovať
» dokážem rozumne zvážiť alternatívne postupy bez predsudkov a skreslení
» moja prirodzená pozornosť a sústredenosť zvyčajne zabráni tomu, aby sa niečo vynechalo
» ostatní sa môžu spoľahnúť, že dohliadnem na organizáciu podstatných činností
» v záujme dosiahnutia cieľa som ochotný/á znášať aj dočasnú nepopulárnosť a nepohodu, snažím sa o dobré vzťahy

Čo robiť a ako sa správať aby stretnutie bolo efektívne:
- podporiť príjemnú atmosféru, pozitívnu sociálnu klímu
- aktívne počúvať
- hovoriť k veci
- hovoriť adresne
- hovoriť konkrétne
- vyhnúť sa poučovaniu
- žiadať o vyslovenie názoru
- nezosmiešňovať ostatných

Ako viesť stretnutie efektívne

Efektívne vedenie stretnutia tímu znamená zabezpečiť jeho obsahovú, personálnu, organizačnú a technickú stránku.

⇨ **Obsahová stránka** vyplýva z našich cieľov:
- stanovme si čiastkové *ciele* stretnutia,
- stanovme si očakávané *výstupy* zo stretnutia.

⇨ **Personálna stránka** je daná aktívnou účasťou všetkých členov tímu:
- stretnutie *pripravuje* viac členov tímu (je vhodné, aby sa na príprave učitelia striedali),
- stretnutie *vedie* facilitátor - vedúci tímu, môže to byť aj spolupracovník – kolega učiteľ, ktorý dokáže diskusiu a prácu v skupine usmerňovať (je vhodné, aby bol schopný motivovať kolektív),
- jednotlivé body programu uvádzajú krátkym vystúpením členovia tímu, ktorí sa problematikou najhlbšie zaoberajú.

⇨ **Organizačná stránka** znamená:
- premyslenú prípravu stretnutia,
- premyslený priebeh a realizáciu stretnutia,
- premyslené výstupy stretnutia.

⇨ **Technická stránka** znamená:
- pripraviť pozvánku a oznam o uskutočnení stretnutia (s priloženým programom)
- zabezpečiť miestnosť, kde sa stretnutie bude konať,
- zabezpečiť príjemné prostredie,
- pripraviť miestnosť na stretnutie (tabuľa, fixky, počítač a videoprojektor na prezentáciu, čisté papiere, usporiadanie priestoru, stolov a stoličiek a pod.)
- pripraviť rozmnožené podklady, materiály (knihy, obrázky, ...),
- pripraviť ciele stretnutia napísané na plagáte alebo vytlačené na väčšom formáte,
- pripraviť prezenčnú listinu,
- pripraviť občerstvenie,
- upraviť miestnosť po skončení stretnutia.

Príprava stretnutia

Praktické rady týkajúce sa tímového stretnutia:

1. Pripravte si ***program*** stretnutia:
   - pripravte ho dostatočne v predstihu oboznámte s ním všetkých členov tímu, aby sa mohli pripraviť na stretnutie,
   - vytvorte program v spolupráci s viacerými členmi tímu, ktorí chcú participovať na príprave, alebo sú vedúcimi tímu,
   - zoraďte jednotlivé body programu podľa dôležitosti,
   - prizvite konzultantov a poradcov, ak je to potrebné,
   - pripravte časový harmonogram nasledujúcich stretnutí
2. ***Osobne sa pripravte*** na stretnutie:
   - naštudujte si podklady, poznámky,
   - premyslite si, ako sa vyjadríte k riešeným problémom, ujasnite si, aký je váš názor
   - pripravte si otvorené, upresňujúce, aktivizujúce otázky.
3. ***Vymedzte časové limity*** na stretnutie:
   - stanovte začiatok stretnutia,
   - pokúste sa odhadnúť trvanie jednotlivých bodov tímovej práce,
   - stanovte približnú hodinu ukončenia stretnutia, najlepšie je, keď sa dohodnete s kolektívom.
4. ***Vyjasnite si,*** aký má byť ***výsledok*** práce tímov:
   - premyslite si, čo chcete v jednotlivých bodoch dosiahnuť.
5. ***Pripomeňte*** členom tímu, od ktorých očakávate príspevok, čo očakávate:
   - dohodnite sa, čoho sa bude príspevok týkať,
   - dohodnite sa na predpokladanej dĺžke príspevku,
   - dohodnite sa na technickej realizácii príspevku (forma, potrebná audiovizuálna technika a pod.).
6. ***Zariaďte,*** aby niekto písal ***zápisnicu alebo robil zápis na flipchart,*** ktorý sa neskôr elektronicky spracuje (kto to zabezpečí):
   - dopredu sa dohodnite s učiteľom, ktorý bude písať zápis,
   - zariaďte, aby zápisnicu dostali všetci členovia tímu (účastníci stretnutia aj neprítomní) a tiež členovia riadiaceho tímu ŠkVP.

7. Ak je potrebné, ***urobte zasadací poriadok*** alebo ***rozdelenie do tímov*** (napr. podľa ročníkov).

8. ***Poverte*** niektorých členov tímu koordináciou a zabezpečením ***technickej stránky*** stretnutia.

Realizácia stretnutia

Stretnutie ***vedie facilitátor*** (zvyčajne vedúci pracovného tímu):

- v úvode navodí pozitívnu atmosféru (metóda prelomenia ľadov),
- postupuje podľa dohodnutých bodov programu,
- používa motivujúce poznámky ako napr. „...dobre postupujeme...“, „to je skvelý nápad“,...
- má „rovnaký meter“ na každého člena tímu a každý názor považuje za rovnocenný,
- je primerane asertívny, ale nie direktívny,
- riadi diskusiu, parafrázuje, zovšeobecňuje povedané, vyzýva k ďalšej diskusii,
- navrhuje formuláciu jednotlivých úloh, termíny a zodpovednosť za ne, akceptuje názory a pripomienky zúčastnených,
- ďakuje za aktívnu účasť, oceňuje kvalitnú spoluprácu a dosiahnuté výsledky.

Ponúkame vám rady, ako získať ***aktívnu účasť*** na stretnutí a vytvoriť ***pozitívne myslenie:***

1. Príďte včas.
2. Stretnutie vždy začnite včas.
3. Prítomným zopakujte ciele a program, spýtajte sa, či majú ešte nejaké otázky, o ktorých by chceli rokovať (ak áno, zapíšte a zaraďte ich do programu).
4. Odsúhlaste program so skupinou.
5. Dohodnite sa na časovom trvaní stretnutia.
6. Dohodnite sa na ďalších pravidlách (vypnutie mobilných telefónov, počúvanie sa navzájom, ...), prestávkach.

Záver stretnutia

Na záver stretnutia nezabudnime:

- stručne zhrnúť, k čomu sme dospeli,
- stručne zhrnúť, na čom sme sa dohodli,
- poďakovať prítomným za aktívnu účasť,
- pripomenúť termín a obsah nasledujúceho stretnutia.

Príprava tímového stretnutia - kontrolný zoznam

Úloha	Zodpovedný	Dokedy	Poznámka
• príprava cieľov a obsahu stretnutia tímov, zapojenie vedúcich tímov do prípravy			
• ciele vizualizovať a umiestniť na viditeľné miesto			
• program tímového stretnutia napísať na plagát/vytlačiť a dať na informačnú tabuľu			
• príprava informačnej tabule			
• usporiadanie priestoru, stolov v miestnosti			
• vytvorenie príjemného prostredia			
• príprava prezenčky a zaistenie prítomnosti účastníkov			
• príprava a umiestnenie metodických materiálov, podkladových textov, vhodné poslať elektronicky účastníkom dopredu			
• príprava občerstvenia			
• predbežný časový manažment			
• premyslenie a dohodnutie potrebných funkcií v skupine			
• spracovanie záverov stretnutia a oboznámenie účastníkov elektronicky			
• ...			
• ...			
• ...			

Úlohy:

1. Podľa tabuľky si vyberte jeden cieľ a skúste ho rozpracovať na svoj vlastný predmet v priebehu všetkých troch stupňov.

Ciele pre primárne vzdelávanie	Ciele pre nižšie sekundárne vzdelávanie	Ciele pre vyššie sekundárne vzdelávanie	Navrhnite konkrétny príklad
spoznávať svoje vlastné schopnosti a rozvojové možnosti a osvojiť si základy spôsobilosti učiť sa učiť a poznávať seba samého, objavovať veci okolo seba v prírode, v spoločnosti, v technike, pýtať sa, byť zvedavý, rozvíjať možnosti základov vedného skúmania svojho najbližšieho kultúrneho a prírodného prostredia tak, aby sa rozvíjala predstavivosť, tvorivosť a záujem skúmať svoje okolie, rozvíjať si spôsobilosti dorozumievať sa a porozumieť, rozvíjať si vekuprimerane komunikačné schopnosti, získať základy jednotlivých druhov gramotností, naučiť sa uplatňovať svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať, vážiť si seba aj ostatných ľudí.	rozvíjať kľúčové spôsobilosti (kompetencie), potrebné základné vedomosti a zručnosti a vypestovaný základ záujmu o celoživotné učenie sa, rozvíjať si povedomie národného a svetového kultúrneho dedičstva, osvojiť si základ všeobecného vzdelania poskytovaného školou, mať záujem a potrebu učiť sa aj mimo školy, osvojiť si a využívať efektívne stratégie učenia sa, riešiť vekuprimerané problémové úlohy, nadobudnúť primeranú úroveň komunikačných spôsobilostí a spolupráce, mať rešpekt k druhým a zodpovedný vzťah k sebe a svojmu zdraviu, získať požadovanú úroveň funkčnej gramotnosti, naučiť sa hodnotiť svoju vlastnú prácu , rozvíjať si spôsobilosti dorozumievať sa a porozumieť si, hodnotiť (vyberať a rozhodovať) a iniciatívne konať aj na základe sebariadenia a sebareflexie, rozvíjať toleranciu a akceptovanie iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt, naučiť sa uplatňovať si svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať.	rozvíjať široký kultúrny (všeobecný, najmä vedecký) vzdelanostný základ pre celoživotné zveľaďovanie pri súbežnom pestovaní kreativity, rozvíjať svoj potenciál pre osobnostné zrenie a stávanie sa svojskou, samostatnou (nezávislou) a tvorivou osobnosťou, rozvíjať zmysel pre sociálnu vzájomnosť, starostlivosť a spravodlivosť, upevnenie záujmu o uchovanie národného dedičstva a akceptovanie kultúrnych odlišností, rozvíjať schopností k informovanému výberu svojho profesionálneho smerovania, rozvíjať toleranciu a akceptovanie iných ľudí, ich duchovno-kultúrnych hodnôt, naučiť sa uplatňovať si svoje práva a súčasne plniť svoje povinnosti, niesť zodpovednosť za svoje zdravie a aktívne ho chrániť a upevňovať, získať požadovanú úroveň funkčnej gramotnosti.	

2. Vytvorte si hru puzzle alebo domino z pojmov a definícii:
   Pojmy: štátny vzdelávací program, kurikulum, školský vzdelávací program, učebný plán, učebné osnovy, funkčná gramotnosť, kompetencia, kľúčová kompetencia, vzdelávací štandard, dvojúrovňový model tvorby vzdelávacích programov, čitateľská gramotnosť, cieľ

vzdelávania, profil absolventa, autoevalvácia, hodnotenie žiakov, hodnotiace portfólio, zameranie školy, vízia školy, vzdelávacia oblasť, prierezová témy, multikultúrna výchova, globálne vzdelávanie, environmentálna výchova, motivácia, klasifikácia. Sú to nové pojmy, ktorým je potrebné rozumieť pri príprave školského vzdelávacieho programu.

Vzdelávací výstup 2:
Vedieť plánovať tvorbu školských vzdelávacích programov.

ŠkVP ako verejný dokument je určený každému, kto má záujem ho vidieť. Reálne je zameraný na tieto základné skupiny užívateľov:

- **Žiaci** – ktorí sú cieľovou skupinou vzdelávania. Významnou črtou systémového kurikulárneho prístupu tvorby ŠkVP je skutočnosť, že v jeho centre stojí žiak ako kľúčový prvok, ku ktorému sa vzťahuje každá reakcia systému a pozornosť všetkých systémových prvkov. Zapamätajte si - hlavný cieľ a zámer školského vzdelávacieho programu je to, že je vytvorený pre žiaka, jeho potreby, predstavy, zámery a individuálne schopnosti.
- **Škola** – ktorá program vytvorila. Riaditeľ, učitelia, ďalší pedagógovia alebo iní zamestnanci školy ako tvorcovia vzdelávacieho programu doň vložili svoje námety, nápady, pokyny a pravidlá – základ ich každodennej práce.
- **Rodičia** – sa predovšetkým zaujímajú o to, na čo kladie škola dôraz pri vzdelávaní, aký štýl práce presadzuje, aká je povinná, voliteľná a záujmová ponuka školy, aký je systém hodnotenia žiakov, ako škola zabezpečuje vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Niektorí sú členmi rady školy a tak môžu do tvorby vzdelávacieho programu aktívne vstupovať svojími nápadmi a návrhmi. Rodičia by mali o tom všetkom diskutovať so svojími deťmi. Preto sú požiadavky vecnosti, zrozumiteľnosti, neformálnosti a prehľadnosti v ŠkVP opodstatnené a mimoriadne dôležité.
- **Správne a kontrolné úrady** – ako užívatelia vzdelávacieho programu budú v nich hľadať podľa svojho zamerania informácie potrebné pre kontrolu súladu ŠkVP so ŠVP, kontrolu činnosti školy a vzdelávacích výsledkov žiakov, finančnú a materiálnu podporu vzdelávania na škole, obsahovú prípravu ďalšieho vzdelávania učiteľov, ďalšie možné posuny v celkovej koncepcii vzdelávania, vydavateľskú činnosť a pod.

Štruktúra školského vzdelávacieho programu sa odvodzuje zo štruktúry ŠVP. Mala by byť výrazom profilu školy, odrážať jej podmienky, pedagogické zámery, postavenie v rámci regiónu a vzťahy so sociálnymi partnermi. ŠkVP by mal vytvárať priestor pre uplatňovanie takých štýlov práce, ktoré pozitívne ovplyvňujú učenie žiakov a ich výsledky, ale aj sociálne prostredie triedy a celej školy.

Plánovanie tvorby školských vzdelávacích programov spočíva v realizácii viacerých krokov:

1. **Personálne zabezpečenie** spočíva vo vytvorení tímov a vymedzení konkrétnej zodpovednosti za jednotlivé práce a činnosti (výber koordinátora, učiteľov, zamestnávateľov, prípadne rodičov).
   - **Oboznámenie členov tímu s kurikulárnou reformou**, ktorej cieľom je zvýšiť kvalitu, efektivitu, účinnosť a inovatívnosť vzdelávania na všetkých stupňoch vzdelania a zabezpečiť, aby sme

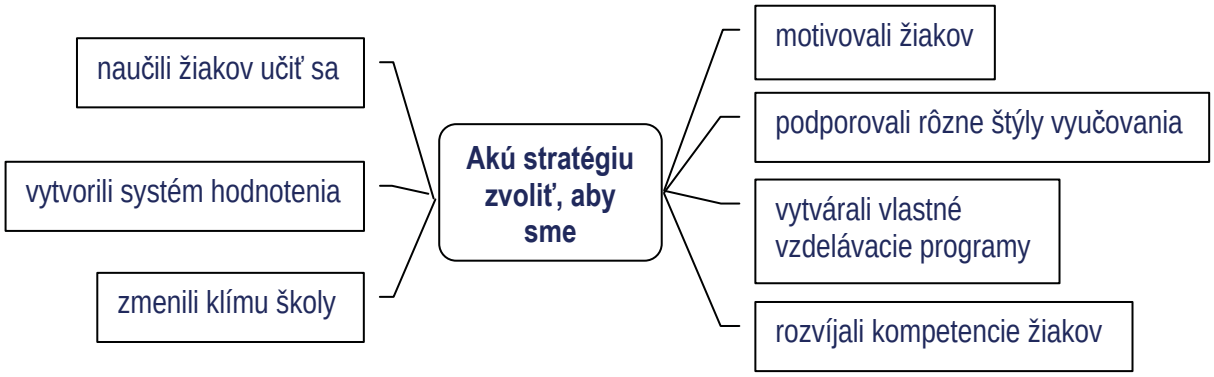

To znamená, aby:
- žiaci získali lepší vzťah k učeniu,
- sa rozvíjala vnútorná motivácia žiakov,
- bola rozvíjaná individualita každého žiaka a jeho psychická stabilita,
- bola zabezpečená variabilita vzdelávacích programov na úrovni školy,
- nastala vnútorná premena podmienok školy,
- sa posilnila pedagogická autonómia,
- sa rozvíjala úroveň socializácie žiakov,
- sa rozvíjala tvorivosť žiakov,
- sa rozvíjali afektívne charakteristiky žiaka,

2. **Oboznámenie sa so ŠVP** tak, aby každý mal dostatočný čas na jeho preštudovanie a potom si spoločne ujasniť jeho cieľ a zmysel.
3. **Stanovenie časového plánu tvorby ŠkVP** znamená vymedziť začiatok a koniec procesu tvorby vzdelávacieho programu ako aj časový plán jednotlivých etáp tvorby konkrétnych častí programu.
4. **Naplánovanie podporných aktivít** formou tematických a neformálnych stretnutí, diskusií, seminárov, konzultácií, ďalšieho vzdelávania a pod.
5. **Zabezpečenie odbornej literatúry** pre potreby školy, učiteľov, zamestnávateľov a ďalších spolupracovníkov na tvorbe ŠkVP.
6. **Koncepčné a obsahové vymedzenie tvorby ŠkVP** znamená stanoviť spôsob a postup tvorby jednotlivých častí ŠkVP, koordináciu vzťahov medzi členmi a spätnú väzbu. Naplánovanie jednotlivých krokov musí byť reálne, jednotlivé kroky musia na seba logicky

nadväzovať, musí sa počítať aj s ďalšími činnosťami a prevádzkou školy, prázdninami, akciami, kedy tvorba ŠkVP môže byť obmedzená alebo prerušená. Je potrebné si vymedziť časovú rezervu pre neočakávané prípady problémov, tvorivých, časových a komunikačných kríz, a pod.

Navrhnuté kroky predstavujú nevyhnutné minimum, ktoré by ste mali pri tvorbe ŠkVP zohľadniť. Je zrejmé, že existujú aj isté **riziká** a bariéry, ktoré nie je možné úplne predvídať, no aj napriek tomu sa pokúsime niektoré z nich identifikovať:

Riziká:

1. **Odmietnutie celej reformy** a koncepcie dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov v dôsledku neinformovanosti o základných myšlienkach, prípadne celého materiálu.
2. **Nedocenenie významu tvorby vlastného ŠkVP**.
3. **Komplikácie v dôsledku zle organizovanej práce** napr. urýchlenie práce, nesprávna časová koordinácia, neprimerané zloženie tímov, a pod.
4. **Nadhodnotenie vlastných možností** a v dôsledku toho nereálna podoba ŠkVP (profilácia kompetencií, vymedzenie spoločných vzdelávacích postupov a stratégií, a pod.).
5. **Podľahnutie skreslenému mediálnemu tlaku** v oblasti kurikulárnej reformy, tlaku záujmových a komerčných skupín a pod.

Hlavnými sociálnymi partnermi školy sú:

- rodiny žiakov ako rozhodujúce sociálne a kultúrne prostredie, ktoré je určujúce pre vzdelávacie predpoklady žiakov a voľbu ich vzdelávacej cesty,

Pri vytváraní vzájomných väzieb školy s jej okolím vnímame sociálne partnerstvo ako priebežne sa prispôsobujúci proces, na ktorý nie je možné aplikovať jednotné a striktné pravidlá. Musíte počítať s tým, že predstavy jednotlivých sociálnych partnerov budú často odlišné a rozdielne, niekedy bez dialógu so školou a nebudú v plnom súlade s cieľmi vzdelávacieho programu. Pre rodičov bude napr. veľmi dôležité, aby forma a zameranie programu a vzdelávacieho procesu boli v súlade s ich predstavami a schopnosťami žiaka. Počítajte s tým, že budú existovať aj rodičia, ktorých vzdelávanie a spolupráca nebude vôbec zaujímať. Je preto dôležité vždy hľadať taký priestor a také formy sociálneho partnerstva, ktoré umožnia vzájomnú výmenu myšlienok a ovplyvňovanie individuálnych postojov s cieľom ich jednotného uplatnenia vo vzdelávacom programe.

Spolupráca školy s miestnymi a regionálnymi sociálnymi partnermi by mala prebiehať hneď od začiatku tvorby ŠkVP.

Výsledkom spolupráce sociálneho partnerstva by malo byť:

- stanovenie požiadaviek na kompetencie absolventa.

Vzdelávací výstup 3:
Ovládať procesy a metódy samohodnotenia školy

Autoevalváciu školy vnímame ako východisko, poznanie situácie, z ktorej je možné vychádzať. Základným východiskom pre spracovanie ŠkVP sú v prvom rade štátne vzdelávacie programy. Významným vstupom do plánovania školského kurikula je analýza podmienok školy – autoevalvácia školy. V tomto prípade autoevalváciu vnímame ako formatívne hodnotenie školy. Analýza práce a podmienok školy, jej vzdelávacej činnosti a celkovej atmosféry na škole vám umožní určiť, čo by sa malo zmeniť, aký by mal byť koncepčný zámer školy, na čo a ako by mal reagovať ŠkVP.

Cieľom je:

- Posúdiť vlastnú výkonnosť školy a odkryť kritické oblasti v odbornej činnosti školy, t. j. **zmapovať existujúci stav v škole**. Samohodnotením vznikne **akási mapa odbornej činnosti školy a možnosť vidieť perspektívy školy.**
- Dôsledné, objektívne samohodnotenie pomáha škole **zlepšiť sa, zvýšiť kvalitu školy.**
- Prostredníctvom samohodnotenia škola „skladá účty“ svojim klientom, svojmu zriaďovateľovi. Dokazuje, že „načúva“ hlasom svojich zákazníkov a že rešpektuje ich potreby, želania, požiadavky.
- Každá škola by mala poznať odpovede na otázky: *Aký sme dobrí? Ako by sme mohli byť ešte lepší?* Samohodnotenie umožňuje škole získať odpovede na tieto otázky a stanoviť víziu školy.
- Samohodnotenie umožňuje škole identifikovať jej silné i slabé stránky, diagnostikovať, čo treba na škole zlepšiť, určiť hlavné priority a naplánovať si činnosti potrebné pre zvýšenie kvality školy.
- Pravidelné samohodnotenie (napr. každý rok) umožňuje škole zistiť dynamiku jej vývoja, ako a v čom sa mení v čase (v čom je lepšia ako pred rokom, dvoma, tromi rokmi a v čom je horšia, v čom sú jej rezervy).

Súčasťou samohodnotenia školy by malo byť aj:

Samohodnotenie

- učiteľov,
- žiakov,
- manažmentu školy.

Hodnotenie učiteľov

- žiakmi,
- rodičmi,
- manažmentom školy.

Hodnotenie školy

- učiteľmi,
- ostatnými pracovníkmi školy,
- žiakmi,
- rodičmi, zriaďovateľom.

Hodnotenie manažmentu školy

- učiteľmi,
- vonkajšími odborníkmi,
- zriaďovateľom.

Do samohodnotenia školy by sa malo zapojiť čo najviac klientov, a to ako vnútorných (manažment školy, učitelia, žiaci, ostatní zamestnanci školy), tak vonkajších (rodičia žiakov, absolventi školy, predstavitelia miestnej komunity). Osoby, ktoré budú vykonávať samohodnotenie by mali mať dosť informácií, podkladov, mali by byť „znalé veci". Manažment školy by im mal zabezpečiť potrebné podklady: napr. výsledky celoštátneho monitoringu, klasifikáciu žiakov, ich výsledky v rôznych žiackych súťažiach, výsledky získané didaktickými testami a dotazníkmi pre žiakov, učiteľov, rodičov a pod., školské dokumenty (plán práce školy, posledné samohodnotenie, inšpekčnú správu atď.). Všetky osoby, ktoré sa zúčastnia na samohodnotení by mali byť dôkladne poučené o cieľoch, postupe a metódach samohodnotenia, mali by byť ubezpečené, že ich názory nebudú zneužité proti nim (a to sa musí dodržať!).

Existuje viacej spôsobov ako vykonať samohodnotenie školy. Jedným z nich je aj otvorené samohodnotenie. Cieľom otvoreného samohodnotenia je zmapovať existujúci stav na škole. Otvorenosť pritom znamená, že škola si môže zvoliť ľubovoľnú techniku na získanie informácií od svojich partnerov.

Vlastné hodnotenie školy (niekedy sa používa termín interné hodnotenie alebo autoevalvácia) sa nedá jednoznačne opísať. Neexistuje jediná správna metóda alebo postup. Pri autoevalvácii školy by ste sa primárne mali zamerať na:

- **Hodnotenie výsledkov vzdelávania**, kde indikátorom môžu byť údaje o uplatniteľnosti absolventov na trhu práce alebo v ďalšom vzdelávaní, správy Štátnej školskej inšpekcie, výsledky žiakov v národných alebo medzinárodných prieskumoch, úspechy žiakov v súťažiach alebo projektoch, vyjadrenia rodičov, samotných žiakov a pod.
  Metódy: analýza údajov, dotazníky, riadený rozhovor
- **Hodnotenie sociálneho prostredia školy** je nevyhnutný predpoklad úspešného fungovania akejkoľvek sociálnej skupiny. V hodnotení by ste mali zdôrazniť kultúru školy, medziľudské vzťahy, kvalitu manažmanetu a pedagogického zboru, organizačný model školy a materiálne prostredie školy.
  Metódy: dotazníky
- **Identifikácia vzdelávacej stratégie** sa zameriava na používané metódy výučby a ich súlad s novým vzdelávacím obsahom. Vzdelávacia stratégia podporuje vytváranie

požadovaných kompetencii absolventov škôl a umožňujú ich rozvoj (napr. rozvíjajú sa kooperatívne a komunikatívne kompetencie absolventov?)
Metódy: pozorovanie (návštevy na vyučovacích hodinách)

- **Hodnotenie tímovej práce pedagógov** sa zameriava na vzťah učiteľa ku kurikulárnej reforme. Učitelia sa musia zbaviť zaužívanej predstavy izolovanosti jednotlivých vyučovacích predmetov. Ak má byť práca v kolektíve úspešná, nemôžete „sa hrať iba na svojom piesočku". Majte na zreteli, že cieľovým adresátom vzdelávacieho programu je žiak.
  Metódy: pracovné semináre učiteľov, SWOT analýza, brainstorming

V rokoch 1997 – 1998 prebehol na 101 stredných školách v 18. štátoch Európskej únie pilotný projekt na hodnotenie kvality škôl (MacBeath, Meuret, Schratz, 2002). Súčasťou tohto projektu bolo aj samohodnotenie zapojených škôl. Návod na realizáciu samohodnotenia obsahoval aj tieto odporúčania:

- Do samohodnotenia má byť zapojených čo najviac zainteresovaných osôb (učiteľov, žiakov, rodičov, ostatných zamestnancov školy).
- Neexistuje jediný správny spôsob ako realizovať samohodnotenie, dôležité je ale zohľadňovať rôzne názory.
- Využívať čo najviac zdrojov informácií.
- Pri vyslovovaní záverov je potrebné dosiahnuť konsenzus všetkých účastníkov, ktorých sa samohodnotenie dotýka.
- Proces samohodnotenia má byť transparentný, každá zainteresovaná osoba má byť o ňom informovaná a má mať šancu vyjadriť svoj názor.
- Samohodnotenie má riadiť riadiaci výbor pozostávajúci zo 4 – 6 členov, medzi ktorými má byť riaditeľ školy, predstavitelia žiakov, učiteľov a rodičov.
- Na spracovaní záverečného dokumentu samohodnotenia by sa malo podieľať 6 skupín pozostávajúcich zo 6 členov. Môže ísť o 2 skupiny učiteľov, 2 skupiny žiakov a 2 skupiny rodičov, alebo je možné urobiť 6 heterogénnych skupín pričom v každej z nich sú 2 učitelia, 2 žiaci a 2 rodičia. Každý člen skupiny by mal najprv individuálne posúdiť jednotlivé indikátory (ukazovatele) kvality (pozri nižšie), následne by sa každá skupina mala ujednotiť na spoločnom hodnotení. Každá skupina určí svojho hovorcu, ktorý prednesie pred hovorcami ostatných skupín výsledné hodnotenie svojej skupiny. Skupina 6 hovorcov má urobiť výsledné hodnotenie, napr. tak, že sa uvedie najčastejšie sa vyskytujúce hodnotenie (v prípade číselného hodnotenia modus). Ak sa vyskytnú rozdielne názory, a ich početnosť je rovnaká, nie je vhodné uzatvárať kompromisy (pretože tieto nereprezentujú ničí názor), ale je potrebné uviesť rozdielne názory. Napr. hodnotenie určitého javu v skupine bolo: 1, 1, 2, 3, 4, 4. Ako výsledné hodnotenie skupiny sa uvedú modusy, t. j. najčastejšie sa vyskytujúce hodnoty: 1 a 4.

Pri hodnotení jednotlivých indikátorov kvality je potrebné si klásť takéto a podobné otázky:

1 Vzdelávacie výsledky:

- *Aké sú vedomosti, zručnosti a postoje žiakov v jednotlivých ročníkoch a v jednotlivých vyučovacích predmetoch?*
- *Dosahujú žiaci vzdelávacie štandardy?*
- *V porovnaní s predošlými rokmi sú vedomosti, zručnosti a postoje žiakov lepšie, horšie alebo približne rovnaké?*
- *Rozdiely vo vedomostiach, zručnostiach a postojoch medzi najlepšími a najhoršími žiakmi sa zmenšujú, zväčšujú alebo sú približne rovnaké?*

2 Výsledky v oblasti výchovy:

- *Aké úspechy dosahuje škola v zlepšovaní mravných vlastností žiakov, rozvíjaní ich pozitívnych občianskych postojov, ochote spolupracovať, v iniciatívnosti, schopnosti myslieť pozitívne a tvorivo?*
- *Ako vplýva na výsledky školy v oblasti výchovy sociálny pôvod žiakov, ich pohlavie, telesné či psychické znevýhodnenie alebo iné príčiny vyvolávajúce nerovnosť a nespravodlivosť?*
- *Do akej miery sa problematika výchovy prejednáva medzi učiteľmi?*
- *Z akých zdrojov získava škola informácie o výsledkoch v oblasti výchovy, ako môže svoje závery dokázať?*

3 Úspešnosť žiakov po absolvovaní školy:

- *Kam odchádzajú absolventi školy (na školu vyššieho typu, do zamestnania – akého zamestnania)? Koľkí sú nezamestnaní?*
- *Do akej miery zodpovedá pracovné zaradenie absolventov školy profilu absolventa školy?*
- *Ako pripravila škola svojich žiakov na toto ich pracovné zaradenie po ukončení školy?*
- *Súvisí úspešnosť uplatnenia absolventov školy s ich pohlavím, sociálnym pôvodom, etnickou príslušnosťou?*
- *Kde sú absolventi školy po jednom, dvoch, troch..... rokoch po absolvovaní školy?*

4 Využitie vyučovacieho času:

- *Koľko vyučovacích hodín sa na škole celkove neodučí (odpadne z akýchkoľvek dôvodov)? Aké sú dôvody odpadnutia vyučovacích hodín?*
- *Aké je využitie vyučovacieho času (koľko percent je venované vyučovacím aktivitám a koľko percent neproduktívnej činnosti, napr. zápis do triednej knihy, karhanie žiakov apod.)?*
- *Koľko času vynakladajú žiaci na domácu prípravu na vyučovanie? Je to produktívne využitý čas?*
- *Koľko hodín je záškoláctvo žiakov?*
- *Aký je rozdiel vo využívaní času (aktivita na vyučovaní a čas venovaný domácej príprave na vyučovanie) medzi najlepšími a najslabšími žiakmi?*

- *Koľko hodín sa na škole vyučuje nekvalifikovane (aj zastupovaním neprítomných učiteľov)?*
- *Koľko percent vyučovacích hodín odpadne alebo sa vyučuje nekvalifikovane z jednotlivých vyučovacích predmetov?*

5 Kvalita vyučovacieho procesu:

- *Má škola jasne stanovené edukačné ciele a výkonové štandardy pre žiakov? Sú s nimi oboznámení žiaci i učitelia a sú pre nich pochopiteľné?*
- *Aká je efektívnosť učenia sa žiakov?*
- *Aká je efektívnosť vyučovania učiteľov?*
- *Ako zisťuje škola kvalitu vyučovacieho procesu, ako ju vyhodnocuje, ako stimuluje učiteľov k zvyšovaniu kvality vyučovacieho procesu?*
- *Ako pomáha škola začínajúcim učiteľom a učiteľom, ktorí majú ťažkosti s vyučovaním?*
- *Pristupuje sa vo vyučovacom procese ku všetkým žiakom rovnako?*

6 Prekonávanie prekážok v učení (podpora znevýhodnených žiakov):

- *Ako sa škole zisťujú problémy (prekážky) v učení sa žiakov?*
- *Ktoré kategórie žiakov dostávajú podporu (zvýšenú starostlivosť) a ktoré nie?*
- *Akým spôsobom sú podporovaní znevýhodnení žiaci vo vyučovacom procese? Do akej miery je tento spôsob efektívny?*
- *Aký názor majú na podporu znevýhodnených žiakov rodičia, žiaci a učitelia?*
- *Do akej miery sú problémy s učením spôsobené individuálnymi príčinami žiakov, nevhodnými vyučovacími postupmi učiteľov alebo neefektívnou organizáciou podpory znevýhodnených žiakov zo strany manažmentu školy?*

7 Škola ako miesto pre učenie:

- *Používajú sa na škole také organizačné formy, ktoré umožňujú žiakom optimálne sa učiť?*
- *Monitorujú a vyhodnocujú učitelia pravidelne učebné pokroky svojich žiakov?*
- *Je na škole vypracovaný systém stimulujúci efektívne a kvalitné vyučovanie?*
- *Zohľadňuje školské kurikulum potreby a želania žiakov?*
- *Do akej miery sú žiaci spokojní s ich učiteľmi?*
- *Aká je sociálna klíma na vyučovaní jednotlivých predmetov?*
- *Existuje na škole rovesnícke učenie?*

8 Škola ako sociálne prostredie:

- *Aká je sociálna klíma na škole? Vyskytuje sa na škole šikanovanie, protekcionárstvo, úplatkárstvo a podobné negatívne javy u žiakov, učiteľov? Správajú sa žiaci a učitelia navzájom s rešpektom?*
- *Sú pravidlá školského poriadku jasné, sú v nich uvedené odmeny i sankcie za správanie? Sú odmeny a tresty spravodlivé a pre všetkých rovnaké?*
- *Majú žiaci školy príležitosť podieľať sa na rozhodovaní a niesť zodpovednosť? Môžu bez obáv predkladať návrhy?*

- *Aká je kvalita vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi?*
- *Môžu sa žiaci aktívne podieľať na sociálnom živote školy?*

9 Škola ako profesionálne prostredie:

- *Ako prebieha na škole rozhodovanie? Kto sa na ňom podieľa?*
- *Ako je zabezpečené na škole ďalšie vzdelávanie učiteľov? Aké sú jeho ciele, obsah, metódy, kvalita, účasť?*
- *Ako je na škole zabezpečený odborný rast ostatných zamestnancov?*
- *Má škola jasnú perspektívu?*
- *Ako dokáže škola reagovať na zmeny, napr. ktoré môžu ohroziť bezpečnosť žiakov, normálne fungovanie školy a pod.?*

10 Škola a rodičia:

- *Ako škola komunikuje s rodičmi o učení a učebných pokrokoch, či problémoch ich detí?*
- *Ako škola zisťuje požiadavky a želania rodičov žiakov a ako ich rešpektuje?*
- *Navštevujú rodičia školu radi a ako často?*
- *Správa sa manažment školy a učitelia ku všetkým rodičom rovnako?*
- *Podporujú rodičia svoje deti v učení, pomáhajú im v učení? Má škola v tomto smere nejakú politiku?*
- *S koľkými rodičmi sa v priemere individuálne stretne učiteľ (manažment školy) za rok? Koľko času tomu venujú? Koľko schôdzok s rodičmi sa uskutoční ročne (koľko listov rodičom škola odošle, koľko telefonických hovorov s nimi uskutoční)?*

11 Škola a miestna komunita:

- *Aké sú vzťahy školy s miestnou komunitou? Čo jej škola poskytuje?*
- *Akým spôsobom komunikuje škola s miestnou komunitou? Ako zisťuje jej potreby, želania? Existujú nejaké pravidelné stretnutia?*
- *Sú podmienky v miestnej komunite (životné prostredie, zamestnanosť, služby, dôvera a pod.) priaznivé pre chod školy? Podporuje miestna komunita školu, pomáha jej? Ako?*

12 Škola a zamestnávatelia jej absolventov:

- *Kto sú hlavní zamestnávatelia absolventov školy? Informujú školu pravidelne o svojich požiadavkách na absolventov školy?*
- *Ako komunikuje škola so zamestnávateľmi absolventov školy?*
- *Ako škola uspokojuje požiadavky zamestnávateľov jej absolventov?*
- *Ako zamestnávatelia absolventov pomáhajú škole napĺňať ich požiadavky?*
- *Ako by mohla škola zlepšiť svoje vzťahy so zamestnávateľmi jej absolventov?*

Ciele a poslanie výchovy a vzdelávania v školskom vzdelávacom programe

Ciele a poslanie výchovy a vzdelávania by mali vychádzať zo školského zákona a ŠVP. Na základe identifikovaných vlastných pozitív a negatív si môže škola určiť svoje súčasné a budúce poslanie v oblasti inštitucionálnej a výchovno-vzdelávacej, vo výchove mimo vyučovania, záujmového vzdelávania s ohľadom na požiadavky, záujmy a potreby žiakov, učiteľov a ďalších

zamestnancov školy, rodičov a sociálnych partnerov, odbornej a laickej verejnosti, internej a externej kontrolnej činnosti a pod. Je dôležité určiť, ktoré hlavné ciele bude vytyčovať ŠkVP (napr. aktivizácia učenia, zavádzanie medzipredmetových vzťahov, projekčná činnosť a pod.), aké programové zmeny plánuje škola zabezpečiť a zaviesť na dosiahnutie týchto cieľov (napr. programové vyučovanie), aké motivačné prostriedky bude implementovať (napr. pracovné semináre, kooperatívne vyučovanie, ďalšie vzdelávanie učiteľov cudzích jazykov a IKT a pod.). Je treba si premyslieť stanovenie strategických cieľov (napr. posilniť úlohu a motiváciu učiteľov, ich profesijný a odborný rast, podporovať talenty, osobnosť a záujmy každého žiaka, skvalitniť spoluprácu s rodičmi, verejnosťou a inými školami aj v zahraničí, zlepšiť estetiku prostredia školy a jej okolia, zaviesť nové formy a metódy práce, zriadiť jazykové laboratórium a pod.).
Postupujte tak, že si:

1. v prvom rade prečítate, analyzujete a osvojíte si ciele výchovy a vzdelávania
2. urobte si prehľad záverov a odporúčaní, ktoré ste určili pri analýze SWOT a autoevalvácii práce školy, usporiadajte ich podľa dôležitosti a vzťahu k výchovno-vzdelávaciemu procesu na vašej škole,
3. porovnajte ciele v ŠVP s prehľadom záverov a odporúčaní, analyzujte ich príbuznosť. Všetko si zapisujte,
4. formulujte vlastné ciele a poslanie výchovy a vzdelávania podľa ich priorít vo vzťahu k súčasnému stavu a prognózam ich rozvoja v budúcnosti.

Majte na pamäti, že správne stanovené a reálne ciele sú základom pre vytvorenie nástrojov kvality vzdelávania a jej postupné zvyšovanie. Tie sa premietajú do profilu absolventa, formulovania obsahu vzdelávania a výchovy a sú stavebným kameňom validného a reliabilného systému hodnotenia.

1. **Vlastné zameranie školy**
   Vlastné zameranie školy predstavuje jej komplexnú charakteristiku. V tejto časti zhromaždíte základné informácie o škole s cieľom charakterizovať školu odbornej a laickej verejnosti a zároveň vymedziť všetky podstatné údaje o škole ako východisko pre tvorbu ŠkVP. Z charakteristiky školy by malo vyplynúť, aký je východiskový stav pre ďalšiu pedagogickú činnosť školy, čo môžete ponúknuť, alebo ktoré aktivity zatiaľ nemôžete realizovať, ako chcete súčasné podmienky postupne zmeniť a aké máte budúce zámery vo vzťahu k zvýšeniu kvality vzdelávania. Odporúčame zamerať sa na:
2. **Veľkosť a vybavenie školy vypovedá o tom,** ako je škola štruktúrovaná (úplná, neúplná), akú má kapacitu žiakov a počet tried podľa ročníkov. Opis vybavenia školy (materiálne, priestorové, technické, hygienické a pod.) by mal naznačovať jej možnosti – čo má škola k dispozícii, čo môže pre výučbu využívať, aké zázemie majú učitelia, prípadne, aké má škola obmedzenia a ako chce upraviť tieto podmienky do budúcnosti (vybavenosť učební, kabinetov, učebné priestory, telocvičňa, technické vybavenie školy, stravovanie, podmienky pre duševnú hygienu žiakov a učiteľov, opatrenia týkajúce sa

bezpečnosti žiakov a pod.).

3. **Charakteristika pedagogického zboru**, ktorá priamo determinuje predstavy školy o vzdelávaní. Pedagogická a odborná spôsobilosť, schopnosti a skúseností učiteľov sú stavebným kameňom kvalitného vzdelávania. V tejto časti sa uvádzajú informácie, ktoré sú podstatné nielen pre činnosť školy, ale predovšetkým pre vzdelávanie samotných žiakov – počet vyučujúcich, ich odborná a pedagogická kvalifikovanosť, ich špecifické zručnosti a špecifická odbornosť. Zaraďujú sa tu údaje o práci školského psychológa (ak ho škola má), výchovného poradcu, špeciálnych pedagógov, asistentov pedagóga, externých učiteľov a pod. Mali by ste sa však vyvarovať takých údajov, ktoré veľmi rýchlo starnú a bolo by ich potrebné každý rok aktualizovať (napr. presné počty učiteľov, vekové zloženie pedagógov, atď.).

4. **Ďalšie vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov** (ďalej len „ĎVPZ“) má veľký dopad na celkovú úroveň kvality výchovno-vzdelávacieho procesu. Každá škola by si mala vypracovať svoj **školský systém ďalšieho vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov** a každý rok by ho škola mala aktualizovať. Podrobný a konkrétny plán ĎVPZ je súčasťou ročného plánu školy. Tento systém by mal mať tieto **ciele**:
   - uvádzať začínajúcich učiteľov do pedagogickej praxe,
   - udržiavať a zvyšovať kompetenciu (spôsobilosť efektívne vychovávať a vzdelávať) pedagogických zamestnancov,
   - motivovať pedagogických zamestnancov pre neustále sebavzdelávanie, vzdelávanie, zdokonaľovanie profesijnej spôsobilosti,
   - zdokonaľovať osobnostné vlastnosti pedagogických zamestnancov, spôsobilosti pre tvorbu efektívnych vzťahov, riešenie konfliktov, komunikáciu a pod.,
   - sprostredkovať pedagogickým pracovníkom najnovšie poznatky (inovácie) z metodiky vyučovania jednotlivých predmetov, pedagogiky a príbuzných vied, ako aj z odboru,
   - pripravovať pedagogických zamestnancov na výkon špecializovaných funkcií, napr. triedny učiteľ, výchovný poradca, predseda predmetovej komisie, knihovník atď.,
   - pripravovať pedagogických zamestnancov pre výkon činností nevyhnutných pre rozvoj školského systému, napr. akčný pedagogický výskum, tvorba ŠkVP, tvorba štandardov, tvorba pedagogickej dokumentácie (pokiaľ bude v platnosti v dobiehajúcich ročníkoch), atď.,
   - pripravovať pedagogických zamestnancov pre prácu s modernými materiálnymi prostriedkami: videotechnikou, výpočtovou technikou, multimédiami a pod.,
   - zhromažďovať a rozširovať progresívne skúsenosti z pedagogickej a riadiacej praxe, podnecovať a rozvíjať tvorivosť pedagogických zamestnancov,
   - sprostredkúvať operatívny a časovo aktuálny transfer odborných a metodických informácií prostredníctvom efektívneho informačného systému,
   - pripravovať pedagogických zamestnancov na získanie prvej a druhej atestácie.

Plán kontinuálneho vzdelávania v súlade s platnou legislatívou by mal rešpektovať tieto **princípy**:

- ďalšie vzdelávanie je právom i povinnosťou každého pedagogického i odborného zamestnanca školy,
- každý pedagogický i odborný zamestnanec školy má mať možnosť ďalšieho vzdelávania za rovnakých podmienok,
- ďalšie vzdelávanie a zdokonaľovanie profesionality každého pedagogického i odborného zamestnanca školy má mať odraz v jeho finančnom ohodnotení a profesijnej kariére,
- základnou hodnotou ďalšieho vzdelávania každého pedagogického i odborného zamestnanca školy má byť kvalita vzdelávania a nie formálne získavanie certifikátov a čiarok za účasť na školeniach,
- pedagogickí a odborní zamestnanci školy sa aktívne podieľajú na určovaní cieľov, obsahu, prostriedkov i vyhodnocovaní efektívnosti systému ĎVPZ.
- efektívnosť ďalšieho vzdelávania učiteľov je pravidelne vyhodnocovanáv a na základe výsledkov optimalizovaná.
- Prioritnou úlohou školy by malo byť vytvorenie takých podmienok, aby každý pedagogický i odborný zamestnanec mal záujem sa neustále vzdelávať, zdokonaľovať svoje majstrovstvo a naopak, aby sa nezáujem o vzdelávanie, pohodlnosť, lajdáctvo nevyplácali.
- Obsah ďalšieho vzdelávania by mal byť zameraný predovšetkým na udržanie a zvyšovanie pedagogickej spôsobilosti (kompetencie) pedagogických zamestnancov. Zahŕňa najmä inovácie v odbore, inovácie v pedagogike a príbuzných vedách, didaktike jednotlivých vyučovacích predmetov, efektívne postupy výchovy a vzdelávania mládeže, ako aj zásadné problémy nášho školstva.
- Účastníci vzdelávania by mali mať možnosť voľby organizačných foriem, metód i materiálnych prostriedkov svojho vzdelávania. Hlavnými znakmi práce vzdelávaných by mali byť: motivácia, iniciatíva, samostatnosť, aktivita, kritické postoje, spätná väzba, tvorivosť, zodpovednosť za výsledky.

Vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy zabezpečuje harmonickú organizáciu celého výchovno-vzdelávacieho procesu a ďalších školských aktivít. Každá škola by mala navrhnúť svoj systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy. Existujú dva spôsoby hodnotenia: **formatívne a sumatívne**. Formatívne hodnotenie sa používa na zvýšenie kvality výchovy a vzdelávania. Sumatívne hodnotenie sa používa na rozhodovanie. Na hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov školy možno použiť tieto metódy:

1. pozorovanie (hospitácie),
2. rozhovor,
3. výsledky žiakov, ktorých učiteľ vyučuje (prospech, žiacke súťaže, didaktické testy zadané naraz vo všetkých paralelných triedach, úspešnosť prijatia žiakov na vyšší stupeň školy a pod).
4. hodnotenie výsledkov pedagogických zamestnancov v oblasti ďalšieho vzdelávania, tvorby učebných pomôcok, mimoškolskej činnosti a pod.,

5. hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov manažmentom školy,
6. vzájomné hodnotenie učiteľov (čo si vyžaduje aj vzájomné hospitácie a „otvorené hodiny“),
7. hodnotenie učiteľov žiakmi.

5. **Dlhodobé projekty a medzinárodná spolupráca** – v tejto časti škola informuje o projektoch, ktoré realizovala a realizuje. Patria sem aj dlhodobé projekty v spolupráci s inými školami doma a v zahraničí, výmenné študijné pobyty, protidrogové programy, ekologické a sociálne programy, projekty v rámci EÚ, športové projekty, projekty IKT, stretnutia s významnými osobnosťami a pod. Tieto údaje by mali priblížiť žiakom, rodičom a verejnosti spôsoby a prístupy, akými sú odovzdávané alebo prijímané informácie o škole a žiakoch, mali by naznačovať doterajšie a plánované formy spolupráce v prospech skvalitnenia vzdelávania.
6. **Spolupráca s rodičmi, sociálnymi partnermi a inými subjektmi** je mimoriadne významná nielen pre školu, ale hlavne pre verejnosť a dobré meno školy. V tejto časti popíšete formy spolupráce a kontaktu s rodičmi, zamestnávateľmi, občianskymi združeniami, zriaďovateľom, atď. (napr. rodičovská rada, deň otvorených dverí, kultúrne a športové podujatia, výstavy, krúžky, príležitostné oslavy, exkurzie, a pod.).

Úlohy pre frekventantov:
Vzdelávanie v tomto kurze zamerať na formulovanie cieľov vzdelávania, formulovanie cieľov školy, zameranie školy, analýzu školy

1. **Predstavte si, že idete zakladať vlastnú školu. Čím by ste prilákali potenciálnych žiakov alebo oslovili rodičov?**
2. **Urobte si swot analýzu vlastnej školy ako podklad pre možnosť rozvoja.**
3. **Ujasnite si poradie spracovania jednotlivých častí ŠkVP.**
4. **Zahrajte sa hru – štvorlístok = diskusia o jednotlivých krokoch a možných úskaliach tvorby ŠkVP.**
5. **Vytvorte propagačný materiál na prezentáciu vašej školy (formulujte to ako odpoveď na otázku: Prečo by som mal navštevovať práve túto školu?)**
6. **Aké je motto a vízia vašej školy?**

2. KURZ:

TVORBA KOMPETENČNÉHO PROFILU ABSOLVENTA

Časová dotácia: 20 hodín

Cieľ: Prehĺbiť vedomosti a zdokonaliť zručností a spôsobilosti pripravovať, opisovať a charakterizovať profil absolventa programu, formulovať charakteristiku školského vzdelávacieho programu a zostavovať učebný plán.

Priznaný počet kreditov: 4

Moduly:

1. modul Popis profilu, charakteristiky a kompetencií absolventa gymnázia.
Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu.
Názov práce: *„Profil absolventa gymnázia podľa zamerania školy“*

2. modul Charakteristika školského vzdelávacieho programu.
Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu.
Názov práce: *„Návrh učebného plánu gymnázia na základe zvoleného zamerania školy a získaných predchádzajúcich vedomostí“*

3. modul Tvorba učebného plánu.
Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu.
Názov práce: *„Transformácia všeobecne formulovaných cieľov a kompetencií do predmetu“* (podľa aprobácie učiteľa) a pre konkrétny ročník

1. MODUL: OPIS PROFILU, CHARAKTERISTIKY A KOMPETENCIÍ ABSOLVENTA PROGRAMU

Časová dotácia: 6 hodín

Cieľ: Vedieť tvoriť a popisovať profil a charakteristiku absolventa programu. Správne formulovať kompetencie absolventa.

Priznaný počet kreditov: 1,2

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“,* ktorá bude zásadným študijným materiálom v module. Pri individuálnej alebo skupinovej práci frekventanti použijú štátny vzdelávací program Je možné použiť aj ďalšiu odbornú literatúru podľa zamerania.

Metodické prístupy a metódy výučby: výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky výučby: Pri práci, vzdelávaní a učení sa použije sa didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:

- Tvorba profilu absolventa programu.
- Popis charakteristiky absolventa programu.
- Tvorba vzdelávacích štandardov na kompetenčnom základe

Modul 1: Opis charakteristiky, profilu a kompetencií absolventa ŠkVP

	Tematický celok	Téma	Spolu
1.	Zameranie školy	Špecifikácia zamerania školy, podmienky pre zameranie školy. Ciele vyplývajúce so zamerania školy.	**2**
2.	Profil absolventa	Kompetencie absolventa školy, kľúčové kompetencie. uplatnenie sa absolventov.	**4**
	Spolu		**6**

Výstupy vzdelávania: Frekventant má:

VV1: Vedieť sformulovať profil absolventa gymnázia

VV2: Ovládať princípy tvorby vzdelávacích štandardov na stanovenie profilu absolventa programu.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich **kritérií hodnotenia:**

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.

Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné **prostriedky hodnotenia:**

- Ústne - riadený rozhovor.
- Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávania.

Písomná práca:
„Profil absolventa gymnázia podľa zamerania školy“

Vzdelávací výstup 1:
Vedieť sformulovať profil absolventa programu.

V tejto časti opisne konkretizujete, akými kvalitami bude disponovať absolvent gymnázia. Pri opise vychádzajte z charakteristiky štúdia, z cieľa a poslania výchovy a vzdelávania, z toho, čo môžete svojim žiakom ponúknuť, aké vedomosti, zručnosti a kompetencie (postoje, vlastnosti, hodnotová orientácia) môžu žiaci získať v priebehu svojho štúdia. Stručne opíšete aj možnosti a podmienky vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Profil absolventa vyjadruje spoločenské očakávania a predstavy o tom, aký má byť absolvent školy. Predstavuje celkový súhrn vedomostí, schopností, spôsobilostí a postojov, od ktorých sa odvíja celková činnosť školy. To sú v skutočnosti:

- *výstupy z jednotlivých ročníkov a predmetov*
- *školské pravidlá*
- *metódy a formy práce na škole*
- *celková klíma na škole*

Práve vedomie spoločnej vízie a spoločného ideálu učiteľov, rodičov a spoločenského okolia školy je významným predpokladom a východiskom efektívnej spolupráce, vhodných volieb didaktických a metodických postupov a stratégií vyučovania, úspešnej komunikácie medzi učiteľom a žiakom a medzi učiteľom a spoločenským prostredím a nakoniec vedie aj k zdravému

sociálnemu rozvoju človeka. Naplniť tieto ideály, ktoré si stanoví škola v časti profil absolventa je zložité a preto je veľmi dôležité:

- *mať cieľ, ku ktorému sa chceme dostať (charakteristika absolventa školy),*
- *ale aj pochopiť, že zmyslom je aj samotná cesta tvorby a uskutočňovania ideálov, teda každodenná komunikácia učiteľov so žiakmi a ich rodičmi*

POZOR:

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu je preto veľmi dôležité si uvedomiť, že profil absolventa v podstate má tieto nezastupiteľné funkcie:

1. *reflektuje stanovené všeobecné ciele výchovy a vzdelávania,*
2. *je východiskom pre celkovú koncepciu školského vzdelávacieho programu*
3. *je zdrojom informácií na **vstupe** a **výstupe** žiakov a študentov do procesu vzdelávania na jednotlivých školách. Výstup zo vzdelávania je podstatný ako pre žiaka tak aj pre rodiča.*

Pri tvorbe profilu absolventa treba zohľadňovať tieto podstatné zložky:

- **Kompetencie** absolventa, ktoré žiak získa počas realizácie výchovno-vzdelávacieho programu a rozvíja si ich na vyššom stupni vzdelávania. Majú nadpredmetový charakter. Kompetencie vo všeobecnosti sú preukázané schopnosti využívať nadobudnuté vedomosti, zručnosti a postoje, hodnotové orientácie a iné spôsobilosti v práci, pri štúdiu, v osobnom a odbornom rozvoji jednotlivca, pri jeho budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a ďalšom vzdelávaní
- **Požiadavky stanovené vzdelávacími štandardmi** jednotlivých vyučovacích predmetov, ktoré vymedzujú vedomosti, spôsobilosti a postoje. Sú stanovené vo výkonových štandardoch, ktoré určujú, aké vedomosti a spôsobilosti má žiak v priebehu štúdia nadobudnúť a ako ich má preukázať pri ukončovaní vzdelávacieho programu.
- Pre absolventov gymnázia sú to aj cieľové **požiadavky na maturantov**.

Špecifická zložka absolventa gymnázia

Špecifická zložka profilu absolventa gymnázia dopĺňa ideál, ktorý by mohol dosiahnuť žiak pri svojej konkrétnej voľbe vzdelávacej cesty. Absolvent gymnázia vo svojej osobnej vzdelávacej oblasti:

je pripravený na vysokoškolské štúdium:

- má motiváciu a ciele študovať vybraný odbor,
- má základnú výbavu vedomostí, metód a zručností k úspešnému zvládnutiu vysokoškolského štúdia,
- má potrebný základ na samostatnú prípravu na prijímacie skúšky s pomocou dostupnej literatúry prípadne ponúknutých konzultácií.

samostatne pracuje s odbornou literatúrou:

- vie čítať s porozumením odborný text primeranej náročnosti
- vie urobiť rešerš, poznámky, oponentúru
- používa pravidlá pre použitie cudzích zdrojov vo vlastnej práci.

primerane presne sa ústne aj písomne vyjadruje,

aplikuje poznatky z ekonómie a práva,

používa matematické modely a nástroje,

používa poznatky získané vo všetkých predmetoch,

bežne používa informačné a komunikačné technológie,

disponuje kultúrnymi kompetenciami.

Úlohy pre frekventantov:

1. **V rámci skupiny pokúste sa so všetkými frekventantmi prediskutovať rôzne formulácie profilov absolventov podľa zamerania škôl. Venujte sa dobre formulovaným aj zle formulovaným profilom.**
2. **Sformulujete profil absolventa vašej školy.**
3. **Prečítajte si profil absolventa vašej školy zo Školského vzdelávacieho programu Je dosť výstižný, v čom by ste ho vylepšili?**
4. **Predstavte si, že idete založiť vlastnú školu. Sformulujte profil absolventa vašej imaginárnej školy.**

Vzdelávací výstup 2:
Ovládať princípy tvorby výkonových štandardov na stanovenie profilu absolventa programu.

Profil absolventa plní **funkcie**:

- je to všeobecný cieľ štúdia,
- je východiskom pre koncepciu a obsah všetkých ďalších častí ŠkVP,
- má informačnú funkciu na vstupe vzdelávania (pre žiakov a rodičov pri voľbe vzdelávacieho programu) a výstupe vzdelávania (pre zamestnávateľov o dosiahnutej kvalifikácií v rámci daného povolania a pre žiakov o rozhodovaní sa o voľbe ich profesionálnej kariéry a celoživotného vzdelávania).

Profil absolventa obsahuje tieto **údaje**:

I. charakteristika absolventa ŠkVP v danom odbore štúdia,

II. kompetencie absolventa.

Kompetencie absolventa zapracované v profile absolventa

Kompetencia je preukázaná schopnosť využívať vedomosti, zručnosti, postoje, hodnotovú orientáciu a iné spôsobilosti na predvedenie a vykonávanie funkcií podľa daných štandardov v práci, pri štúdiu v osobnom a odbornom rozvoji jedinca a pri jeho aktívnom zapojení sa do spoločnosti, v budúcom uplatnení sa v pracovnom a mimopracovnom živote a pre jeho ďalšie vzdelávanie.

Vymedzujete systém vedomostí, zručností, schopností, postojov a hodnotovej orientácie, ktoré má mať absolvent v čase ukončenia štúdia a zaradenia do pracovného procesu. Vyjadrujete ich vo výkonoch žiakov ako kompetencie.

Kľúčové kompetencie sú súbory vedomostí, zručností, postojov, hodnotovej orientácie a ďalších charakteristík osobnosti, ktoré človek využije, aby mohol primerane konať v rôznych pracovných a životných situáciách na takej úrovni, aby si ich mohol ďalej rozvíjať, zachovávať a aktualizovať v rámci celoživotného vzdelávania.

Výkonový štandard je základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a postojov. Výkonový štandard **spĺňa tieto požiadavky** pre profil absolventa Je:

- konzistentný voči cieľom vyučovacieho procesu,
- primeraný schopnostiam žiaka,
- jednoznačný vo svojej formulácii,
- kontrolovateľný a merateľný,
- produktom výučby (nepopisuje proces výučby),
- v súlade s úrovňou taxonómie.

Na stanovenie výkonových štandardov v súlade s požiadavkami, ktoré musí výkonový štandard spĺňať, snažte sa uplatňovať nasledujúce **usmernenia:**

- Každé stanovenie sa začína **aktívnym slovesom v neurčitku**.
- **V jednom stanovení** by sa malo uplatňovať iba **jedno sloveso** (nie je to striktné pravidlo)**.** Ak chcete použiť viac slovies, aplikujte radšej jeho synonymum (2 alebo viac slovies s rôznym významom a na rôznych výkonových úrovniach, indikujú 2 alebo viac výkonov).
- Aktívne sloveso musí byť **merateľné a pozorovateľné.**
- Výkonový štandard predstavuje **produkt a činnosť**, nie proces.
- Stanovenie výkonových štandardov musí byť primerane **jednoduché, konzistentné, jasne formulované, stručné, jednoznačné a zrozumiteľné**.
- Výkonové štandardy musia byť **usporiadané podľa úrovne výkonu** – od jednoduchého po najnáročnejšie.
- Výkonové štandardy musia odpovedať na otázku: **Čo** potrebuje žiak vedieť, **čomu** potrebuje porozumieť alebo **ako** má preukázať svoj **výkon**, aby splnil stanovený vzdelávací výstup.

Sloveso na začiatku stanovenia výkonového štandardu musí svojou náročnosťou zodpovedať stupňu vzdelania a v neposlednej miere schopnostiam žiaka. Keďže každé sloveso musí byť

merateľné a pozorovateľné, musíte sa vyvarovať používaniu takých slovies, ktoré sa merať nedajú, napr. posudzovať, porozumieť, chápať, vedieť, rozumieť, osvojiť si, poznať, naučiť sa, uvažovať o, premýšľať, atď. Na určenie primeraného slovesa môžeme použiť rôzne taxonómie. Pripomíname však, že každá didaktika vyučovacích predmetov si vytvára vlastný súbor aktívnych slovies.

Stanovenie výkonových štandardov napomáha teda nášmu zámeru, **čo** by mal žiak vedieť (výkon), **akú** zručnosť by mal preukázať (výkon), **ako** by to mal vedieť a ako by to mal preukázať (norma a kvalita výkonu), **kde** by mal preukázať svoj výkon (podmienky výkonu), **aké** by mali byť učebné zdroje (podmienky výkonu), za **akých** podmienok má svoj výkon predviesť (podmienky výkonu), podľa **čoho** a **ako** sa bude kontrolovať, hodnotiť a merať jeho výkon (metódy, prostriedky a kritériá hodnotenia) a **čo** by sa mal naučiť (obsah vzdelávania – učebné osnovy).

Odporúčame pri formulovaní kompetencií (najmä odborných a všeobecných) súbežne určovať aj výchovno-vzdelávacie stratégie (postupy, formy a metódy práce), metódy a prostriedky hodnotenia a kritériá hodnotenia. Nemali by ste zabúdať na učebné zdroje (učebnice, učebný materiál, didaktickú techniku, materiálne výučbové prostriedky) a podmienky vzdelávania (napr. učebne, laboratóriá, dielne a pod.). Uľahčí vám to prácu pri tvorbe ďalších častí vášho vzdelávacieho programu a formulovaní vzdelávacích výstupov v učebných osnovách vyučovacích predmetov a záverečnom (sumatívnom) hodnotení (záverečné, maturitné a absolventské skúšky).

Úlohy:

1. Pozrite si z internetu rôzne obrázky, na ktorých sú v rôznych situáciách mladí ľudia: komunikujú medzi sebou, prezentujú svoju prácu, sú na koncerte, komunikujú prostredníctvom počítača, vzdelávajú sa a pod. Čím viac rôznych obrázkov nájdete, tým lepšie. Na základe opisu činnosti, vyjadrite, čo všetko musia mladí ľudia ovládať, aby boli úspešní v živote. Všetky tieto vyjadrenia si spíšte, to sú kompetencie, skúste si ich rozdeliť do oblastí a dostanete oblasti kompetencií.
2. **V nasledujúcej tabuľke sú sformulované kľúčové kompetencie. Do stĺpca vpravo navrhnite konkrétny spôsob rozvíjania vybranej kompetencie.**

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
Kompetencia (spôsobilosť) učiť sa učiť sa	má osvojené základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov, uplatňuje základy rôznych techník učenia sa a osvojovania si poznatkov, vyberá a hodnotí získané informácie, spracováva ich a využíva vo svojom učení a v iných činnostiach, uvedomuje si význam vytrvalosti a iniciatívy pre svoj pokrok.	uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja, dokáže reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa, dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,	dokáže reflektovať proces vlastného učenia sa a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa, dokáže kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať, uvedomuje si potrebu svojho autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja, kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti,	
sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)	vyjadruje sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou adekvátnou primárnemu stupňu vzdelávania, dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor, uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi, učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu,	dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, má adekvátny ústny a písomný prejav situácii a účelu uplatnenia, efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie, vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používa odborný jazyk, dokáže primerane komunikovať v materinskom a jednom cudzom jazyku	dokáže využívať všetky dostupné formy komunikácie pri spracovávaní a vyjadrovaní informácií rôzneho typu, jeho ústny a písomný prejav je adekvátny situácii a účelu uplatnenia, efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie, vie prezentovať sám seba a výsledky svojej prace na verejnosti, používa odborný jazyk, dokáže primerane komunikovať v materinskom a v dvoch cudzích jazykoch,	

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
sociálne komunikačné kompetencie (spôsobilosti)	rozumie rôznym typom doteraz používaných textov a bežne používaným prejavom neverbálnej komunikácie a dokáže na ne adekvátne reagovať, na základnej úrovni využíva technické prostriedky medziosobnej komunikácie, chápe význam rešpektovania kultúrnej rozmanitosti, v cudzích jazykoch je schopný na primeranej úrovni porozumieť hovorenému textu, uplatniť sa v osobnej konverzácii, ako aj tvoriť texty, týkajúce sa bežných životných situácií.	chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce, založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti	chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce, založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti.	
kompetencia (spôsobilosť) v oblasti matematického a prírodovedného myslenia, schopnosti poznávať v oblasti vedy a techniky	používa základné matematické myslenie na riešenie vekuprimeraných praktických problémov v každodenných situáciách a je schopný (na rôznych úrovniach) používať matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely) je pripravený ďalej si rozvíjať schopnosť objavovať, pýtať sa a hľadať odpovede, ktoré smerujú k systematizácii poznatkov.	používa matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách, používa matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely, štatistika, diagramy, grafy, tabuľky), používa základy prírodovednej gramotnosti, ktorá mu umožní robiť vedecky podložené úsudky, pričom vie použiť získané operačné vedomosti na úspešné riešenie problémov	používa matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách používa matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (vzorce, modely, štatistika, diagramy, grafy, tabuľky). používa základy prírodovednej gramotnosti, ktorá im umožní robiť prírodovedne podložené úsudky a vedieť použiť získané operačné vedomosti na úspešné riešenie problémov.	

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
kompetencie (spôsobilosti) v oblasti informačných a komunikačných technológií	žiak vie používať vybrané informačné a komunikačné technológie pri vyučovaní a učení sa, dokáže komunikovať pomocou elektronických médií, dokáže aktívne vyhľadávať informácie na internete, vie používať rôzne vyučovacie programy, uvedomuje si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumie príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.	má osvojené základné zručnosti v oblasti IKT ako predpoklad ďalšieho rozvoja, používa základné postupy pri práci s textom a jednoduchou prezentáciou, dokáže vytvoriť jednoduché tabuľky a grafy a pracovať s nimi, dokáže aktívne vyhľadávať informácie na internete, vie používať rôzne vyučovacie programy uvedomuje si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumie príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.	spôsobilosti v oblasti informačných a komunikačných technológií: efektívne využíva informačno-komunikačné technológie pri svojom vzdelávaní, tvorivých aktivitách, projektovom vyučovaní, vyjadrovaní svojich myšlienok a postojov a riešení problémov reálneho života, má schopnosť prostredníctvom internetu a IKT získavať a spracovávať informácie v textovej aj grafickej podobe, vie algoritmicky myslieť a využívať tieto schopnosti v reálnom živote, uvedomuje si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom, rozumie príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s využívaním internetu a informačno-komunikačných technológií.	
kompetencia (spôsobilosť) riešiť problémy	vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, adekvátne svojej úrovni navrhuje riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti,	uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení, je otvorený (pri riešení problémov) získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov, dokáže spoznávať pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovne ich rizika,	uplatňuje pri riešení problémov vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení, je otvorený (pri riešení problémov) získavaniu a využívaniu rôznych, aj inovatívnych postupov, formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie svojich výsledkov, poznáva pri jednotlivých riešeniach ich klady i zápory a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úrovne ich rizika,	

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
osobné, sociálne a občianske kompetencie (spôsobilosti)	má základy pre smerovanie k pozitívnemu sebaobrazu a sebadôvere, uvedomuje si vlastné potreby a tvorivo využíva svoje možnosti, dokáže odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti, uvedomuje si dôležitosť ochrany svojho zdravia a jeho súvislosť s vhodným a aktívnym trávením voľného času, dokáže primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov, uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti,	uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie, vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti, uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných, je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti, má predpoklady na konštruktívne a kooperatívne riešenie konfliktov,	uvedomuje si základné humanistické hodnoty, zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie, vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti, uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných, je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti, zainteresovane sleduje a posudzuje udalosti a vývoj verejného života, zaujíma k nim stanoviská a aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia,	
kompetencie (spôsobilosti) sociálne a personálne	má osvojené základy pre efektívnu spoluprácu v skupine, dokáže prijímať nové nápady alebo aj sám prichádza s novými nápadmi a postupmi pri spoločnej práci,	dokáže na primeranej úrovni reflektovať vlastnú identitu a budovať si vlastnú samostatnosť/ nezávislosť ako člen celku, vie si svoje ciele a priority stanoviť v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami, osvojil si základné postupy efektívnej spolupracuje v skupine - uvedomuje si svoju zodpovednosť v tíme, dokáže tvorivo prispievať pri dosahovaní spoločných cieľov,	reflektuje vlastnú identitu, buduje si vlastnú samostatnosť/ nezávislosť ako člen celku, na základe sebareflexie si svoje ciele a priority stanovuje v súlade so svojimi reálnymi schopnosťami, záujmami a potrebami, efektívne spolupracuje v skupine, uvedomuje si svoju zodpovednosť v tíme, kde dokáže tvorivo prispievať pri dosahovaní spoločných cieľov, dokáže odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch,	

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
kompetencie (spôsobilosti) sociálne a personálne		dokáže odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medziosobných vzťahoch,	dokáže konštruktívne a kooperatívne riešiť konflikty	
kompetencie (spôsobilosti) smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti	na vekuprimeranej úrovni vie si zvoliť lepšie postupy riešenia úlohy, vie si stanoviť ciele a zhodnotiť sa, či ich dokáže splniť.	dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje záujmy, je flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny, dokáže inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v rámci práce, ale aj v každodennom živote	dokáže si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočneniu svojich cieľov, je flexibilný a schopný prijať a zvládať inovatívne zmeny, chápe princípy podnikania a zvažuje svoje predpoklady pri jeho plánovaní a uplatnení, dokáže získať a využiť informácie o vzdelávacích a pracovných príležitostiach, schopnosť inovovať zaužívané postupy pri riešení úloh, plánovať a riadiť nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v rámci práce, ale aj v každodennom živote.	
kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry	dokáže sa vyjadrovať na úrovni základnej kultúrnej gramotnosti prostredníctvom umeleckých a iných vyjadrovacích prostriedkov, dokáže pomenovať ...	dokáže sa vyjadrovať na vyššom stupni umeleckej gramotnosti prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov výtvarného a hudobného umenia, dokáže sa orientovať v umeleckých druhoch a štýloch a používať ich ...	dokáže sa vyjadrovať na vyššom stupni umeleckej gramotnosti prostredníctvom vyjadrovacích prostriedkov výtvarného a hudobného umenia,	

	primárne vzdelávanie	nižšie sekundárne vzdelávanie	vyššie sekundárne vzdelávanie	Konkrétne návrhy
kompetencia (spôsobilosť) vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry	... druhy umenia a ich hlavné nástroje a vyjadrovacie prostriedky (na úrovni primárneho vzdelávania), cení si a rešpektuje kultúrno-historické dedičstvo a ľudové tradície, rešpektuje vkus iných ľudí a primerane veku dokáže vyjadriť svoj názor a vkusový postoj, ovláda základné pravidlá, normy a zvyky súvisiace s úpravou zovňajšku človeka, pozná bežné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám, má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr.	... hlavné vyjadrovacie prostriedky, uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti, cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície, pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správa sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám, je tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.	dokáže orientovať sa v umeleckých druhoch a štýloch a používať ich hlavné vyjadrovacie prostriedky, uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti, cení si a rešpektuje umenie a kultúrne historické tradície, pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu), správa sa kultivovane, primerane okolnostiam, situáciám, je tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.	

2. MODUL CHARAKTERISTIKA ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Časová dotácia: 6 hodín

Cieľ: Vedieť tvoriť a správne charakterizovať školský vzdelávací program.

Priznaný počet kreditov: 1,2

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“,* ktorá bude zásadným študijným materiálom v module. Pri individuálnej alebo skupinovej práci frekventanti použijú Štátny vzdelávací program.

Metodické prístupy a metódy výučby: výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca, storytelling.

Materiálno – technické prostriedky: pri práci, vzdelávaní a učení sa použije didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:
Modul 2: Charakteristika ŠkVP

Tematický celok	Téma	Spolu
Charakteristika ŠkVP	• Opis školského vzdelávacieho programu vrátane základných údajov o štúdiu. • Metódy, formy a prístupy uplatňované vo výučbe • Stanovenie zdravotných požiadaviek na žiaka a požiadaviek na bezpečnosť a hygienu pri práci.	**6**
Spolu		**6**

Výstupy vzdelávania: **<u>Frekventant má:</u>**

VV1: Vedieť opísať školský vzdelávací program.
VV2: Vedieť stanoviť organizáciu vzdelávania.
VV3: Ovládať nevyhnutné požiadavky na bezpečnosť, hygienu pri práci a zdravie žiaka.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich kritérií hodnotenia:

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné **prostriedky hodnotenia:**

- Ústne - riadený rozhovor.
- Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní.
- Písomná práca – „opis ŠkVP gymnázia“ na základe zvoleného zamerania školy a získaných predchádzajúcich vedomostí.

Vzdelávací výstup 1:
Vedieť opísať školský vzdelávací program.

Charakteristika školského vzdelávacieho programu poskytuje tieto **základné informácie**:

- o opis školského vzdelávacieho programu (koncepcia, charakter obsahu),
- o základné údaje o štúdiu,
- o organizácia výučby (metódy, formy a prístupy uplatňované pri vyučovaní),
- o zdravotné požiadavky na žiaka,
- o požiadavky na bezpečnosť a hygienu pri práci.

Opis školského vzdelávacieho programu

V ŠkVP je uvedený cieľ a zámer vzdelávania, charakter pedagogickej koncepcie, ktorú si škola vypracovala a obhájila, opis štruktúry obsahu výučby, ktorá sa odvodzuje od vzdelávacích oblastí ŠVP a premieta sa do konkrétnych učebných osnov alebo vyučovacích predmetov, metodických prístupov a postupov uplatňovaných pri vyučovaní a hodnotení, spôsobu rozvoja kľúčových kompetencií prostredníctvom výchovných a vzdelávacích stratégií, začleňovania účelového učiva a ďalších informácií do vzdelávacieho procesu z hľadiska realizácie a splnenia vytýčených cieľov a zámerov. Informácie obsiahnuté v charakteristike vzdelávacieho programu sú dôležité hlavne pre tých, ktorí sa aktívne podieľajú na realizácií programu (žiaci, učitelia), ale aj pre nadriadené orgány, verejnosť a budúcich záujemcov o vzdelávanie. Opis vzdelávacieho programu objasňuje celkové poňatie vzdelávania v **gymnáziu** a charakterizuje najmä spôsob a kritériá hodnotenia žiakov. Charakteristika ŠkVP tiež uvádza aj skutočnosť, či daný vzdelávací program je vhodný pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Opisuje podmienky, požiadavky a predpoklady na ich výučbu. Zároveň navrhuje formu štúdia pre mimoriadne talentovaných žiakov.

Časti ŠkVP

1. **Všeobecná charakteristika školy**. V tejto časti uvádzame štruktúru a niekoľko informácií o tom, čo je vhodné k jednotlivým bodom doplniť. Ide o konkrétne údaje školy.
2. **Charakteristika školského vzdelávacieho programu**. Túto časť je nutné robiť s celým kolektívom, pretože si musíte spolu preštudovať Štátny vzdelávací program, jeho ciele a obsah, a zároveň sa zamyslieť nad tým, akú školu chcete mať vy a ako Štátny vzdelávací program (ŠVP) modifikovať podľa svojho zámeru.
   Dôsledne sa zamerajte na ciele, na to, akého absolventa chcete mať, aký by mal byť a čo by mal vedieť. Podľa toho si sformulujte aj jednotlivé stratégie, čo budete ako škola spolu presadzovať. Napr. chcete, aby absolvent vedel dobre komunikovať, prezentovať svoje návrhy, riešenia, a pod. Nestačí, keď si to len učitelia formálne zapíšu do svojich tematických plánov. Čo takto usporiadať školskú konferenciu na vybranú tému? Alebo ak vydávate školský časopis, zapojte do toho čo najviac žiakov. Skúste sa zapojiť do medziškolskej súťaže. To sú aktivity, ktoré na škole robíte a určite ešte o mnoho viac, preto by nemal byť problém sformulovať jednotlivé body tejto časti programu.
3. **Vnútorný systém kontroly a hodnotenia**
   hodnotenie výsledkov práce žiakov,
   hodnotenie zamestnancov,
   hodnotenie školy (autoevalvácia).
4. **Školský učebný plán**
5. **Učebné osnovy**
6. **Návrhy k tematickým okruhom voliteľných predmetov**
   Čo s voliteľnými hodinami? Premyslite si, či ich len pridáte k jednotlivým predmetom, uvedeným v rámcovom učebnom pláne alebo vytvoríte svoj nový predmet.

Výsledkom vzdelávania je rozvíjanie kľúčových spôsobilostí ako aj získanie funkčnej gramotnosti. Funkčná gramotnosť je kvalitatívna úroveň žiakových vedomostí, zručností, postojov, ktoré bude musieť žiak využiť pri riešení situácii v živote.
Pri hodnotení kvality vzdelávania by sme sa mali zamerať na to, na akej úrovni je žiak v čitateľskej, matematickej, prírodovednej, kultúrnej, sociálnej gramotnosti a ďalších druhoch gramotností, ktoré spolu vytvárajú funkčnú gramotnosť.

Rozpracovanie školského vzdelávacieho programu

Komu je určený
Kto ho tvorí a schvaľuje
Štruktúra a obsah

Školský vzdelávací program podľa školského zákona § 7 odsek 1 je základným pedagogickým dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách. ŠkVP vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy. Zriaďovateľ si môže vyžiadať od riaditeľa školy školský vzdelávací program na schválenie. Zodpovedá zaň riaditeľ. Každá škola musí zverejniť svoj školský vzdelávací program. Aj keď je program zverejnený, copyright vlastní škola. Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona a musí byť v súlade s príslušným štátnym vzdelávacím programom.

Ak škola vzdeláva integrované deti alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvára pre ne podmienky prostredníctvom individuálneho vzdelávacieho programu alebo prostredníctvom vzdelávacích programov určených pre školy, ktoré vzdelávajú deti alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
Ak ide o novo zriaďovanú školu, školský vzdelávací program prikladá zriaďovateľ školy k žiadosti o zaradenie školy do siete škôl a školských zariadení podľa osobitného predpisu.

Vzdelávací výstup 2:
Vedieť stanoviť organizáciu vzdelávania.

Ide o opis organizácie vzdelávania vzhľadom k forme vzdelávania a podmienkam školy. Obsahuje opis harmonogramu štúdia (organizácia školského roka), druhov štúdia, prijímania žiakov na štúdium, prerušenia štúdia, vylúčenia žiakov zo štúdia, prestup žiakov na iný typ štúdia, spôsob ukončovania štúdia, opis rôznych foriem vyučovania (integrované, skupinové, programové, individuálne, vyučovacie bloky, projekčné etapy, vyučovanie v rôznom prostredí, organizácia konzultácií v iných formách vzdelávania ako je denná, exkurzie, športové aktivity, účelové kurzy, rôzne výchovné aktivity súvisiace so vzdelávaním). Uvádzajte aj metódy, formy a prístupy uplatňované pri vyučovaní (napr. individuálna, skupinová, frontálna alebo diferencovaná forma učebného procesu, môžete využiť metódy slovné - prednášky, vysvetľovanie, popis, rozprávanie, dialogické – rozhovor, beseda, prácu s knihou, názorné metódy – demonštrácia, pozorovanie, exkurzia, praktické metódy - laboratórne cvičenia, písomné práce, projekčná činnosť, prípadové štúdie, ročníkové práce, praktické práce, problémový výklad, didaktické hry a pod.). V tejto časti môžete uviesť aj spôsob delenia tried, zlučovanie žiakov z rôznych ročníkov a pod.

Úlohy:

1. Opíšte ako by mal vyzerať školský vzdelávací program, aby sa stal zážitkovým čítaním pre učiteľov a verejnosť.

Vzdelávací výstup 3:
Ovládať nevyhnutné požiadavky na bezpečnosť, hygienu pri práci a zdravie žiaka.

Zdravotné požiadavky na žiaka

Tieto požiadavky sa rozpracujú v nadväznosti na ŠVP a dané zameranie školy, ktoré ste konkretizovali vo svojom ŠkVP. Táto problematika veľmi úzko súvisí hlavne s predmetom telesná výchova, experimentálnymi prácami realizovanými žiakmi a so zdravotnými obmedzeniami v súvislosti s výkonom žiaka. Nie je potrebné uvádzať zoznamy všetkých právnych predpisov a ich citácie, je dôležité zamerať sa na najčastejšie ochorenia a zdravotné znevýhodnenia, ktoré bránia výkonu pracovných činností alebo ich obmedzujú.

Požiadavky na bezpečnosť a hygienu pri práci

V nadväznosti na ŠVP stručne opíšete, akým spôsobom bude škola zabezpečovať bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vrátane požiarnej prevencie žiakov v reálnych podmienkach, pri školských aktivitách a aktivitách mimo vyučovania. Uvediete, akým spôsobom budete viesť žiakov k dodržiavaniu všetkých bezpečnostných opatrení, požiarnej prevencie, prevencie proti drogovej závislosti, šikane, trestnej činnosti mladistvých a pod. Nie je potrebné uvádzať zoznamy všetkých právnych predpisov a ich citácie.

Úlohy:

1. Napíšte o rôznych udalostiach vo vašej škole a následne ich prediskutujte. Učte sa z rôznych príbehov. Využite metódu rozprávania príbehov.

3. MODUL
TVORBA UČEBNÉHO PLÁNU

Časová dotácia: 8 hodín

Cieľ: Prehĺbiť a zdokonaliť zručnosti a spôsobilosti pripravovať učebné plány v školskom vzdelávacom programe.

Priznaný počet kreditov: 1,6

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“*, ktorá bude zásadným študijným materiálom v module. Pri individuálnej alebo skupinovej práci frekventanti použijú Štátny vzdelávací program.

Metodické prístupy a metódy vyučovania: výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky výučby: Pri práci, vzdelávaní a učení sa použije didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:
Rámcový učebný plán.
Voľliteľné hodiny v rámci učebného plánu.
Transformácia rámcového učebného plánu štátneho vzdelávacieho programu na učebný plán školského vzdelávacieho programu.
Tvorba poznámkovej časti učebného plánu.

Modul 3. tvorba UP

	Tematický celok	Téma	Spolu
1.	Učebný plán	Tvorba učebného plánu ŠkVP - integrácia predmetov, medzipredmetové vzťahy, voliteľné predmety, projekty, kurzy Voliteľné hodiny v ŠVP	6
	Spolu		**6**

Výstupy vzdelávania: Frekventant má:

VV1: Vedieť sa orientovať v rámcovom učebnom pláne.

VV2: Ovládať prácu s voľliteľnými hodinami.

VV3: Zostaviť učebný plán.
VV4: Formulovať poznámky k učebnému plánu.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich kritérií hodnotenia:

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné prostriedky hodnotenia:

- Ústne - riadený rozhovor.
- Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní.

Písomná práca – *„Návrh učebného plánu **gymnázia**“* na základe zvoleného zamerania školy a získaných predchádzajúcich vedomostí.

Vzdelávací výstup 1: Vedieť sa orientovať v rámcovom učebnom pláne, ktorý je uvedený v ŠVP.

Rámcový učebný plán je základom pre tvorbu školských učebných plánov. Stanovuje základné proporcie medzi cieľovými zložkami vzdelávania formou minimálnych týždenných vyučovacích hodín a celkového počtu hodín za celé štúdium. ŠVP stanovuje záväzný minimálny počet hodín na všeobecné vzdelávanie.

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých patrí problematika vyčlenená z obsahu celkového vzdelávania a z formulovania kľúčových kompetencií.
Vzdelávacie oblasti majú nadpredmetový charakter. V Štátnom vzdelávacom programe je obsah vzdelávacej oblasti rozčlenený do vybraných učebných predmetov, ktoré sa stávajú povinnými. Škola si môže do týchto vzdelávacích oblastí doplniť ďalšie predmety.
V Štátnom vzdelávacom programe sú uvedené charakteristiky jednotlivých vzdelávacích oblastí.

Úlohy:

1. Prediskutujte si svoje skúsenosti s učebným plánom.
2. Rozdeľte sa do skupín podľa vzdelávacích oblastí: napíšte na papier, prečo je vaša vzdelávacia oblasť dôležitá pre vzdelávanie žiakov. Potom si tieto papieriky vymeňte medzi skupinami a následne v rámci skupín prediskutujte, či súhlasíte ostatné skupiny s vyjadrením dôležitosti jednotlivých vzdelávacích oblastí, ktoré uviedli kolegovia.

3. Vytvorte si tabuľku, do ktorej si zapíšte obsah – témy svojho vlastného predmetu a prierezových tém, ktoré sú prepojené.
4. Využite situačnú metódu a prípadovú štúdiu. Sú vhodné aj ako metódy na socializáciu, ale takisto sa dajú dobre využiť na rozvoj kritického myslenia. Podstata tejto metódy spočíva v tom, že študenti dostanú opis určitej situácie alebo určitého prípadu a na tomto základe majú situáciu alebo prípad riešiť. Riešenie pritom pozostáva z nasledujúceho postupu:
    a. oboznámenie sa s prípadom, situáciou a kladenie otázok učiteľovi alebo tomu, kto situáciu, prípad prezentuje;
    b. zhodnotenie situácie, prípadu;
    c. navrhovanie riešení;
    d. výber najoptimálnejšieho riešenia;
    e. úvaha nad dôsledkami riešenia.
5. Ako by ste riešili takúto situáciu: Už celý týždeň ste spoločne tvorili učebný plán. Po všetkých hádkach sa to nakoniec podarilo a ste presvedčení, že už je to v poriadku. Zdá sa vám síce, že Hana sa nezapájala veľmi do diskusie, ale brali ste to tak, že asi je spokojná. Na druhý deň príde riaditeľ a povie, že urobil zmeny v učebnom pláne a zvýšil počet hodín predmetu, ktorý vedie Hana, pretože si myslí, že je to dôležitý predmet. Ako sa zachováte?

Vzdelávací výstup 2:
Ovládať prácu s voliteľnými hodinami.

Voliteľné hodiny

Dôležitý bod školského vzdelávacieho programu je správne využitie voliteľných hodín :
Voliteľné hodiny môže škola použiť podľa vlastného uváženia. Mala by ich využiť na podporu rozvoja niektorých kľúčových kompetencií, alebo na posilnenie časovej dotácie už existujúcich oblastí, resp. predmetov alebo tým, že si vytvorí nový predmet.
Voliteľné hodiny uvedené v rámcovom učebnom pláne ŠVP sú určené pre školu.

Úlohy:

1. Vytvorte si nový predmet z prierezových tém

V skupine vypracujte prípadovú štúdiu: cesta do Prahy. V rámci skupiny, v ktorej sa nachádzajú učitelia rôznych predmetov si vypracujte exkurziu so žiakmi do Prahy s celým itinerárom, v ktorom si každý učiteľ uvedie, čo by chcel v Prahe so žiakmi navštíviť zo svojho predmetu a prečo.

Vzdelávací výstup 3:
Zostaviť učebný plán.

Učebné plány sú súčasťou školských vzdelávacích programov a rozpracúvajú rámcové učebné plány Štátneho vzdelávacieho programu podľa jednotlivých ročníkov s určením celkového týždenného počtu vyučovacích hodín pre príslušný ročník školského vzdelávacieho programu. Musia byť koncipované tak, aby bola zachovaná postupnosť a nadväznosť obsahu vzdelávania vo vyučovacích predmetoch.
Učebný plán (ďalej len „UP“) je teda časovým rozpisom jednotlivých zložiek vzdelávania. Je to tabuľkový rozpočet všetkých vyučovacích predmetov alebo modulov s ich týždennou hodinovou dotáciou podľa ročníkov. Obsahuje aj celkový počet vyučovacích hodín (za štúdium, týždeň, ročník), popis ďalších vzdelávacích aktivít školy, ktoré sú záväznou súčasťou vzdelávania (kurzy, účelové učivo, maturitné skúšky a pod.).
Súčasťou učebného plánu je aj **rozpis týždňov v školskom roku a poznámky**, v ktorých škola objasňuje obsahové a organizačné aspekty učebného plánu a výučby.

Učebný plán:
- vychádza z rámcového učebného plánu ŠVP,
- vymedzuje súbor vyučovacích predmetov alebo modulov pre všeobecné vzdelávanie, ich hodinovú dotáciu, ako aj usporiadanie všetkých vzdelávacích aktivít školy,
- stanovuje záväznosť vyučovacích predmetov alebo modulov a ich rozčlenenie na povinné, voliteľné, povinne voliteľné, nepovinné a účelové kurzy,
- rozpisuje usporiadanie vyučovacích týždňov v školskom roku.

Prehľad využitia týždňov v školskom roku
Je významnou súčasťou UP. Prehľad je uvádzaný v tabuľkovej forme. Popisuje v týždňoch/dňoch jednotlivé aktivity v priebehu školského roka – športové, výcvikové, účelové a iné kurzy, projekčné dni, maturitné skúšky, časovú rezervu (na opakovanie učiva, exkurzie, výchovno-vzdelávacie akcie, prípravu na maturitné skúšky a pod.) a ďalšie aktivity, ktoré sú súčasťou vzdelávania. Dĺžka školského roka je 33 týždňov, vo 4. ročníku 30 týždňov.
Názvy vyučovacích predmetov uvedené v ŠVP sú záväzné.

Vzdelávací výstup 4:
Formulovať poznámky k učebnému plánu.

Poznámky k UP : Do poznámok uvádzajte všetky informácie, ktorými objasňujete učebný plán.

Úlohy:
1. Skontrolujte si učebný plán svojej školy a či sú v ňom uvedené všetky poznámky.

3. KURZ:

TVORBA UČEBNÝCH OSNOV V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

Časová dotácia: 20 hodín

Cieľ: Prehĺbiť vedomosti a zdokonaliť zručnosti a spôsobilosti pripravovať, opisovať a stanovovať charakteristiku a ciele učebného predmetu, formulovať výchovné a vzdelávacie stratégie, tvoriť stratégiu vyučovania, identifikovať učebné zdroje a vymedzovať medzipredmetové vzťahy, stanoviť vzdelávacie výstupy, kritériá, metódy a prostriedky hodnotenia **pre konkrétny vyučovací predmet.**

Priznaný počet kreditov: 4

1. MODUL

Popis charakteristiky a cieľov učebného predmetu, tvorba výchovných a vzdelávacích stratégií.

Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu

Názov písomnej práce: *„Transformácia všeobecne formulovaných cieľov a kompetencií do predmetu ....“* (podľa aprobácie učiteľa) a pre konkrétny ročník

2. MODUL

Tvorba stratégie vyučovania, stanovenie učebných zdrojov a medzipredmetových vzťahov.

Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu

Názov písomnej práce: *„Návrh začlenenia prierezových tém do predmetu...“*, ktorý vyučuje.

3. MODUL:

Stanovenie vzdelávacích výstupov, kritérií, metód a prostriedkov hodnotenia.

Po ukončení modulu frekventant vypracuje písomnú prácu

Názov písomnej práce: *„Metódy a prostriedky hodnotenia v gymnáziu“*

1. MODUL: OPIS CHARAKTERISTIKY A CIEĽOV UČEBNÉHO PREDMETU, TVORBA VÝCHOVNÝCH A VZDELÁVACÍCH STRATÉGIÍ

Časová dotácia: 6 hodín

Cieľ: Vedieť tvoriť charakteristiku učebného predmetu, popisovať jeho ciele a vymedzovať výchovné a vzdelávacie stratégie.

Priznaný počet kreditov: 1,2

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“*, ktorá bude zásadným študijným materiálom v module. Pri individuálnej alebo skupinovej práci frekventanti použijú Štátny vzdelávací program.

Metodické prístupy a metódy výučby výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky výučby Pri práci, vzdelávaní a učení sa použije didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:
Učebné osnovy– obsah výučby.
Charakteristika vyučovacieho predmetu.
Ciele vyučovacieho predmetu.
Stanovenie výchovných a vzdelávacích stratégií.

	Tematický celok	Téma	
1.	Vzdelávací obsah	Charakteristika učebného predmetu Výber obsahu vyučovacieho predmetu, ktorým by bolo možné splniť stanovené očakávané výstupy, kritéria výberu jadra učiva, pojmové mapy Zostavenie učebných osnov, jednotlivé časti a ich spracovanie	4
		Samovzdelávanie	2
Spolu	**spolu**		**6**

Výstupy vzdelávania: Frekventant má:

VV1: Vedieť sa orientovať v štruktúrovaní obsahu výučby v rámci učebných osnov a moduloch a správne stanoviť učivo.

VV2: Ovládať popis charakteristiky vyučovacieho predmetu.

VV3: Ovládať formulovanie cieľov vyučovacieho predmetu.

VV4: Vedieť sa orientovať v hodnotení kľúčových kompetencií.

VV5: Ovládať postup stanovenia výchovných a vzdelávacích stratégií.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich kritérií hodnotenia:

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné **prostriedky hodnotenia:**
Ústne - riadený rozhovor.
Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní.

Písomná práca:
Vypracujte výchovné a vzdelávacie stratégie v predmete, ktorý vyučujete na škole

Akými metódami realizovať pedagogické stratégie?
Ako to v súvislosti s výchovno-vzdelávacími metódami, stratégiami a organizačnými formami vyzerá v súčasných školách? V klasických triedach – tam kde sa nepoužívajú alternatívne metódy či inovačné prvky, prevláda **frontálne učenie** a dve všeobecno-didaktické metódy - **informačno - receptívna** (prezentácia hotovej informácie a jej uvedomelé vnímanie, pochopenie a zapamätanie žiakmi) a **reproduktívna** (reprodukcia, obnovovanie a opakovanie činnosti podľa vzoru učiteľa, učebnice či iného zdroja). Pri oboch spomínaných metódach si môžu žiaci osvojiť učivo na úrovni zapamätania a porozumenia. Podľa napr. Bloomovej taxonómie kognitívnych cieľov sú to prvé dve úrovne zo šiestich. Ako dosiahnuť, aby žiaci vedeli naučené aj použiť? Stručne povedané - chce to zmenu štýlu. Nielen vyučovania, ale aj vyučujúcich – pedagógov. Od direktivity k demokratickému, humanistickému a tvorivému prístupu k žiakom. Od reproduktívnych učebných metód k produktívnym - **problémovému, projektovému, kooperatívnemu, participatívnemu, zážitkovému, integrovanému tematickému vyučovaniu.**

Akými metódami podporovať pozitívnu sociálnu klímu napomáhajúcu učeniu?
Osobnostný a sociálny rozvoj žiakov ovplyvňuje aj sociálna klíma triedy a školy, kvalitu ktorej žiaci následne spoluvytvárajú. Dôležité je preto prijať stratégie aj v tejto oblasti:

1. sociálnu klímu v triede a v škole, založiť na fungovaní spoločných pravidiel života triedy a školy, ktoré vzídu zo spoločnej dohody a za aktívnej účasti žiakov,
2. podporovať proces sociálneho učenia sa,
3. upevňovať a rozvíjať osobné a sociálne kompetencie v praktickej činnosti (zabezpečiť ich praktizovanie), sociálna klíma v triede a na škole, ktorá je založená na fungovaní spoločných pravidiel života triedy, v reálnom živote triedy, komunity.

Ako vybrať vhodné pravidlá, uzavrieť "celotriedne" dohody?
Z hľadiska dlhodobej perspektívy je najefektívnejšie vybrať pravidlá so žiakmi spoločne, tak, aby sa všetci mohli vyjadriť a cítili sa vtiahnutí do procesu rozhodovania. Dôležitosť tohto prístupu rastie priamo úmerne s pribúdajúcim vekom žiakov.

Vhodné je **začať diskusiou** zameranou na otázky:

- Ktoré vlastnosti oceňujete na sebe a na druhých?
- Čo vám pomáha, aby ste sa mohli sústrediť na hodinách?
- Čo vám pomáha, aby ste sa mohli dobre učiť?
- Čo potrebujete, aby ste mohli dobre pracovať?
- Čo by sme mohli spoločne v triede urobiť, aby sme sa zlepšili v osobných výkonoch? ...

Každý žiak má príležitosť vyjadriť sa, odpovede zapisujeme, spolu vyhodnocujeme a vyvodíme pravidlá. Aktivitu môžeme organizovať aj v skupinách, ktoré si samé zapisujú odpovede a nápady. Niekedy majú žiaci ťažkosti definovať, čo by potrebovali pre efektívne učenie sa, ale zato vedia veľmi dobre vymenovať, čo im prekáža. V takom prípade zapisujeme negatívne výroky, ktoré pozitívne preformulujeme, napríklad:

Problém: vysmievanie sa	
Negatívna formulácia	**Pozitívna formulácia**
„Nikomu sa nevysmievam."	„Správam sa k druhým ľuďom tak, ako by som si to sám(a) želal, s úctou."

Má to svoj význam, pretože **je účinnejšie poukazovať na žiaduce správanie,** ako stále upozorňovať na to, čo by sme v triede nechceli vidieť. Formulácie prispôsobujeme veku žiakov. Pravidlá sa zavádzajú, precvičujú, aktualizujú a hodnotia.
Môžeme používať aj ***osvedčené zoznamy pravidiel.***

Ukážky
Niektoré príklady pravidiel života triedy, vzniknutých na základe dohôd v triede
→V inovačnom edukačnom programe ITV
V praxi v triedach s integrovaným tematickým vyučovaním (ITV) sa úspešne používa pätica pravidiel, ktorá už má aj svoje obrázky (piktogramy).
Čo znamenajú jednotlivé pravidlá?

- **Aktíve počúvanie**

Počúvam sústredene a pozorne, čo druhí hovoria. Poskytujem hovoriacemu očný kontakt, mám primeranú reč tela.

- **Úcta, nevysmievanie sa**
  Každého si vážim a správam sa k nemu s úctou. Vážim si aj názory iných, aj keď s nimi nesúhlasím, čo vyjadrujem primeraným spôsobom. Nerobím nič, čo by druhých ponižovalo alebo im nejako ubližovalo. Rozlišujem medzi humorom a výsmechom.
- **Dôveryhodnosť**
  Plním, čo som sľúbil(a). Keď niekto potrebuje pomoc, môže sa na mňa obrátiť.
- **Pravdivosť**
  Robím to, čo hovorím, som úprimný(á), hovorím pravdu.
- **Najlepší osobný výkon**
  Snažím sa urobiť veci najlepšie, ako to momentálne a za daných podmienok dokážem. Pracujem na svojich rozvojových možnostiach.

→V Modeli 4-H

Spôsob, ktorým je možné rozvíjať osobné a sociálne kompetencie, životné zručnosti

Symbolom 4-H[1] je štvorlístok obsahujúci štyri písmená H. Každé H symbolizuje jeden okruh zručností:

Head - Hlava - jasná myseľ, dobré rozhodovanie a vedomosti užitočné pre život.

Heart - Srdce - zapálenie pre vec, pevné osobné hodnoty, pozitívny sebaobraz a súcit k iným.

Hands - Ruky - zručnosť v rôznych praktických činnostiach, pripravenosť do pracovného procesu, vedomosť o rôznych súčasných technológiách a vede.

Health - Zdravie - kvalitný život a zdravý život.

Nasledujúca tabuľka bližšie poukazuje na spôsobilosti a zručnosti, ktoré je možné rozvíjať:

HLAVA	MYSLENIE	Vedieť sa učiť
		Rozhodovanie
		Riešenie problémov
		Kritické myslenie
		Konzultovanie - učiť sa pomáhať (service learning)
	RIADENIE	Stanovovanie cieľov
		Plánovanie a organizovanie
		Rozumné hospodárenie so zdrojmi
		Robenie si záznamov, poznámok
		Výdrž, pružnosť, odolnosť voči záťaži (resiliency)

1 Prebraté (podľa Bednařík, A., 2004), do činnosti 4-H hnutia je zapojených skoro 7 miliónov Američanov. Projekt je rozšírený v ďalších 60 krajinách sveta. V súčasnosti je program prepojený na univerzity, rôznorodé organizácie pracujúce s mládežou. Hnutie 4-H sa zameriava najmä na osobnostný rast a kompetencie, ktoré môžu absolventi používať počas celého života.

SRDCE	VZŤAHY	Komunikácia
		Spolupráca
		Prijímanie odlišností
		Riešenie konfliktov
		Ostatné sociálne zručnosti
	STAROSTLIVOSŤ	Starosť o druhých
		Empatia
		Zdieľanie
		Pestovanie si vzťahov
RUKY	DÁVANIE	Dobrovoľnícka práca v komunite
		Vodcovstvo
		Zodpovedné občianstvo
		Spolupodieľanie sa na skupinovom snažení
	PRÁCA	Zručnosti uplatniteľné na trhu práce
		Tímová práca
		Seba motivácia
ZDRAVIE	BYTIE	Sebavedomie
		Zodpovednosť
		Charakter
		Zvládanie emócií
		Sebadisciplína
	ŽITIE	Výber zdravých životných štýlov
		Stres manažment
		Predchádzanie chorobám
		Osobná bezpečnosť

Zdroj: www.4-H.org, www.n4hccs.org, www.fourhcouncil.edu.

Vzdelávací výstup 1: Vedieť sa orientovať v štruktúrovaní obsahu výučby v rámci učebných osnov a správne stanoviť učivo.

Obsah vzdelávania vyučovacieho predmetu predstavuje konkrétnu podobu jeho rozpracovania. Obsah vzdelávania môže byť v podobe **tematických celkov.**

Učivo budeme uvádzať prostredníctvom tematických celkov (zaužívaný postup) nasledovne: názov tematického celku, počet vyučovacích hodín, prehľad jednotlivých tém (ak je to žiaduce aj podtém). S výberom učiva súvisí aj jeho usporiadanie.

Vzdelávací výstup 2:
Ovládať opis charakteristiky vyučovacieho predmetu.

Učebné osnovy sú súčasťou školských vzdelávacích programov. Vymedzujú výchovno-vzdelávacie ciele, obsah a rozsah vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu v jednotlivých postupových ročníkoch. Určujú sa pre každý predmet osobitne. Plnia funkciu programovú, orientačnú a normatívnu.
Jednotlivé druhy a typy škôl vypracujú učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného Štátneho vzdelávacieho programu.
Učebné osnovy ako pedagogický dokument vymedzujú didaktickú koncepciu obsahu vzdelávania v jednotlivých vyučovacích predmetoch alebo kurzoch. Učebné osnovy vyučovacieho predmetu sa odvodzujú od profilu absolventa ŠkVP a obsahových štandardov vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu.

Učebné osnovy v ŠkVP:
- sa vypracujú pre všetky vyučovacie predmety uvedené v UP,
- musia byť vypracované tak, aby podľa nich mohli učiť všetci učitelia daného vyučovacieho predmetu
- musia svojím názvom a hodinovou dotáciou zodpovedať UP,
- so spoločným všeobecným základom sa môžu použiť aj pre viac rôznych ŠkVP (približne rovnaká hodinová dotácia).

Učebné osnovy vyučovacieho predmetu **majú tieto časti**:
- Záhlavie – názov predmetu, časový rozsah výučby, názov ŠVP, názov ŠkVP, ročník v ktorom sa vyučuje, stupeň vzdelania, forma štúdia, vyučovací jazyk.
- Charakteristiku vyučovacieho predmetu.
- Ciele vyučovacieho predmetu.
- Obsah vzdelávania (učivo).
- Vzdelávací štandard.

Charakteristika vyučovacieho predmetu
V tejto časti stručne popíšete, z ktorých hlavných častí sa skladá učivo vyučovacieho predmetu, prečo ste ho do výučby zaradili, ako učivo časovo nadväzuje na UP, z ktorých hlavných (profilových) tematických častí sa skladá, aké vzájomné vzťahy a súvislosti existujú medzi vyučovacím predmetom a ďalšími vyučovacími predmetmi alebo tematickými celkami (alebo témami) vyučovacích predmetov – medzi predmetové vzťahy, ich ideové, etické a estetické pôsobenie na osobnosť žiaka, aké formy organizácie vyučovania budú v predmete uprednostňované a s akou časovou dotáciou (podľa UP), za akých podmienok a kde sa výučba predmetu realizuje napr. v teréne (ak tieto informácie a usmernenia nie sú súčasťou poznámok UP alebo právnych predpisov), či sa trieda delí na skupiny alebo dochádza k spojeniu niekoľkých tried (aj z rôznych ročníkov) napr. v účelových kurzoch, seminároch, besedách a pod.

V prípade integrovaných predmetov uvádzame, z ktorých odborov štúdia (vzdelávacích oblastí ŠVP) alebo ich častí je daný predmet vytvorený.

Vzdelávací výstup 3:
Ovládať formulovanie cieľov vyučovacieho predmetu.

Táto časť je jadrom učebných osnov, nakoľko z cieľov vyučovacieho procesu vychádza obsah vzdelávania, ktorý je jeho významným prvkom. Ciele vyučovacieho procesu tvoria istú hierarchiu.

Nedostatky formulovania cieľov sú v tom, že ciele sú formulované veľmi všeobecne a neurčito. Výkon žiaka treba opísať pri formulácii špecifických cieľov tzv. **aktívnymi** alebo tiež **činnostnými slovesami,** ktoré predstavujú pozorovateľnú činnosť (napr. nakresliť, vypočítať, ukázať, definovať, vyhľadať v tabuľkách, ale nie vedieť, chápať, naučiť sa a pod.). Možno si pritom pomôcť otázkami: **Môžem to, čo bude žiak robiť, vidieť alebo počuť? Bude jeho činnosť odlišná od iných činností? Môžem s istotou tvrdiť, že prebehla činnosť A a nie činnosť B**? Je táto činnosť merateľná, t. j. môžem zmerať jej dĺžku trvania alebo jej frekvenciu? Vyjadrovanie cieľov pomocou aktívnych (činnostných slovies) sa nazýva **operacionalizácia cieľov.** Požiadavka kontrolovateľnosti si vyžaduje určiť aj minimálne množstvo činností, ktoré musí žiak úspešne vykonať, aby bol ohodnotený aspoň známkou dostatočný (4), t. j. určiť hranicu osvojenia si učiva. Bez určenia tejto hranice nemožno dosiahnuť objektívnosť hodnotenia výkonov žiakov, ani to, aby naše školy garantovali, že každý ich absolvent má určitú požadovanú sumu vedomostí, zručností a návykov.

Rešpektovanie taxonómie cieľov vyučovacieho procesu: Pri formulácii špecifických cieľov treba mať na zreteli, že existujú viaceré úrovne osvojenia si učiva (napr. zapamätanie informácií, ich aplikácia a pod.), ktorým zodpovedajú aj príslušné ciele. V podstate ide o klasifikáciu cieľov a aby sa zdôraznil hierarchický charakter tejto klasifikácie, nazýva sa taxonómia cieľov. Kritériom klasifikácie bývajú relatívne samostatné oblasti psychickej činnosti žiakov pri učení. V súčasnosti sú známe viaceré taxonómie cieľov.

Špecifické ciele musia spĺňať tieto **požiadavky**:

- Musia byť **konzistentné** (nižšie ciele podriaďujeme vyšším).
- Musia byť **primerané** (súlad požiadaviek cieľov s možnosťami a schopnosťami žiakov, učiteľov, materiálnymi podmienkami, učebnými zdrojmi a pod.,
- Musia byť **jednoznačné** (nepripúšťa sa viacznačný význam cieľov, rôznosť vysvetlení).
- Musia byť **vyjadrené v pojmoch žiackych výkonov** (vopred stanovíme konečný stav – výkon, ktorý sa má u žiaka dosiahnuť).
- Musia byť **kontrolovateľné** (porovnávame dosiahnutý stav u žiakov so stanovenými cieľmi).
- **Rešpektujú taxonómiu** (aktívne sloveso v neurčitku) cieľov (úroveň osvojenia učiva).

Vzdelávací výstup 4:
Vedieť sa orientovať v hodnotení kľúčových kompetencií.

Ako chce škola ako celok rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov? Napr. rozvoj *„Komunikatívnych a sociálno-interakčných spôsobilosti“* sa vo výučbe môže realizovať tak, že sa pravidelne do určitých ročníkov zaradí obhajoba ročníkových prác vo vybraných predmetoch; rozvíjanie *„Spôsobilosti byť demokratickým občanom“* sa zrealizuje tak, že všetky triedy sa prostredníctvom svojich zástupcov podieľajú na rokovaní „školskej rady“ pri presadzovaní svojich reálnych požiadaviek, napr. zorganizovanie humanitárnej návštevy v domove dôchodcov alebo rôznych stacionárnych zariadeniach, stanovenie pravidiel triedy, školského poriadku, separovanie odpadu v priestoroch školy a jej okolia, usporiadanie tematickej besedy s predstaviteľmi politického života o problémovej téme, ktorá ovplyvňuje sociálnu stránku života žiakov a pod.

Ktoré stratégie môžu byť spoločné pre väčšinu predmetov a týmto sa môžu stať výchovnými a vzdelávacími stratégiami celej školy? Napr. rozvíjanie *„Schopnosti tvorivo riešiť problémy“* môžeme využiť vo viacerých predmetoch tým, že vytvoríme pre žiakov motivačné a aktivizujúce pracovné prostredie a podmienky na riešenie praktických a teoretických problémových úloh a situácií, podporujeme žiakov riešiť úlohy, ktoré si vyžadujú prepojenie vedomostí a zručností z viacerých vyučovacích predmetov, stanovenie vlastného pracovného postupu, kontrola výsledkov, prezentácia vlastných výrobkov na charitatívnych akciách, exkurzie, projekty na riešenie alternatívnych zdrojov energie, projekt na zrealizovanie návštevy v partnerskej škole v zahraničí s vlastným výberom zamerania tejto návštevy, tematické alebo odborné súťaže medzi triedami podľa ich vlastného návrhu, atď.

Ktoré stratégie sa môžu uplatňovať v čase mimo vyučovania? (napr. rozvoj *„Podnikateľských spôsobilosti“* s dôrazom na samostatnosť rozhodovania, prípravu a realizáciu sa môže zrealizovať napr. pri školských akadémiách, maturitnom plese, burze učebníc a pod.)

VVS sú v ŠkVP formulované buď pre každú kľúčovú kompetenciu osobitne (veľmi náročná práca) alebo pre viac kľúčových kompetencií (integrácia výchovných a vzdelávacích činností).

Výchovné a vzdelávacie stratégie predstavujú spoločne uplatňované postupy, metódy a formy práce učiteľa, ktoré rozvíjajú alebo vytvárajú kľúčové kompetencie žiakov.

Kľúčové kompetencie v charakteristike školského vzdelávacieho programu

V charakteristike školského vzdelávacieho programu škola objasňuje celkovú koncepciu výchovy a vzdelávania, formuluje spoločné výchovné a vzdelávacie princípy a stratégie, na ktorých sa pedagogický zbor dohodol v prípravnej fáze tvorby školského vzdelávacieho programu.

Výchovné a vzdelávacie stratégie, ktoré vedú k utváraniu a rozvoju kľúčových kompetencií, sú v tejto časti programu vymedzené na úrovni školy s tým, že ich budú uplatňovať všetci učitelia nielen vo výučbe konkrétnych vyučovacích predmetov, ale v rámci celkového

výchovno-vzdelávacieho procesu a pôsobenia. Mali by byť východiskom pre formulovanie metodických postupov, prístupov a foriem, ktoré následne budú vyučujúci vymedzovať na úrovni vyučovacieho predmetu alebo modulu. Odporúčame:

- k jednotlivým kľúčovým kompetenciám formulovať spoločne dohodnuté zásady a pravidlá pedagogického a výchovného pôsobenia na žiakov smerujúce k ich rozvoju,
- stanoviť spoločne uplatňované a uprednostňované metodické postupy, metódy a formy práce,
- zdôrazniť ďalšie aktivity a príležitosti, ktoré škola sprostredkuje žiakom za účelom rozvoja kľúčových kompetencií.

Vzdelávací výstup 5:
Ovládať postup stanovenia výchovných a vzdelávacích stratégií.

Výchovné a vzdelávacie stratégie môžeme formulovať z pohľadu:
učiteľa (čo robí učiteľ na hodine, ako organizuje výučbu, či využíva VVS v rámci školy, v rámci predmetu alebo skupiny predmetov),
žiaka (čo robí žiak na hodine, ako prezentuje svoje práce, názory, predstavy, ako spolupracuje so spolužiakmi, akú má zodpovednosť ap.),
výchovno-vzdelávacích cieľov (v rámci predmetu, odboru štúdia, hodnotenia žiaka ap.),
školy (spoločné metódy, postupy a formy výučby používané viacerými učiteľmi v rôznych triedach, v príbuzných oblastiach výučby, alebo bez ohľadu na to, aké vyučovacie predmety vyučujú; VVS musia jasne a zrozumiteľne vymedziť, čo a ako budú učitelia spoločne uplatňovať).

Postupy a metódy výchovných a vzdelávacích stratégií
Vo všeobecnej rovine môžeme charakterizovať metódy, postupy a formy výučby, ktoré rozvíjajú kľúčové kompetencie nasledovne. VVS:

a) vedú k maximálnej podpore motivácie vlastných aktivít a kreativity žiaka,
b) zabezpečujú nadväznosť aplikácie získaných teoretických, odborných a praktických vedomostí a zručností, napríklad v komplexne projektovaných praktických úlohách, umožňujú prepojenie izolovaného školského prostredia, v ktorom žiak poväčšine pasívne prijíma informácie, s reálnym prostredím existujúcim mimo školy,
c) modifikujú úlohu a pôsobenie vyučujúceho z autoritatívneho vystupovania na konzultačné poradenstvo.

Väčšina metód, postupov a foriem výučby už spĺňa tieto vyššie uvedené kritériá zamerané na aktivizáciu žiakov a podporu ich samostatnej práce. Komplexným a pre rozvoj kľúčových kompetencií veľmi prínosným metodickým prístupom je projektové alebo programové vyučovanie.
Z didaktiky poznáme rôzne **metódy a formy vyučovacieho procesu**, ktoré si môžete

zopakovať v relevantnej pedagogickej didaktike.

Pri spracovaní výchovných a vzdelávacích stratégií vždy uvádzame názov kľúčovej kompetencie, ktorú majú žiaci dosiahnuť po ukončení vzdelávacieho programu, a potom stanovujeme výchovné a vzdelávacie stratégie – metódy, postupy, formy výučby (kroky), ktoré budeme v škole alebo v konkrétnom predmete uplatňovať. Výchovné a vzdelávacie stratégie formulujeme z rôznych pohľadov. Napr.:

- **všetci učitelia školy** majú:
  - využívať motiváciu na utváranie trvalého záujmu žiakov,
  - umožňovať žiakom hodnotiť svoju činnosť,
  - zoznamovať žiakov so spôsobmi získavania informácií z rôznych prameňov (encyklopédie, slovníky, internet ap.),
  - umožňovať prácu s odbornou, populárnou a umeleckou literatúrou,
  - pripravovať žiakov na prácu s poznámkovaním a výpiskami, vlastnými prezentáciami referátov, odborných prác, prípadových štúdií, referátov, posterov,
  - zadávať krátkodobé a dlhodobé domáce úlohy, projekty, ročníkové práce ap.,
  - pracovať so žiakmi rôznymi metódami,
  - využívať rôzne spôsoby učenia,
  - zadávajú žiakom úlohy, ktoré riešia v skupinách. Výsledky žiaci prezentujú ostatným.
- **všetci učitelia daného vyučovacieho predmetu** majú:
  - predkladať žiakom dostatok informačných zdrojov k danej problematike,
  - vytvárať príležitosť pre žiakov k spracovaniu a vyhodnocovaniu informácií,
  - predkladať žiakom námety k samostatnému uvažovaniu a riešeniu problémov, problémových alebo krízových situácií,
  - viesť so žiakmi dialóg, brainstorming, spolupracovať a kriticky myslieť,
  - zaraďovať do výučby diskusiu, pričom žiaci pre ňu formulujú pravidlá, ktorými sa budú riadiť,
  - učiť žiakov interpretovať texty, trénovať s nimi typové úlohy zamerané na čítanie s porozumením,
  - zaraďovať do výučby hry a využívať podstatu týchto hier aj pre tvorbu projektov s rôznou problematikou,
- **žiak pri osvojovaní si kľúčových kompetencií** má:
  - vyhľadávať, triediť, spracovávať a vyhodnocovať informácie v danej oblasti podľa svojich individuálnych schopností a uplatňovať ich vo svojom živote,
  - analyzovať čiastkové problémy v danej oblasti,
  - hľadať riešenia k problémom v danej oblasti a vyvodzovať z nich závery pre svoje správanie, rozhodovanie a diskusiu.

Pri formulovaní VVS **postupujeme nasledovne**:

- Pozorne si preštudujeme všetky kľúčové kompetencie v ŠVP a starostlivo si premyslíme ich začlenenie do obsahu výučby v danom predmete/predmetoch.

- Vyberieme tú (alebo tie) kľúčovú kompetenciu (jej výkonovú oblasť), ktorá súvisí s obsahom vzdelávania, podporuje a dopĺňa všetky metódy, postupy a formy práce vo vyučovaní . Môžeme to spracovať aj formou tabuľky.
- Do tabuľky si zapisujeme, ako budeme upevňovať, ďalej rozvíjať alebo vytvárať vybrané kľúčové kompetencie v rámci výučby tak, aby žiakom umožnili získať nové postoje, názory, pocity, vlastnosti, tvorivosť, kreativitu, istotu, upevnili jeho sebadôveru, sebahodnotenie, samostatnosť, zmysel pre tímovú prácu, aktivizovali ho pre vyšší výkon ap.
- V rámci jedného predmetu môžeme identifikovať jednu alebo viac kľúčových kompetencií.
- Jedna alebo viac VVS môžu byť spoločné aj pre viac predmetov.
- Prehľad VVS má byť výstižný, primeraný obsahu výučby a individuálnym schopnostiam žiakov, reálny, relevantný stanoveným metódam, postupom a formám práce (odporúčajú sa 2 – 4 formulácie VVS v rámci 1 predmetu).
- Premyslíme si spoločné VVS, ktoré sú použiteľné v rámci školy pre rôzne predmety a rôzne odbory štúdia.
- Sformulujeme VVS podľa cieľov výchovy a vzdelávania buď v rámci predmetu, alebo odboru štúdia.
- Rozpracujeme VVS na úrovni vyučovacieho predmetu pre všetkých učiteľov danej školy.

Chyby, ktoré sa **pri formulovaní výchovných a vzdelávacích stratégií** objavujú, sú nasledovné. VVS:

- sú príliš všeobecné a zodpovedajú viacerým stratégiám vytvorených na úrovni školy, nezohľadňujú konkrétne špecifiká a možnosti daného vyučovacieho predmetu (napr. učiteľ vedie žiakov k spolupráci – stratégia je všeobecná a platí iba pre učiteľa, nie pre žiaka),
- často sa zamieňajú za ciele výchovy a vzdelávania (napr. „dosiahnuť niečo“, „naučiť žiaka niečo“, „získať pozitívny vzťah k zdraviu“ popisujú cieľový stav, nie spôsob, ako tento stav dosiahnuť, „vedieme žiakov k sebaúcte a k úcte k druhým“ popisuje, čo škola zamýšľa robiť, a nie to, akým spôsobom to dosiahne ap.),
- málo podporujú aktívnu a samostatnú činnosť žiakov,
- pri formulovaní volíme nesprávne slovesá (napr. učiť žiakov – výraz „učiť“ predstavuje proces učenia, ale nič nehovorí o tom, aký postup, metódu alebo formu chceme zvoliť, aby sme žiaka niečo naučili. Lepšia formulácia by bola – učiteľ vytvára podmienky alebo priestor pre … , predkladá námety k samostatnému uvažovaniu alebo riešeniu úlohy ap.).

Hoci tvorba výchovných a vzdelávacích stratégií v tejto podobe je pre školy pomerne nová záležitosť, pri formulovaní spoločných postupov má každá škola príležitosť rozhodnúť sa pre také chápanie vzdelávania, ktoré najviac vyhovuje žiakom a učiteľom. Odporúčame však, aby sa pri rozvíjaní kľúčových kompetencií zdôrazňovalo **formatívne pôsobenie**

vzdelávania. Školy by mali obmedziť reproduktívne poňatie výučby, pri ktorom sú žiaci viac-menej pasívnymi príjemcami poznatkov, a využívať širokú škálu metód a foriem vyučovacieho procesu smerujúcich k vytváraniu a upevňovaniu potrebných osobných a pracovných návykov, postojov a zručností.

Aj keď nie je jednoduché priraďovať k jednotlivým kľúčovým kompetenciám adekvátne metódy a formy práce, môžete na ukážkach uvedených v tejto metodike posúdiť význam konkrétnych vyučovacích metód a možnosti organizácie výučby pre rozvoj kľúčových kompetencií. Metódy a formy výučby by mali zodpovedať potrebám a skúsenostiam jednotlivých učiteľov. V charakteristike ŠkVP by malo byť teda uvedené, že ich využívanie je v kompetencii jednotlivých vyučujúcich, ktorí na základe svojich skúseností posúdia ich efektivitu a môžu ich rôzne modifikovať.

2. MODUL
TVORBA STRATÉGIE VYUČOVANIA, STANOVENIE UČEBNÝCH ZDROJOV A MEDZIPREDMETOVÝCH VZŤAHOV

Časová dotácia: 6 hodín

Cieľ: Vedieť tvoriť a správne aplikovať stratégiu vyučovania, učebné zdroje a medzipredmetové vzťahy.

Priznaný počet kreditov: 1,2

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov.“*

Metodické prístupy a metódy výučby výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky výučby Pri práci, vzdelávaní a učení sa použije didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:
Stratégia vyučovania v danom predmete.
Stanovenie medzipredmetových vzťahov.

Učebné zdroje pre daný predmet.

	Tematický celok	Téma	
1.	Prierezové témy	Význam prierezových tém Ciele a očakávané výstupy prierezových tém Začlenenie prierezových tém do ŠkVP, námety na vyučovanie, projektové vyučovanie	**4**
2.	Všeobecnovzdelávacie predmety	Očakávané výstupy vzhľadom na ŠVP a zameranie školy	**2**
	Spolu		**6**

Výstupy vzdelávania: Frekventant má:

VV1: Vymedziť metódy, postupy a formy práce v danom vyučovacom predmete.

VV2: Vedieť určiť medzipredmetové vzťahy v danom vyučovacom predmete.

VV3: Určiť učebné zdroje v danom vyučovacom predmete potrebné na efektívne učenie.

Prierezové témy

Je označenie pre tematicky zamerané vzdelávacie časti obsahu, ktoré sa prelínajú vzdelávacími oblasťami. Odrážajú aktuálne problémy súčasnosti, ktoré je potrebné zakomponovať do vzdelávania, súvisia s cieľmi vzdelávania, ale netvoria povinný učebný predmet v klasickom ponímaní. Môžu byť realizované ako nadpredmetová téma, ktorá sa prelína viacerými predmetmi alebo môže byť realizovaná ako kurz, prípadne samostatný voliteľný predmet. Prierezovou témou môže byť obsah vzdelávania, zameraný ako návod na prevenciu a riešenie problémov súčasnosti – napríklad environmentálne alebo multikultúrne problémy. Zároveň prostredníctvom takýchto aktuálnych tém je možné aj prehĺbiť základné učivo, zdôrazniť aplikačný charakter, rozšíriť rozhľad žiakov, osvojiť si určité postoje, hodnoty, rozhodovanie.

Prierezové témy prepájajú rôzne oblasti základného učiva, prispievajú ku komplexnosti vzdelávania žiakov.

V škole sa môžete rozhodnúť, či z prierezových tém vytvoríte samostatné predmety. Pokiaľ prierezové témy budú začlenené do iných učebných predmetov, uveďte to v programe jednotlivých predmetov pri charakteristike predmetu, prípadne pri metódach.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich **kritérií hodnotenia:**

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné **prostriedky hodnotenia:**

- Ústne - riadený rozhovor.
- Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samovzdelávaní.

Písomná práca

„Návrh začlenenia prierezových tém do predmetu...“, ktorý vyučuje.

Vzdelávací výstup 1: Vymedziť metódy, postupy a formy práce v danom vyučovacom predmete.

Stratégia vyučovania určuje metódy a formy práce, ktorých premyslený výber, logické usporiadanie a kombinovanie je prostriedkom motivácie a usmernenia žiakov na vyučovaní a učení. Pôjde o výber vyučovacích metód, podmienenosť výberu metód vyučovania, možnosti triedenia vyučovacích metód podľa cieľov, učiva, rôznych ciest a spôsobov, ako dosiahnuť cieľ vyučovacieho predmetu, vyučovacích zásad, foriem práce učiteľa a žiaka a pod. Odporúčame preštudovať odbornú literatúru. Chceme upozorniť, že sa nejedná o výchovné a vzdelávacie stratégie, nakoľko tieto sú rozpracované iba pre oblasť kľúčových kompetencií.

Vzdelávací výstup 2: Vedieť určiť medzipredmetové vzťahy v danom vyučovacom predmete.

Vzdelávací výstup 3: Určiť učebné zdroje v danom vyučovacom predmete potrebné na efektívne učenie.

Učebné zdroje predstavujú zdroj informácií pre žiakov, cestu ich motivácie, získavania, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov. Učebnými zdrojmi môžu byť rôzne učebnice, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod. Učebné zdroje, ktoré by mal ŠkVP akceptovať, sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe. Škola si tieto učebné zdroje doplní podľa potrieb a špecifík daného študijného odboru vo svojom vzdelávacom programe.
Odporúčame všetky potrebné učebné zdroje uvádzať k jednotlivým tematickým celkom. Efektívne je tabuľkové zobrazenie (orientácia na výšku alebo na šírku). Platí zásada – učebné zdroje musia zodpovedať reálnym podmienkam. Nesnažte sa ich iba napísať, ale skutočne v procese výučby s nimi pracujte.
Učebné zdroje teda predstavujú pomôcky a prostriedky vo vyučovacom procese, ktoré sú nositeľom učiva a uplatňujú sa v určitých priestoroch (interiéry a exteriéry).
Rozšíreným **klasifikačným kritériom** je delenie na**:**

- auditívne (sluchové): napr. CD, DVD disk, počítačový program,
- vizuálne (zrakové): napr. učebnica, zošit, návod, tabuľky, fotografia, výkres, projekt, nástenné obrazy, schémy, diagram, mapa, priesvitky, diapozitív, obraz,
- taktilné (hmatové): napr. modely, reálie,
- audiovizuálne (zvukovo-zrakové): napr. televízor, film, videozáznam,
- kombinované – multimédiá: napr. učebnica + reálie + diaprojektor,

- informačné technológie: napr. audiovizuálne + počítač.

Používanie učebných zdrojov vo vyučovacom procese súvisí s didaktickou zásadou názornosti, vytvárania presnejších predstáv, pojmov. Predstavujú zdroj informácií a vytvárania zručností a návykov žiakov, cestu ich motivácie, upevňovania a kontroly nadobudnutých vedomostí, zručností a postojov. Majú funkciu motivačnú, spätnoväzobnú, informačnú, precvičovaciu, aplikačnú a kontrolnú. Podrobnejšia špecifikácia učebných zdrojov bude uvedená v ŠkVP.

Odborná literatúra

V tejto časti sa vypíšu všetky učebnice vrátane elektronických učebníc, ktoré žiak nevyhnutne potrebuje pre štúdium vo vzdelávacom programe, ale môže ich iniciatívne vyhľadať aj v knižnici alebo na internete. Vypíšu sa aj všetky ďalšie učebnice, knihy, príručky, učebné materiály, atď., ktoré žiak môže využiť pri štúdiu. Zároveň sa uvedú aj skopírované učebné texty, ktoré pripravil učiteľ. V takom prípade sa uvedie zdroj, z ktorého sa kopírovalo, autor, vydavateľ a rok vydania. V prípade, ak škola odporúča vyhľadať zdroje v knižnici alebo na internete, je potrebné uvádzať aj miesto zdroja. Pri špecifikácii učebných zdrojov potom treba uviesť, že tieto zdroje sú podporné pri profesionálnom rozvoji žiaka a doplnkový učebný zdroj nájde napr. v školskej (mestskej) knižnici alebo priamo v škole. Môžu to byť rôzne odborné prospekty, časopisy, záverečné a diplomové práce, vedecké články, atď.

Môžeme ich rozdeliť :

1. **Učebné zdroje, určené žiakovi**
   Učebnica, atlas, pracovný zošit, čítanka, doplnková literatúra: (pre žiakov) odborná literatúra pre žiaka, časopisy, atlasy, CD, DVD, nástenné mapy, modely, internet.
2. **Učebné zdroje, určené učiteľovi**
   Odborná literatúra pre učiteľov - metodické príručky, učebnica pre učiteľov, pedagogická a psychologická literatúra (knihy, časopisy), metodické CD, DVD, encyklopédie, vedecké publikácie, internet
3. **Materiálne učebné pomôcky**
   Laboratórne prístroje, aparatúry,
   Didaktická technika, fotoaparát, prehrávač, počítač, dataprojektor, interaktívna tabuľa
4. **Nemateriálne učebné zdroje**
   Žiakove zážitky, skúsenosti. Ale aj učiteľove skúsenosti. Koľkokrát ste použili svoje skúsenosti ako zdroj učenia pre žiakov?

3. MODUL
STANOVENIE VZDELÁVACÍCH VÝSTUPOV, KRITÉRIÍ, METÓD A PROSTRIEDKOV HODNOTENIA

Časová dotácia: 8 hodín (1 deň)
Z toho:
6 hodín priame vzdelávanie
2 hodiny samovzdelávanie

Cieľ: Prehĺbiť vedomosti a zdokonaliť zručnosti a spôsobilosti stanovovať vzdelávacie výstupy v odborných vyučovacích predmetoch, vymedzovať pre ne kritériá, metódy a prostriedky hodnotenia.

Priznaný počet kreditov: 1,6

Učebné zdroje: V rámci výučby frekventanti budú používať *„Metodiku tvorby školských vzdelávacích programov“*

Metodické prístupy a metódy výučby výklad, rozhovor, riadená diskusia, brainstorming, samostatná práca, skupinová práca, samovzdelávanie, názorné metódy, prezentácia, riešenie problémovej situácie, príklady z pedagogickej praxe, písomná práca.

Materiálno – technické prostriedky výučby Pri práci, vzdelávaní a učení sa použije didaktická technika - počítač, premietacie plátno, videoprojektor, ekologická (magnetická) tabuľa, tlačiareň. Frekventanti kurzu budú mať k dispozícii aj učebný materiál.

Obsah vzdelávania:
Vzdelávacie výstupy
Kritériá hodnotenia
Hodnotiaci štandard

	Tematický celok	Téma	
1.	Kritéria na hodnotenie	Tvorba kritérií na hodnotenie výstupov	**4**
2.	Vnútorný systém kontroly a hodnotenia	Hodnotenie žiakov, spôsoby hodnotenia, hodnotiace portfólio Hodnotenie zamestnancov, spôsoby hodnotenia Autoevalvácia školy, SWOT analýza,	**4**
	Spolu		8

Výstup: Po ukončení modulu frekventant vypracuje na základe konkretizácie očakávaných výstupov prace na tému *„Metódy a prostriedky hodnotenia v gymnáziu“*.

Výstupy vzdelávania:

VV1: Vedieť stanoviť vzdelávacie výstupy vo vyučovacom predmete.

VV2: Formulovať kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov.

VV3: Definovať metódy a prostriedky hodnotenia.

Hodnotenie: Frekventanti budú hodnotení na základe nasledujúcich **kritérií hodnotenia:**

- Presnosť vyjadrovania sa.
- Schopnosť aplikácií.
- Schopnosť tvorivosti.
- Správnosť a precíznosť vypracovanej písomnej práce.

Na hodnotenie sa využijú nasledovné prostriedky hodnotenia:

Ústne - riadený rozhovor.

Vizuálne - pozorovanie aktívnosti pri skupinovej práci a samostatnosti pri individuálnej práci a samo vzdelávaní.

Písomná práca *„Metódy a prostriedky hodnotenia **v gymnáziu “***.

Vzdelávací výstup 1:
Vedieť stanoviť vzdelávacie výstupy vo vyučovacom predmete.

Vzdelávacie výstupy sú stanovenia o tom, čo žiak vie, chápe a je schopný urobiť, aby ukončil proces učenia/vzdelávania. Ide o štruktúrovaný popis spôsobilostí (odborné, všeobecné, kľúčové) nevyhnutných pre výkon určitej pracovnej úlohy, činnosti alebo súboru činností.

Vzdelávacie výstupy predstavujú v zjednodušenej forme výkon žiaka. **Výkonový štandard** je základné kritérium úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a schopností. Vymedzuje úroveň významných vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré má žiak podľa očakávania preukázať po ukončení vzdelávania

Vzdelávacie výstupy ako výsledok výučby môžeme stanoviť v priebehu vyučovacieho obdobia na rôznych úrovniach vzdelávania a na konci vzdelávania nasledovne:

- Po ukončení jedného uceleného tematického celku.
- Po ukončení dvoch alebo viac obsahovo príbuzných tematických celkov.
- Po ukončení výučby vo vyučovacom predmete.
- Po ukončení výučby v dvoch príbuzných vyučovacích predmetoch (integrované vyučovanie).
- Po ukončení pracovných činností v rámci komplexnej pracovnej úlohy.
- Ako sumatívny výsledok vzdelávania - na maturitnej skúške.

Samozrejme, že existujú aj ďalšie možnosti. Základnou úlohou a povinnosťou školy je však skontrolovať a zistiť, či žiak zvládol učivo a úlohy, ako ho zvládol a či nie je potrebná podpora na zvýšenie jeho výkonnosti.
Pri stanovovaní vzdelávacích výstupov budeme určovať to, čo od žiaka očakávame. Použijeme pomocné slovo *„Žiak má:“* a stanovíme jeho výkon - čo má vedieť, čo a ako to má vykonať, aké má mať schopnosti, vlastnosti, postoje. Na základe presne stanoveného vzdelávacieho výstupu tieto požiadavky má byť schopný preukázať.

Vzdelávacie výstupy:

- musia odpovedať na otázku, **čo** sa od žiaka očakáva, aby preukázal svoju spôsobilosť a úspešne ukončil svoje štúdium,
- musia odpovedať na otázku, **ako** má žiak vzdelávací výstup zvládnuť,
- sú pre žiakov **jasné a konzistentné**,
- majú **svoju štruktúru** (identickú s výkonovými štandardmi),
- môžu mať vlastné učebné zdroje (pomôcky, prístroje, modely, odborné tabuľky, vlastné práce, atď.).

Úlohy :
Precvičte si s frekventantmi formulácie výkonových štandardov. Použite pri tom revidovanú taxonómiu Anderson-Krathwol z roku 2001.

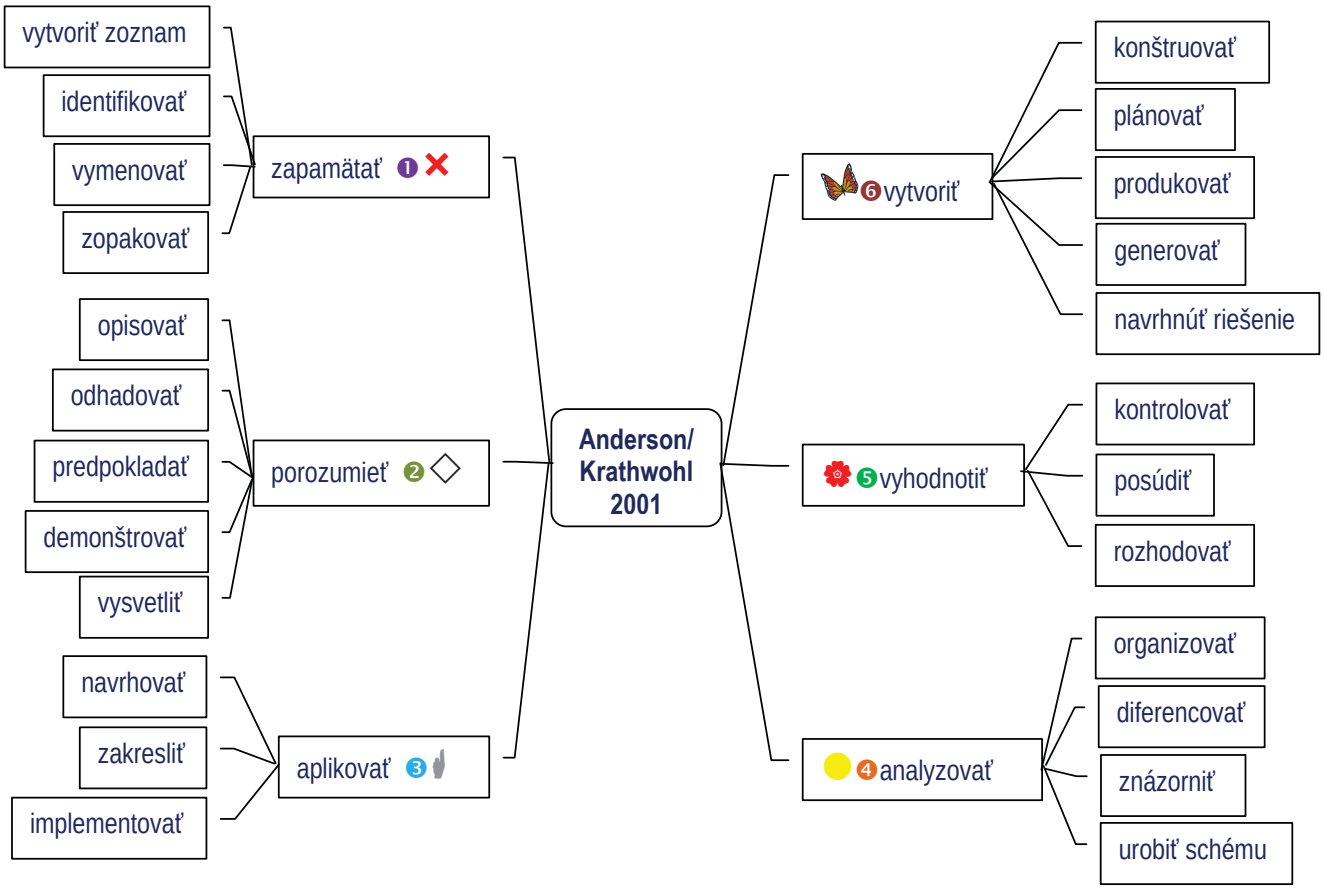

Šesť kategórií dimenzie kognitívneho procesu a príslušných devätnásť kognitívnych procesov (Anderson & Krathwohl 2001, str. 31)

Proces/Kategórie	Alternativne pomenovanie	Vymedzenie a príklady
1. Pamätať	**Vybavovať si relevantní znalosti z dlhodobej pamäte.**	
1.1 Rozpoznávať	Identifikovať	Lokalizovať vedomosť z dlhodobej pamäte, ktoré sú konzistentné s predloženým materiálom (napr. rozpoznať údaje dôležitých historických udalostí).
1.2 Vybavovať si	znova si vybavovať vedomosti z dlhodobej pamäte	Vybaviť si relevantné vedomosti z dlhodobej pamäte.
2. Porozumieť	**Konštruovať význam**	
2.1 Interpretovať	Zjednodušovať Parafrázovať Predstavovať Vysvetľovať	
2.2 Dávať príklady	Ilustrovať Uviesť príklad	Nájsť špecifický príklad nebo ukážku pojmu alebo princípov (napr. dávať príklady z rôznych maliarskych štýlov).
2.3 Klasifikovať	Kategorizovať Zaraďovať	Určiť, kam niečo patrí.
2.4 Sumarizovať	Abstrahovať Zovšeobecňovať	Abstrahovať všeobecné témy alebo hlavne myšlienky.
2.5 Odvodzovať	Vyvodzovať závery Extrapolovať Interpolovať Predpovedať	Vyvodzovať logické závery z predložených informácií (napr. pri učení sa cudzieho jazyka odvodzovať gramatické princípy z príkladov).
2.6 Porovnávať	Rozlišovať Mapovať Priradzovať	Určovať zhody medzi dvoma myšlienkami, objekty a (napr. porovnávať historické udalosti so súčasnou situáciou).
2.7 Vysvetľovať	Vytvárať modely	Vytvárať model systému príčin a následkov.
3. Aplikovať	**Previesť alebo použiť určitý postup v danej situácii.**	
3.1 Prevádzať	Uskutočniť	Použiť postup v známej úlohe.
3.2 Realizovať	Použiť	Použiť postup v neznámej úlohe.
4. Analyzovať	**Rozobrať celok do základných zložiek a určiť, ktoré časti k sebe patria, aká je celková štruktúra a aký majú účel.**	
4.1 Rozlišovať	Robiť rozdiely Rozoznávať Zameriavať sa Vyberať	Rozlišovať medzi relevantnými a nerelevantnými časťami alebo medzi dôležitými a nedôležitými časťami ukazovaného celku (napr. rozlišovať medzi relevantnými a nerelevantnými číselnými údajmi v slovnej matematickej úlohe).
4.2 Usporiadať	Nájsť súdržnosť Integrovať Načrtnúť Oddeliť Štruktúrovať	Určiť, ako prvky vyhovujú alebo ako fungujú v rámci štruktúry.
4.3 Prisudzovať		Určiť názor, predsudok, hodnoty alebo zamýšľanú podstatu predkladaného materiálu.

5. Hodnotiť	**Vytvárať hodnotenia na základe kritérií a štandardov.**	
5.1 Kontrolovať	Usporiadať (aby sa mohlo skontrolovať) Zisťovať Monitorovať Testovať	Zistiť rozpory alebo omyly v postupe alebo výsledku;
5.2 Kritizovať	Hodnotiť	Zistiť nesúlad medzi výsledkom a vonkajšími kritériami.
6. Tvoriť	**Skladať elementy dohromady tak, aby vytvorili koherentný alebo funkčný celok; reorganizovať elementy do nového usporiadania/vzorcov alebo novej štruktúry.**	
6.1 Generovať	Stanovovať hypotézy	stanoviť hypotézy vo vzťahu k pozorovanému javu.
6.2 Plánovať	Navrhovať	Vytvoriť postup, ktorý vedie k úspešnému vyriešeniu úlohy.
6.3 Budovať	Skonštruovať	Vytvoriť nový výtvor.

V správne zostavenom vzdelávacom štandarde sa požiadavky rozložia do jednotlivých políčok.

Pozrite sa s frekventantmi aj na formulácie jednotlivých požiadaviek vzdelávacieho štandardu a pokúste sa niektoré zaradiť do uvedenej dvojdimenzionálnej tabuľky.

Miera zaplnenia jednotlivých políčok závisí od predmetu a ročníka.

	zapamätať	**porozumieť**	**aplikovať**	**analyzovať**	**hodnotiť**	**tvoriť**
fakty						
pojmy						
procesy						
metakognície						

Vzdelávací výstup 2:
Formulovať kritériá hodnotenia vzdelávacích výstupov.

Neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu je kontrola a hodnotenie výkonov žiaka v rámci všetkých činností, ktoré vykonáva. Cieľom hodnotenia je poskytnúť žiakovi spätnú väzbu, prostredníctvom ktorej získava informácie o tom, ako danú problematiku zvláda, ako dokáže zaobchádzať s tým, čo sa naučil, v čom sa zlepšil a v čom má ešte nedostatky. Hodnotenie žiaka vychádza z jasne stanovených cieľov a konkrétnych kritérií, ktorými sa dá jeho výkon zmerať. Preto neoddeliteľnou súčasťou hodnotenia musí byť aj konkrétny návod, ako má žiak postupovať, aby svoje nedostatky odstránil. Funkcie, spôsoby, formy a postupy hodnotenia sú uvedené v ŠVP.

Hodnotenie je jednou z najvýznamnejších činností kontroly vyučovacieho procesu, ktorou sa zisťujú a posudzujú výsledky vyučovacieho procesu. Kontrola vyučovacieho procesu sa skladá z nasledovných činností:

a) **Zisťovanie výsledkov** vyučovacieho procesu: preverovanie alebo skúšanie žiakov, počas ktorého meriame ich výkon a zisťujeme, čo žiak vie a čo nevie, alebo čo má vedieť, ako sa má zlepšiť v porovnaní sám so sebou alebo s kolektívom. Ide o zisťovanie stupňa dosiahnutia cieľov vyučovacieho procesu – **skúšanie žiakov**.

b) **Posúdenie výsledku** vyučovacieho procesu: hodnotenie, čiže porovnanie výsledkov činnosti žiaka zisteným preverovaním podľa určených požiadaviek, noriem, vzorcov, atď. – **hodnotenie žiakov**.

Hodnotenie žiakov sa vyjadruje rôznymi formami: slovom, číslom, známkou.
Učitelia by mali dbať na to, aby prostredníctvom hodnotenia nedochádzalo k rozdeľovaniu žiakov na úspešných a neúspešných, schopných a neschopných (ako to vidíme na viacerých školách). Hodnotenie by nemalo byť primárne zamerané na porovnávanie jednotlivca s jeho spolužiakmi, malo by sa sústrediť na individuálny pokrok každého žiaka, resp. na hodnotenie podľa dopredu stanovených požiadaviek – kritérií. Neoddeliteľnou súčasťou hodnotenia žiaka je aj jeho správanie, prístup a postoje. Hodnotenie nikdy nesmie viesť k znižovaniu dôstojnosti, sebadôvery a sebaúcty žiaka.
Hlavným cieľom pedagogickej práce by sa teda malo stať utlmovanie motivácie prostredníctvom známok (učenie sa pre známky), ktorá sa považuje za škodlivú nielen vo vzťahu k učebným výsledkom, ale hlavne vo vzťahu k študijným návykom a osobnej ašpirácii, ale naopak, je nevyhnutné posilňovať motiváciu vnútornú, ktorá je podporovaná vytváraním adekvátneho obrazu o žiakoch, stanovením jasného očakávania, akceptovaním ich osobných a vzdelávacích potrieb, sociálnych vzťahov, eliminovaním nudy a strachu, bezradnosti pri riešení problémov a pod.
Dôkazom dosiahnutia výkonového štandardu je objektívne, validné a reliabilné hodnotenie na základe spoľahlivých kritérií, prostriedkov a postupov hodnotenia, ktorým sa overí dosiahnutie všeobecného a špecifického cieľa – **hodnotiaci štandard**.
Hodnotiaci štandard definuje súbor kritérií, organizačných a metodických postupov na overenie dosiahnutých výkonových štandardov. Vzťahuje sa priamo na kompetencie. Zahŕňa:

- Kritériá hodnotenia.
- Prostriedky a postupy hodnotenia.
- Organizačné a metodické pokyny pre sumatívne hodnotenie (maturitné, záverečné a absolventské skúšky) predstavujú súbor pravidiel a predpisov v rámci platnej legislatívy.

Kritériá hodnotenia predstavujú súbor všeobecne platných kritérií pre jednotlivé spôsoby hodnotenia a musia byť súčasťou učebných osnov vyučovacích predmetov a sumatívneho hodnotenia (o kritériách hodnotenia sme už podrobne hovorili). Kritériá hodnotenia by sa mali spracovať tak, aby zohľadňovali maximálne možnosti žiaka. Vypracujú sa pre oblasť všeobecných, odborných a kľúčových kompetencií žiaka.

Kritériá hodnotenia budú zisťovať, či žiak vzdelávací výstup/výkonový štandard zvládol alebo nie. Musia byť vždy zamerané na stanovené vzdelávacie výstupy. Pokiaľ výkonové štandardy stanovujú, čo má žiak vedieť, urobiť, aké má mať postoje, hodnotovú orientáciu a pod., kritériá stanovujú, ako a podľa čoho sa pozná, či si žiak naozaj tieto kompetencie osvojil.

Na **stanovenie kritérií hodnotenia** snažte sa uplatňovať nasledujúce **usmernenia:**

Každé stanovenie sa začína **aktívnym slovesom v minulom čase**.

Kritérium musí byť merateľné a hodnotiteľné platnými a spoľahlivými metódami.

Kritérium hodnotenia musí byť jasné a jednoznačné**.**

Kritérium hodnotenia sa zameriava na proces a výsledok**, ktorý musí žiak preukázať.**

Kritérium zamerané na výsledok **bude vo svojom stanovení uvádzať** za slovesom prídavné meno **konkretizujúce daný výsledok.**

Kritérium zamerané na proces **bude vo svojom stanovení uvádzať** za slovesom príslovku **konkretizujúcu daný proces.**

Pri stanovovaní kritérií hodnotenia zohľadňujte nasledujúce **odporúčania**:

Konkrétnosť – musí sa jasne a konkrétne vymedziť, čo sa bude od hodnoteného žiaka vyžadovať.

Kritériá musia byť natoľko konkrétne, aby rôzni skúšajúci dospeli k porovnateľným výsledkom hodnotenia výkonov žiaka, aby sa zabezpečila objektívnosť a spravodlivosť hodnotenia.

Závažnosť a relevantnosť – pri hodnotení vymedzujeme iba tie dôležité kritériá, ktoré sú v úzkom vzťahu s hodnoteným výkonom. Neopodstatnené kritériá by mohli viesť k neadekvátnemu a nepreukázanému hodnoteniu.

Zameranie – kritériá by mali byť zamerané na:

- proces,
- výsledok,

ktoré má žiak preukázať. Jedno kritérium môže zisťovať súbežne proces aj výsledok. Musíme však vždy prihliadať na formuláciu očakávaného výkonu.

Objektivita – každé kritérium by malo byť formulované tak, aby mohlo byť overené a aplikované pri každom hodnotení rovnako, aby umožnilo používať objektívne metódy hodnotenia.

Zrozumiteľnosť a kvalita – kritérium musí byť zrozumiteľné, jednoznačné, nesmie pripustiť rôzne výklady. Malo by zahŕňať aj určenie kvality:

- Kritériá hodnotenia **zamerané na výsledok** používajú vo svojom stanovení prídavné meno hneď za slovesom, ktoré určuje charakteristické rysy výsledku. Napr. *„Žiak zvolil **vhodné** meradlá pre zadané meranie“*, *„Žiak zostavil **funkčné** zapojenie elektrických obvodov“* alebo *„Žiak zvolil **potrebné** množstvo surovín na prípravu pšeničného chleba“*.
- Kritériá hodnotenia **zamerané na proces** oceňujú kvalitu formou použitej príslovky. Napr. *„Žiak **spoľahlivo** vykonal vetný rozbor“*, *„Žiak **presne** odčítal zo stupnice namerané hodnoty a zaznamenal ich v správnych jednotkách“* a pod.

Nezávislosť – kritériá, ktoré patria k určitému výkonu je dôležité stanoviť tak, aby boli relatívne nezávislé od ostatných výkonov, aby mali vypovedateľnú hodnotu iba k určitému výkonu.

Vzdelávací výstup 3:
Definovať metódy a prostriedky hodnotenia.

Vnútorný systém kontroly a hodnotenia sa uskutočňuje v troch oblastiach. Keďže všetky oblasti hodnotenia súvisia s cieľom našej práce, uvedieme všetky tri. Dôležité pri tvorbe školského vzdelávacieho programu je vypracovať si systém, kedy budete hodnotiť jednotlivé oblasti, akými nástrojmi.

1. Hodnotenie výchovno-vzdelávacej práce žiakov a vyhodnotenie výsledkov ich činnosti ako aj vyhodnotenie ich výsledkov
2. Hodnotenie zamestnancov
3. Hodnotenie školy – externé alebo interné
4. Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov

Cieľom **hodnotenia práce žiakov a priebežného vyhodnocovania ako aj záverečného vyhodnocovania vzdelávacích výsledkov žiakov** v škole je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky, kde má rezervy a aké sú jeho pokroky. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.
Cieľom je zhodnotiť prepojenie vedomostí so zručnosťami a spôsobilosťami.

Hodnotenie vykonáva podľa úrovne dosiahnutých výsledkov

- slovným hodnotením
- klasifikáciou
- kombináciou klasifikácie a slovného hodnotenia
- hodnotiacim portfóliom

Hodnotenie zamestnancov

Hodnotenie zamestnancov môže byť v troch etapách

Na čo sa zamerať pri hodnotení učiteľa?

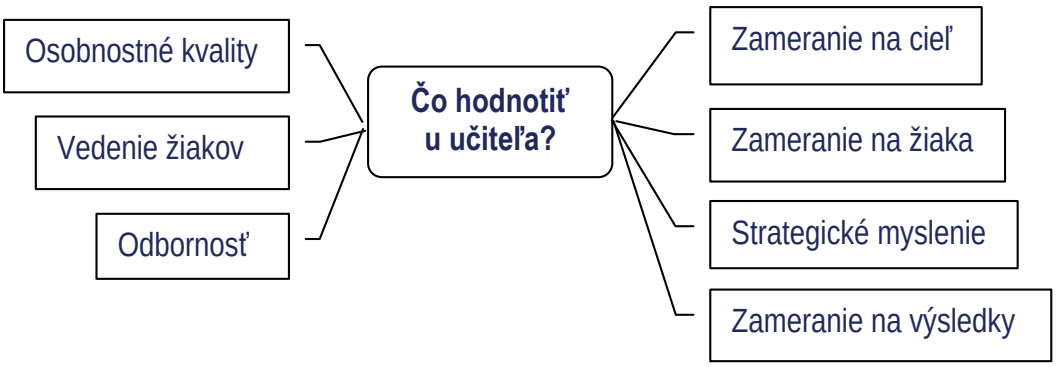

Hodnotenie zamestnancov môže byť v troch etapách:

Predpoklady efektívneho systému hodnotenia:

- Model hodnotenia má podporu vedenia, je akceptovaný zamestnancami
- Je v súlade s kultúrou školy
- Podporuje ciele školy ako organizácie a zodpovedá jej stratégiám
- Má jasné kritériá a je administratívne nenáročný
- Je zároveň hodnotiaci, ale aj rozvíjajúci
- Je nepretržitý, to znamená buď priebežne alebo pravidelné monitorovanie
- Je vyhodnocovaný (dôležité je aj hodnotenie hodnotiaceho systému) (podľa Hroníka, str.86)

Pri zavádzaní systému hodnotenia si treba odpovedať na niekoľko otázok:

- Koho a čo budeme hodnotiť?
- Ako a čím (systém a metódy)?
- Ako bude systém zavádzaný - naraz alebo postupne?
- Kto ho bude robiť a akú bude mať kvalifikáciu?
- Ako bude zaistená nezávislosť a nestrannosť (spravodlivosť)?
- Ako zabezpečiť prijatie systému a dôveru v neho?
- Ako bude hodnotenie dokumentované?
- Kto a ako bude kontrolovať kvalitu systému?

Určenie krokov pri vytvorení systému:

- určenie výkonnostných požiadaviek, oblasti hodnotenia,
- výber vhodných metód,
- príprava hodnotiteľov,
- prediskutovanie metód so zamestnancami,
- hodnotenie podľa daných kritérií.

Hodnotenie zamestnancov si môže stanoviť škola. Je možné si napríklad najprv stanoviť oblasti, v ktorých budeme hodnotiť zamestnanca tzv. jeho kompetenčný model. Námetov, čo môže byť kompetenčný model zamestnanca si každý podnik vytvára sám.

Kompetencie učiteľa	Charakteristika
Odborné vedomosti a zručnosti	dokonale ovláda svoje predmety
Zameranie na žiaka	pozná žiakov, analyzuje ich potreby a záujmy, vie si pripraviť učebné stratégie na základe toho, aby motivoval žiakov, a tým dosiahol výborné výsledky, využíva spätnú väzbu k zlepšovaniu procesu
Zameranie na výsledky	má jasne stanové ciele, čo chce so žiakmi dosiahnuť, aby žiaci dosiahli čo najlepšie výsledky a kompetencie, v čom chce škole pomôcť
Strategické myslenie	uvedomuje si širší kontext svojej práce v triede so záležitosťami školy, regiónu, ale aj celoslovenského vzdelávania (využívanie výsledkov medzinárodných meraní), prispieva k novým nápadom
Vedenie ľudí	buduje výkonné tímy nielen v triede, ale aj v škole so spolupracovníkmi, aktívne rozvíja schopnosť ľudí prostredníctvom náročných úloh, cieľov, spätnej väzby, vedie a motivuje ľudí aj menej výkonných
Osobnostné kvality	snaží sa rozvíjať v odborných a pedagogických záležitostiach, má dobré vzťahy s kolektívom, vie jasne a účinne komunikovať so žiakmi, je osobne bezúhonný

V školskom vzdelávacom programe si uveďte, na čo sa bude zameriavať vaše hodnotenie zamestnancov, kedy a akým spôsobom ho budete realizovať.

Hodnotenie žiakov a autoevalvácia školy

Organickou súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu prebiehajúceho v škole sú činnosti spojené s poskytovaním spätnej väzby žiakom, ich hodnotením a sebahodnotením, ako aj s autoevalváciou práce školy ako celku. ***Hodnotenie žiakov*** uskutočňujú učitelia bežne počas celého školského roku, ale vzhľadom na nové prístupy a obsah vzdelávania je potrebné zmeniť aj prístup k hodnoteniu žiakov, používať aj inovované postupy a metódy hodnotenia.

a) Aké má byť hodnotenie žiakov v škole?

Vo všeobecnosti v našich školách prevláda normatívne a sumatívne hodnotenie založené na porovnávaní jednotlivých žiakov v triede, častokrát bez toho, aby pochopili, prečo sú pri riešení niektorých úloh, problémov neúspešní, bez toho, aby mohli nachádzať cesty k zlepšeniu. V priebehu hodnotenia je príliš veľký dôraz kladený na kognitívnu oblasť. Neraz dochádza k situácii, že sa žiaci stávajú iba pasívnymi objektmi hodnotenia, nemajú možnosť sa na hodnotení podieľať a často ani pochopiť, podľa akých meradiel ich učiteľ posudzuje. Hodnotenie dosahovaných výsledkov je príliš všeobecné, čím sa informačná hodnota úspechov aj neúspechov žiaka výrazne znižuje.

Pre nový typ vzdelávania (ktoré by logicky malo „vyvstať“ z reformy nášho výchovno-vzdelávacieho procesu) v škole (ale nielen v nej) je vhodné najmä formatívne, krite-

riálne a autentické hodnotenie. Má sa realizovať prostredníctvom spätnej väzby, byť pravdivé, ale neohrozujúce, budovať na dôvere medzi učiteľom a žiakom (učiteľom-rodičom, žiakom-žiakom). Okrem klasifikácie pomocou päťstupňovej škály, slovného hodnotenia, kombinovaných foriem hodnotenia, sa môže stať hodnotenie vypracovaných alebo vyriešených aplikačných úloh súvisiacich s kľúčovým učivom (témou), Gardnerovou teóriou viacnásobných inteligencií a revidovanou Bloomovou taxonómiou vzdelávacích cieľov. Prínosom pre žiakov by bolo posudzovanie konkrétnych prác, portfólií, projektov, praktických činov, dramatizácií, prípadových štúdií. Takýto spôsob evalvácie je však nemysliteľný bez zmeny prístupov a zmeny vyučovacích metód.

Slovné spojenie **pedagogická evalvácia** znamená v pedagogike zisťovanie, porovnávanie a vysvetľovanie skutočností, ktoré charakterizujú stav, kvalitu, efektívnosť vzdelávacej sústavy. Zahŕňa v sebe hodnotenie vzdelávacích procesov, hodnotenie vzdelávacích projektov, hodnotenie vzdelávacích výsledkov, hodnotenie učebníc a podobne. Pedagogická evalvácia je dôležitá predovšetkým v súvislosti s korekciou a inováciou vzdelávacej sústavy, pre stratégie plánovania jej rozvoja. Opiera sa o rozsiahlu vedeckú základňu – o edukometriu, o efektívnosť vzdelávania a iné. (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, 1995 s. 146). Zmyslom pedagogickej evalvácie je poskytovať hodnotiace informácie o celej pedagogickej realite a aj k takémuto hodnoteniu by sme mali (mohli?) v budúcnosti dospieť. Pedagogickú evalváciu v celej svojej šírke a zložitosti potrebujeme „ako soľ“.

b) Vymedzenie pravidiel hodnotenia žiakov v ŠkVP

C**ieľom** hodnotenia je poskytnúť spätnú väzbu žiakovi, učiteľovi, škole ako celku i rodičom. Súčasťou hodnotenia je motivácia žiakov do ďalšej práce a v prípade problémov návod na ich odstránenie.

Prostredníctvom hodnotenia získavajú všetci zainteresovaní informáciu o tom:

- ako žiaci ovládajú stanovené ciele,
- v čom sa žiaci zlepšili,
- v čom sa žiaci majú ešte zlepšiť,
- ako dokážu žiaci používať to, čo sa naučili,
- či výchovno-vzdelávacie metódy a postupy boli správne.

Hodnotenie smerujeme k tomu, aby aj samotní žiaci dokázali objektívne posúdiť a **hodnotiť svoju prácu**, vynaložené úsilie, rezervy a tiež hodnotiť prácu svojich spolužiakov.

Správne hodnotenie je vždy:

jednoznačné/objektívne
zrozumiteľné
vecné/doložiteľné faktami
všestranné
efektívne/nikoho neobťažuje
hodnotí to, na čom boli obe strany dohodnuté.

Metódy a prostriedky hodnotenia vymedzujú cesty a spôsoby overovania kompetencií a špecifických cieľov výučby. Odporúčame ich uvádzať vo vzťahu k vzdelávacím výstupom. Štandardne sa pripravujú spolu pri stanovení vzdelávacích výstupov – výkonových štandardov. Je to nevyhnutné, aby sme mohli zistiť, či si žiak osvojil predpísaný výkon na požadovanej úrovni, či vykonal správne danú činnosť (prácu, výrobok, ...) alebo či má požadované schopnosti a postoje, musíme k stanoveným vzdelávacím výstupom určiť, na základe akej metódy preveríme výkon žiaka a aké prostriedky hodnotenia sú najvhodnejšie.

Pravidlá hodnotenia žiakov

Najvýraznejšia zmena v reforme vzdelávania spočíva v tom, že hodnotenie sa vzťahuje predovšetkým na hodnotenie **očakávaných vzdelávacích výstupov**, ktoré sú formulované výkonovými štandardmi. V pravidlách hodnotenia si musíte:

- vymedziť spôsoby hodnotenia,
- stanoviť kritériá hodnotenia.

Pravidlá hodnotenia sa musia vypracovať na celé obdobie vzdelávania (pre všetky ročníky) a musia byť v súlade s jeho cieľmi, výchovnými a vzdelávacími stratégiami v rámci jednotlivých predmetov. Sú určené všetkými učiteľmi a na úrovni ŠkVP sú tak záväzné.

Cieľom **hodnotenia žiaka v škole** je poskytnúť žiakovi a jeho rodičom spätnú väzbu o tom, ako žiak zvládol danú problematiku, v čom má nedostatky a kde má rezervy. Súčasťou hodnotenia je tiež povzbudenie do ďalšej práce, návod, ako postupovať pri odstraňovaní nedostatkov.

Hodnotenie má byť objektívne s jasnými kritériami hodnotenia, ktoré sa odvíjajú od možností žiakov, jeho veku a danej situácie.

Hodnotenie prebieha v troch rovinách. Učiteľ hodnotí žiaka vzhľadom na očakávané vzdelávacie výstupy a kompetencie podľa kritérií hodnotenia (hodnotenie absolútneho výkonu – sumatívne priebežné a záverečné hodnotenie), porovnáva jednotlivých žiakov v triede (hodnotenie relatívneho výkonu) a hodnotí vlastný pokrok žiaka (porovnáva súčasný výkon s výkonom v predchádzajúcom období). Súčasťou hodnotenia má byť aj sebahodnotenie žiakov, ich schopnosť posúdiť svoju vlastnú prácu, vynaložené úsilie, osobné možnosti a rezervy.

Pri hodnotení žiakov sa podľa povahy predmetu zameriame predovšetkým na:

1. **Hodnotenie vo vyučovacom predmete s prevahou teoretického zamerania.**
   Hodnotíme hlavne ucelenosť, presnosť, trvalosť osvojenia požadovaných poznatkov, kvalitu, rozsah získaných spôsobilostí, schopnosť uplatňovať osvojené poznatky a zručnosti pri riešení teoretických a najmä praktických úloh, pri výklade a hodnotení spoločenských a prírodných javov a zákonitostí. Posudzuje sa kvalita myslenia, jeho logika, samostatnosť a tvorivosť, aktivita v prístupe k činnostiam, záujem o tieto činnosti a vzťah k týmto činnostiam, výstižnosť a odborná jazyková správnosť ústneho a písomného prejavu, kvalita výsledkov činností, osvojené metódy samostatného štúdia.

2. **Hodnotenie vo vyučovacom predmete s prevahou praktického zamerania.**
   Hodnotí sa vzťah k práci, pracovnému kolektívu a praktickým činnostiam, osvojenie praktických zručností a návykov, ovládania účelných spôsobov práce, využívanie získaných

teoretických vedomostí v praktických činnostiach, aktivita, samostatnosť, tvorivosť, iniciatíva v praktických činnostiach, kvalita výsledkov činnosti, organizácia vlastnej práce a pracoviska, udržiavanie poriadku na pracovisku, dodržiavanie predpisov a bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci, starostlivosť o životné prostredie, hospodárne využívanie surovín, materiálov a energie.

3. **Hodnotenie vo vyučovacom predmete s prevahou výchovného zamerania.**
   Hodnotíme hlavne tvorivosť a samostatnosť prejavu, osvojenie potrebných vedomostí a zručností, ich tvorivú aplikáciu, poznávanie zákonitostí daných činností a ich uplatňovanie vo vlastnej činnosti, kvalitu prejavu, vzťah žiaka k činnostiam a jeho záujem o tieto činnosti, estetické vnímanie, prístup k umeleckému dielu a estetike spoločnosti, rešpekt k tradíciám, kultúrnemu a historickému dedičstvu našej krajiny, aktívne zapojenie sa do kultúrneho diania a športových akcií.

Každá škola by si mala vytvoriť jasné a objektívne pravidlá hodnotenia, ktoré sa týmto stanú záväzné. Nasledujúce pravidlá sú platné pre celé obdobie vzdelávania žiaka a sú v súlade so spoločenskými výchovnými a vzdelávacími stratégiami na úrovni školy:

a) Hodnotenie zameriavame a formulujeme pozitívne.
b) Žiak sa hodnotí podľa miery splnenia daných kritérií.
c) Známka z vyučovacieho predmetu nezahŕňa hodnotenie správania žiaka.
d) Vyučujúci klasifikujú iba prebrané a precvičené učivo.
e) Žiak má dostatok času na učenie, precvičovanie a upevnenie učiva.
f) Podklady pre hodnotenie a klasifikáciu získava vyučujúci hlavne: sledovaním výkonov a pripravenosti žiaka na vyučovanie, rôznymi druhmi písomných prác, analýzou výsledkov rôznych činností žiakov, konzultáciami s ostatnými vyučujúcimi a podľa potreby s psychologickými a sociálnymi pracovníkmi.
g) Pri klasifikácii používa vyučujúci platnú klasifikačnú stupnicu.
h) Výsledky žiakov posudzuje učiteľ objektívne.
i) V predmete, v ktorom vyučujú viacerí učitelia, je výsledný stupeň klasifikácie stanovený po vzájomnej dohode.
j) Písomné práce sú žiakom oznámené vopred, aby mali dostatok času na prípravu.
k) Významným prvkom procesu učenia je práca s chybou.

Spôsoby a kritériá hodnotenia sa musia podrobne rozpracovať a špecifikovať na úrovni jednotlivých učebných osnov vyučovacích predmetov. Osobitnú pozornosť venujte spôsobom a kritériám v oblasti sumatívneho hodnotenia – záverečné, maturitné a absolventské skúšky. Sumatívne hodnotenie záverečných, maturitných a absolventských skúškach podrobne rozpíšete v závere ŠkVP.

Úlohy:

1. **Prečítajte si nasledovnú štúdiu a o danej situácii diskutujte:**
   Celkovo neúspešná žiačka bola na žiadosť školy vyšetrovaná v pedagogicko-psychologickej poradni. Pretože škola vo svojom posudku popisovala jej neúspechy požiadala poradňa triednu učiteľku o nasledujúcu dodatočnú informáciu: Radi by sme vedeli, ako sa správa v situácii úspechu.“ Odpoveď školy: „ To nemôžeme uviesť, pretože táto žiačka nikdy žiadny úspech v učení a školskej práci nemala.“
   (Kolář, Šikulová, 2005, str. 114)
2. **Žiaci pred polrokom požadovali, aby im pani učiteľka povedala, akou známkou ich bude hodnotiť na vysvedčení. K tomu bol zaznamenaný tento rozhovor. Učiteľka: „Vojto, priemer ti vychádza niečo viac ako 1,5. Ja ti teraz na polroku pridám, aby si vedel, že oceňujem tvoje úsilie, tvoju prácu a napíšem ti na vysvedčení jedničku. Ale keď to na konci roka budem potrebovať, a ty zaspíš na vavrínoch, tak ti to pridanie odpočítam a možno, že to potom bude horšie ako jednička.“**
   Žiak: „ Pani učiteľka, a nemohli by ste mi to pridanie nechať na koniec roka? Teraz mi dajte dvojku a mne potom na konci roka vyjde s vašim pridaním jednotka. A na konci roka je jednička lepšia.“
   (Kolář, Šikulová, 2005, str. 96)
3. **Zostavte si svoje vlastné portfólio z prác, ktoré robíte na tomto školení.**

Autoevalvácia školy na hodnotenie kvality školy. Môžeme ju chápať ako nepretržitú snahu o zlepšenie práce školy, ktorá pramení z vnútra a prejavuje sa diskusiou a spoločným zvažovaním úloh a problémov, ktoré je potrebné riešiť. Ide o vlastnú naplánovanú hodnotiacu činnosť zameranú na hodnotenie celkovej práce školy za účelom jej skvalitnenia v rámci školského vzdelávacieho programu.

Autoevalvácia školy je systematický, pravidelný a štruktúrovaný proces, v ktorom škola zhromažďuje a vyhodnocuje údaje o svojej činnosti. Je to priebežná diskusia o tom, čo sa v škole deje, čo bolo „dobré“ a treba v tom pokračovať, čo bolo „zlé“ a treba to napraviť. Môže poskytnúť odpovede na otázky:

1. Aká škola je kvalitná?
2. Má význam poznať, aká je naša škola?
3. Nestačí škole len hodnotenie zvonku (inšpekcia, hodnotiace správy školy,…)?
4. Ako spoznáme (riaditeľ a učitelia), že naša škola je skutočne kvalitná?
5. Aké metódy a techniky môžeme (riaditeľ, učitelia) použiť, aby sme získali poznanie o kvalite vlastnej školy?
6. Ktoré prejavy a výsledky života školy sú skutočne rozhodujúce pre jej kvalitu?
7. Ako získané poznatky využiť pri ďalšom skvalitnení práce školy? (upravené podľa Pavlov, 1999)

Vo vnútornej autoevalvácii školy si škola v ŠkVP stanoví ciele a kritériá autoevalvácie zamerané na hodnotenie procesov prebiehajúcich vo vnútri školy, metód a foriem práce učiteľov, riadenia apod. Používa individuálny vzťahový rámec - založený na posudzovaní zlepšenia školy v čase. V súvislosti s týmto krokom si škola vymedzí nástroje, ktoré hodlá používať a evalvačnú činnosť si časovo rozplánuje. Medzi efektívne nástroje patrí SWOT analýza a dotazníková metóda.

Cieľom hodnotenia školy je, aby žiaci, ich rodičia, región získali dostatočné a hodnoverné informácie o tom, ako zvládajú požiadavky na ne kladené. A aj preto, aby celá pedagogická aj nepedagogická verejnosť vedela, ako škola dosahuje ciele.
Dôraz je kladený na dve veci:

- konštatovanie úrovne stavu,
- zisťovanie súvislostí a okolností, ktoré výsledný stav ovplyvňujú.

Má evalvácia školy zmysel a ak áno, tak v čom?

Úlohy:

1.Prečítajte si nasledujúce ukážky z knihy Jarosláva Žáka: Študáci a kantoři. Porovnajte so svojou školou. V niektorých bodoch sa to podobá ešte na vašu školu a vašich učiteľov?

Kto z nás by nemal rád tento starý film? Každý rok sme sa tešili na nezbedníctva Čuřila a držali mu palce v boji s prísnymi učiteľmi a rozhorčovali sa, keď žiaka Benetku vylúčili zo školy, pretože dokázal povedať svoj názor na školu. Uvedomovali sme si, že vyučovacie metódy učiteľov na vyučovacích hodinách nie sú správne, ale vedeli sme aj to, že takéto metódy aj po mnohých rokoch v našej škole zostávajú. Zamyslime sa, v čom by sme mohli ešte prirovnať súčasnú školu k vtedajšej. Alebo sa už úplne zmenila?
Film bol natočený podľa knihy Jaroslava Žáka Študáci a kantoři v roku 1937. Pozrime sa na

niekoľko úryvkov z tejto knihy, ktorú v roku 2005 vydalo nakladateľstvo Pavel Dobrovský-BETA.

Ako vyzerali prestávky?

„Nezasvätení laici a vrchní školskí odborníci sa domnievajú, že vyučovacie hodiny sú vyplnené intenzívnou prácou, po ktorej je nutné načerpať nové sily, na čo sú určené prestávky. Odtiaľ klamný názor, že žiaci cez prestávku odpočívajú, desiatujú a čerpajú sily, vitamíny, prípadne kyslík v školskej záhrade. V skutočnosti je prestávka dobou horúčkovitej činnosti. Za niekoľko minút musí žiak opísať matematické alebo iné cvičenie, ktoré si zabudol doma vypracovať, vstrebať do seba desať stránok dejepisného opakovania, našprtať 20 nepravidelných slovies, pripraviť ťaháky, a tak podobne“.

„Naproti tomu, cez hodiny odpočíva po vysilujúcej prestávkovej práci, rozmýšľa alebo číta pod lavicou. Tu musíme, hoci neradi, zaznamenať smutný fakt, že niektorí nesvedomití učitelia ustavične odpočívajúcich žiakov rušia vyvolávaním, napomínaním, skúšaním, alebo revom a púšťaním hrôzy. Často sa stane, že po celú dobu študent ani len oko nezažmúri pre hluk a pekelný lomoz, spôsobovaný bezohľadným učiteľom“. (str.76-78)

A čo triedne knihy?

„Zápisy do triednej knihy sú jedinou zbraňou profesorov, ktorí vyučujú predmety, ktoré sa neznámkujú. Tu sa osvedčuje tento druh trestu ako núdzová výpomoc k udržaniu akéhosi poriadku na hodine, pretože inak by nastali v triede pomery, pripomínajúce mexickú revolúciu.“ (str. 111)

A čo učebnice?

„V knihe je 40 husto potlačených stránok, do ktorých vniesol nejaký pracovitý odborník cenné výsledky svojho dlhodobého bádania. Odborníci totiž, ktorí zostavujú učebnice, nevzali doteraz na vedomie, že okrem ich vedeckého koníčka má úbohý stredoškolák ešte desať iných predmetov“. (str.115).

Všetky nové objavy, výboje, a triumfy vedy sa jednoducho pripoja k starej látke - kedysi sto, teraz tristo strán, ráčte si nezáväzne prezrieť náš bohatý sklad stredoškolskej učenosti.“ (str.116)

Ak ste si to prečítali, čo z tohto vidíte ešte vo vašej škole? Ak nič, tak ste už správna škola a možno túto metodiku už nepotrebujete a tak si ju skôr prečítajte ako záujmovú literatúru.

2. Doplňte do tabuľky SWOT analýzy pozorovania z vašej školy.
Napríklad

silné stránky	**slabé stránky**
Kvalifikovaný pedagogický zbor	Zlé materiálne vybavenie
príležitosti	**ohrozenia**
Zvýšiť kvalitu vzdelávania	Učitelia odídu do lepšie vybavených škôl

LITERATÚRA:

ADAIR, J. 2007. Jak se správně rozhodovat a řešit problémy. Computer Press, a.s. Brno.

BROMME, R.2008. Pedagogical content knowlede jako konceptuální východisko pro výzkum moudrostí praktiků. In.: Metodologické problémy výzkumu didaktických znalostí obsahu. Paido str. 9-16

DELORS, J a kol. Učení je skryté bohatství. Zpráva Mezinárodní komise UNESCO „ Vzdělání pro 21. století“. Praha. Ústav výzkumu a rozvoje školství. 1997

GARDNER,H: DIMENZE MYŠLENÍ. PORTÁL.PRAHA 1999.ISBN 80-71-78-289-3

GOLDBERG.E.: Paradox moudrosti. Karolinum Praha200. ISBN 80-246-1090-6

HRONÍK, F.2006. Hodnocení pracovníku. Grada Publishing. Praha

JANÍK. T.2007. Co rozumět termínem pedagogical content knowledge, In: Janík, T.: Pedagogical Content Knowledge nebo Didaktická znalost obsahu. Paido Brno. str. 23- 40

JANÍK, T. 2008. Zkoumaní didaktických znalostí obsahu: vybrané přístupy , metody a techniky. In: Pedagogical content knowlede jako konceptuální východisko pro výzkum moudrostí praktiků. In.: metodologické problémy výzkumu didaktických znalostí obsahu . Paido 2008. Str. 25-35

KANSANEN, P.2007 Oborové didaktiky jako základ znalostní báze pro učitele –nebo tomu budeme raději říkat pedagogical content knowledge? In: Janík, T.: Pedagogical Content Knowledge nebo Didaktická znalost obsahu. Paido Brno.

KYRIACOU, CH: 2008. Klíčové dovednosti učitele. Praha Portál.

Levčíková, M, Domancová, I.2008. Vzdelávanie žiakov so špeciálnymi potrebami. In: Školský vzdelávací program Raabe. Bratislava

MAŇÁK, J: Determinanty kurikula. In. Problémy kurikula základní školy. Sborník z pracovního semináře konaného dne 22. června 2006 na Pedagogické fakultě MU Brno, str. 23-28

MARZANO J.R. 2005. Nové dimenzie vo vzdelávaní. Metodicko-pedagogické centrum Prešov.

MAZANO,R, KENDALL,J.2007.The New Taxonomy Educational Objectives. Corwin Press. ISBN 978141293

NAJVAROVÁ, V.2007. Model funkční gramotnosti a RVP ZV. In: Příspěvky k tvorbě a výzkumu kurikula. Paido. Brno

NOGOVÁ,M: 2008 Školský vzdelávací program. Raabe. Bratislava

PAVLOV.I.: 1999. Sebahodnotenie(autoevalvácia) kvality školy. Metodické centrum Prešov.

Petlák, E., Valábik, D., Zajacová, J.: Vyučovanie-mozog-žiak. Iris.Bratislava 2009. ISBN 978-80-89256-43-3.

PRŮCHA, J. 1997. Moderní pedagogika. Praha. Portál.

PRŮCHA. 1998. Pedagogický slovník. Praha. Portál

ROBINSON, K. 2009. The Element. How Finding your passion Changes Everything. Penguin Books 2009 978-0-141-04525-2

SENGE,P.M.:2009. Páta disciplina.Teorie a praxe učíci se organizace. Management Press, Praha.

SHULMAN, L: 1986 Those, who understand: Knowledge growth in teaching. Educational researcher., roč. 15. S. 4-14

ŠVEC, Š. Princípy premeny národnej sústavy školstva. 1999. Pedagogická revue. roč. 51str.5-13.

ŠVEC, Š. Teórie cieľových programov vzdelávania. Pedagogická revue. Ročník 54. č. 3. Bratislava 2002

ŠVEC, Š: Učiť sa byť a uspieť. In Pedagogická revue č. 1., rok 2002, str. 9-32

TOMAN, I.: Motivace zvenčí je jako smrad...za par hodin se vyvětrá. TAXUS International s.r.o Praha 2010

TOMAN, I. 2009 Debordelizace hlavy. Taxus International s.r.o Praha

VETEŠKA, J., TURECKIOVÁ, M.: 2008 Kompetence ve vzdělávaní. Grada Publishing. Praha

Internetové zdroje

www.unesco.org/delors/fourpi.htm 18.8.2008

http://www.ted.com/talks/ken_robinson_says_schools_kill_creativity.html

http://www.clipproject.info/Cliparts.html

Legislatívne zdroje:

Zákon č . 245/2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Názov: **Vzdelávací program, Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov pre učiteľov gymnázií - multiplikátori, frekventanti, (kontinuálne, aktualizačné vzdelávanie)**

Vydal: Štátny inštitút odborného vzdelávania

Rok vydania: 2011

ISBN: 978-80-89247-21-9

© Štátny inštitút odborného vzdelávania